



KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů



*Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.*

IV/2015
7. ročník

ROZHOVOR SE ZDENKOU
PAPOUŠKOVOU

DALŠÍ ČINNOST
EXEKUTORA

NÁKLADY PŘI
STŘETU
S DĚDICKÝM
ŘÍZENÍM



vydává Exekutorská komora
České republiky



RADOSTNÉ VÁNOCE

Přejeme Vám klidné prožití
vánočních svátků a vše nejlepší
do nového roku 2016



Děkujeme Vám za spolupráci.
RENOMIA, a. s.

**Komplexní služby v oblasti pojištění
a risk managementu.**

PŘÍMO VPŘED

Mgr. Pavla Fučíková
prezidentka Exekutorské komory ČR



Je těsně před Vánoci, kdy píší tento editorial. V odlesku blikajících světýlek, vůně punče a vánočního cukroví nastává ten správný okamžik, kdy se má člověk zastavit, odhlédnout se za sebe a zhodnotit rok, který se pomalu blíží do svého finále. Dovolte mi proto krátkou bilanci roku, který byl pro Komoru, nové prezidium i mě osobně plný nových výzev.

Místní příslušnost

Teritorialita nebo také místní příslušnost je téma, které uvnitř stavu rezonuje již několik let a postupně přibývá na své intenzitě. Názory na ni se různí. Jedni v ní vidí příležitost k nápravě nešvarů, které exekuční vymáhání s sebou za 14 let fungování přineslo. A také jistý přísun práce. Druzí v ní zase vidí zásah do svobody „podnikání“ a riziko snížení vymahatelnosti práva. A také ohrožení jejich práce. V době, kdy píší tento příspěvek, je senátní návrh na zavedení místní příslušnosti exekutorů stále před prvním čtením ve sněmovně. Stejně tak, jako se názorově liší soudní exekutoři, liší se na zavedení tohoto principu i pohled poslanců a politiků. Ministr spravedlnosti je sice v dlouhodobém měřítku zastáncem teritoriality, ovšem současný návrh jasně odmítá s obavou, že negativně ovlivní celý systém vymáhání práva. Přesto očekáváme, že bude prvním čtením návrhu změny exekučního zákona odstartována věcná a odborná diskuse o tomto, do značné míry přelomovém opatření, a na půdě ústavněprávního výboru budeme moci předložit vlastní návrhy.

Legislativní smršť

V roce 2015 vstoupily i přes „protesty“ Exekutorské komory v účinnosti hned dvě novely, které zásadním způsobem ovlivnily exekuční řízení, které se tak dále prodloužilo a zkomplikovalo. Pozice věřitele byla znovu oslabena. Více než 40 novel Exekučního řádu způsobilo to, že se v předpisech už neorientují ani ti, kteří za nimi původně stáli. A co víc, připravuje se další novela. Opět vytrvale proti neuváženým změnám brojíme. Legislativní rada vlády fakticky novelu odmítla. Otevřel se nám tak prostor pro další snad smysluplný a konstruktivní dialog.

Ekonomická situace a tarif

Jedním z hlavních témat Exekutorské komory během podzimu bylo upozornit na nepříznivý trend růstu mnohačetných, a tedy i marných exekucí, který se negativně promítá do ekonomické kondice exekutorských úřadů. Za současné situace totiž exekutoři nedostávají zaplacené až za 60 % případů. Neustále jim přitom rostou provozní náklady a agenda. A do toho ministr otevřel otázku snížení exekutorského tarifu. Exekutorská komora na základě toho ve spolupráci s jednotlivými úřady zpracovala a předložila ministerstvu obrovské množství dat. Ta jednoznačně prokazují, že zde prostor pro snížení tarifu není, spíše naopak! Věříme, že ministr tato fakta vezme v potaz. Ostatně je to v zájmu i samotného státu. Pokud by se tarif snížil, exekutorské úřady ekonomický tlak neustojí a budou muset omezit své služby. Konečným důsledkem by pak bylo významné snížení vymahatelnosti práva. A to si přeci nikdo z nás nepřeje.

Komunikace a pověst exekutorů

Exekutoři rozhodně nejsou nejoblíbenější profesí. Díky své podstatě nikdy nebyl a nebude nucený výkon rozhodnutí populární. S čím se však nemůžeme smířit, je populistické snižování respektu k naší profesi. Proto jsme také významným způsobem podpořili naše mediální aktivity. A první výsledky se již projevily – dokážeme se ozvat, prosazujeme do médií vlastní témata, umíme směřovat pozornost správným směrem, je nás vidět. A v tomto přístupu chceme nadále pokračovat.

Život však není jen o práci. Je také o našich blízkých, rodinách, zážitcích. Proto vám přeji, ať je rok 2016 pro vás něčím výjimečným. Ať v něm najdete pohodu a vyrovnanost, potkáte ty správné lidi a ať v něm zrealizujete plány, které jste dlouho odkládali. K tomu Vám i Vaším blízkým přeji hodně zdraví, štěstí a spokojenosti. Krásné Vánoce a šťastný nový rok!

OBSAH

ROZHOVOR	6	Mou vizí je dosažení excelentnosti jednotlivých oborů rozhovor s JUDr. Zdenkou Papouškovou, Ph.D., nově zvolenou děkankou Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
ČLÁNKY	8	K nákladům soudního exekutora při střetu dědického a exekučního řízení Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M.
	14	Ke kontraktaci prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
	20	Relativní neúčinnost a oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání Mgr. Jaroslav Hobl
	24	Vymahatelnost pohledávek z pohledu nového § 336i odst. 2 o. s. ř. JUDr. Lukáš Jícha
	29	Exekutorské zápisy pohledem současné právní úpravy JUDr. Ing. Martin Štika
JUDIKATURA	35	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	38	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
Z HISTORIE	41	Stalo se JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
ZE ZAHRANIČÍ	42	Mediation and Europe Michel Benichou
	46	Mediace v Evropě Michel Benichou
RECENZE	50	Soudnictví v českých zemích v letech 1848-1938 JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
ZPRÁVY Z KOMORY	52	Profesní profily nových soudních exekutorů Mgr. Blanka Březinová, Mgr. Pavel Struminský

Zdroj fotografie na titulní straně a snímku u interview: www.zurnal-upol.cz

ABSTRAKTY

Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M.

K nákladům soudního exekutora při střetu dědického a exekučního řízení

Text článku se zaměřuje na osvětlení různých právních názorů na povahu nákladů a odměny soudního exekutora. Dále se snaží objasnit otázku nákladů exekutora v případě úmrtí dlužníka a různých možných situací v dědickém řízení. To vše s ohledem na novou pro dědice přísnější hmotněprávní i procesní úpravu. Snahou autora je podat praktické vodítko soudnímu exekutorovi v otázce jeho nákladů v případě úmrtí dlužníka. Závěry jsou však použitelné i pro věřitele, dědice popř. notáře v pozici soudního komisaře.

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

Ke kontraktaci

V rámci smluvního vztahu je vždy rozhodující především vznik a ukončení tohoto vztahu. To platí pro všechny smluvní vztahy, ať jsou při koupi, při zhotovení díla či např. při smlouvách příkazních. Příznivý průběh zejména obchodních případů (bez nepříznivých důsledků), realizace, event. aplikace právních ustanovení je po našem soudu limitován zejména úrovní obsahu právních předpisů, úrovní smlouvy i kvalitním dokládáním průběhu plnění smlouvy a rychlostí a kvalitou rozhodování sporů.

Mgr. Jaroslav Hobl

Relativní neúčinnost a oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání

Tématem příspěvku je pojednání o institutu relativní neúčinnosti právního jednání dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění a s tím související relativně nové činnosti soudního exekutora, kterou může dle 76d an. zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v platném znění na základě žádosti věřitele mimo exekuční řízení za úplatu provádět. Cílem autora nebylo přinést převratné právní názory ohledně hmotněprávní úpravy relativní neúčinnosti právního jednání, když na toto téma toho již bylo publikováno v odborných kruzích dosti, ale podat ucelený pohled na tuto problematiku a zejména upozornit na činnost exekutora, která mohla být do této doby opomíjena. Oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání je tak nepochybně další službou, kterou může soudní exekutor veřejnosti nabídnout a vzhledem k současnému trendu omezování jeho pravomocí může být bezesporu krokem vpřed.

JUDr. Lukáš Jícha

Vymahatelnost pohledávek z pohledu nového § 336i odst. 2 o. s. ř.

Autor se v článku věnuje nové úpravě § 336i odst. 2 občanského soudního řádu, podle něhož by měla být zastavena exekuce prodejem nemovitých věcí v případě, že pohledávky oprávněného a přihlášených věřitelů nedosahují ke dni dražby hranice 30 000,- Kč bez příslušenství. Autor se zabývá řešením problematiky z pohledu soudního exekutora a hledá odpověď na otázku, zda nová úprava znamená nevymahatelnost takových pohledávek.

JUDr. Ing. Martin Štika

Exekutorské zápisy pohledem současné právní úpravy

Článek se zabývá aktuální úpravou exekutorských zápisů. V úvodu se autor soustředil na rozdělení exekutorských zápisů s tím, že uvádí svůj názor na odejmutí možnosti sepisu exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti soudním exekutorům. V hlavní části se autor věnuje současné úpravě exekutorských zápisů o osvědčení děje a stavu věci. Výklad je členěn na tři hlavní pasáže – žádost o sepis, faktický průběh úkonu exekutorského zápisu, sepis exekutorského zápisu. V každé části autor uvádí mimo právní úpravy i své vlastní poznatky při realizaci této činnosti. Autor se rovněž zmiňuje o možnosti sepisu exekutorského zápisu pověřenými zaměstnanci exekutora (koncipienty, kandidáty). Závěr článku autor zaměřuje na oblasti, kde spatřuje možnosti sepisu exekutorských zápisů o osvědčení děje a stavu věci, a zamýšlí se nad multidisciplinárním pojetím povolání soudního exekutora.

Michel Benichou

Mediace v Evropě

Autor ve svém článku představuje evropský rámec právní úpravy mediace – tedy jednoho ze způsobů alternativního řešení sporů. Seznamuje nás se základy evropské právní úpravy, vybraná ustanovení příslušné směrnice prohlašuje za nepostradatelná. Podstatnou část výkladu věnuje důvěrnosti (mlčenlivosti) osoby provádějící mediaci. Autor článku se nevyhýbá ani kritickému pohledu na určité aspekty evropské úpravy. Druhá část stati je věnována provedení představené úpravy do právních řádů vybraných evropských států.

MOU VIZÍ JE DOSAŽENÍ EXCELENTNOSTI JEDNOTLIVÝCH OBORŮ

rozhovor s JUDr. Zdenkou
Papouškovou, Ph.D.,
nově zvolenou děkankou
Právnické fakulty Univerzity
Palackého v Olomouci



připravila redakce

23. ledna se JUDr. Zdenkou Papoušková, Ph.D., ujme funkce děkanky Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Zvolena byla v říjnu s tím, že mandát jí poběží do roku 2020. Komorní listy jí požádaly o vůbec první rozhovor po rozhodnutí akademického senátu.

V Olomouci jste absolvovala magisterský i doktorský studijní program. Posléze jste tamtéž působila jako odborná asistentka a vedoucí Katedry finančního práva, národního hospodářství a ekonomie. Vykonyvala jste i funkci proděkanky. Nyní Fakultu povedete. Je to znakem velkého patriotizmu, vztahu k místu, k instituci, k poslání nebo k lidem?

V Olomouci jsem se narodila, studovala a ukončila magisterský studijní program. Doktorské studium i rigorózní řízení jsem absolvovala na Právnické fakultě v Praze. Tehdy to v Olomouci nebylo bohužel možné. Na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci působím od roku 1998. Za tu dobu jsem prošla různými pozicemi. A ano, určitě se v mém přístupu odráží osobní vztah, a to hned k několika aspektům zároveň – k Olomouci jako k místu, k instituci, k poslání a v neposlední řadě i k lidem.

S jakým volebním programem jste byla zvolena novou děkankou?

Volební program byl poměrně rozsáhlý, rozdělený do pěti oblastí podle plánovaných proděkanských postů: zahraniční

vztahy, studijní oblast, věda a výzkum – rozdělené na „studijní část“ a na „čistou“ vědu a výzkum, a organizaci a rozvoj. Hlavní linie spočívala v důrazu kladeném na komunikaci. Za dobu působení na Fakultě jsem zjistila, že je důležité mluvit s lidmi a také je vyslechnout. Nepostradatelnou součástí je i komunikace vně fakulturního prostředí, tedy na úrovni univerzity i mimo ni. A nesmím zapomenout na komunikaci se studenty. Vše je důležité. Z programu bych dále zmínila internacionalizaci. V rámci ní půjde o navázání stabilních vztahů nejen pro účely pedagogických stáží, ale také vědeckých spoluprací. Věda a výzkum je velmi důležitou součástí Fakulty, tu je nutné neustále podporovat, ale také dobře prezentovat.

Vycházela jste ze svých dosavadních zkušeností proděkanky pro vědu, výzkum a doktorský studijní program?

Samozřejmě. Funkce proděkanky pro vědu, výzkum a doktorský studijní program mi pomohla proniknout do současné situace Fakulty. Ale není to to jediné, z čeho jsem vycházela.

Co dalšího máte na mysli?

V podstatě můžu říci, že jsem vycházela ze všech svých zkušeností – odborné asistentky, vedoucí katedry, senátorky i proděkanky pro studijní a pedagogické záležitosti, kterou jsem byla. Každá zkušenost je přínosná.

Jaké jsou Vaše vize ohledně vedení Fakulty? Kam by měla Fakulta směřovat v dalších letech?

PF UP v Olomouci se za poslední dobu stala rovnocenným partnerem právnickými fakultám v České republice, na Slovensku, ale i v Evropě či USA. Vize, a myslím, že nejen moje, je podpora excelentnosti jednotlivých oborů, tedy zjednodušeně řečeno neustálý posun Fakulty vpřed.

V čem konkrétně byste ráda navázala na Milanu Hrušákovou, svou předchůdkyni ve funkci?

Za osmileté volební období paní děkanky Hrušákové se Fakulta stabilizovala. Za to jí i celému vedení patří velký dík. Návaznost tedy vidím konkrétně v podpoře a zkvalitňování dalších právních oborů tak, abychom získali akreditace na habilitační řízení i po jiné obory, a to v souladu s již zmíněnou vizí pracovat na vytvoření excelence dalších pracovišť. Ale jsou i další záležitosti, ve kterých se bude navazovat, ale myslím, že tento moment je stěžejní.

Kdo bude tvořit Váš tým?

Do voleb jsem šla s následujícím týmem: JUDr. Martin Faix, Ph.D., JUDr. Monika Horáková, Ph.D., JUDr. Olga Pouperová, Ph.D. a JUDr. Maxim Tomoszek, Ph.D. Všichni jsou dlouholetými pracovníky Fakulty.

Mezi stávajícími děkany tuzemských právnických fakult jste pravděpodobně nejmladší. Očekáváte, že by tato okolnost mohla jakkoliv zkomplikovat Vaši pozici?

To máte pravdu. Nastoupím jako nejmladší děkanka. Ale mezi mnou a brněnskou paní děkankou není velký věkový rozdíl. Nemyslím si, že by věk byl komplikací. (smích)

Profesně se zaměřujete na finanční a daňové právo. Sledujete v této odborné oblasti něco nového?

Neustále. Je nutné sledovat změny, kterých je opravdu hodně. Od ledna roku 2015 mám ale to štěstí, že jsem se stala členkou Pracovní komise Legislativní rady vlády pro finanční právo, takže mám ke změnám přístup „v první linii“.

Současně píšete svou habilitační práci? Na jaké téma?

Habilitační řízení mám zahájeno od 11. června 2015 na PF UK v Praze. Habilitační práci mám již napsanou, a to na téma Daňové subjekty v České republice.

Vaši Fakultu čeká také reakreditace. Jak se na tento proces připravujete? Bude jeho součástí i návrat k výuce právních dějin v obdobném rozsahu jako na ostatních českých právnických fakultách?

Reakreditace bude komplikovaný a zdouhavý proces, který započne na začátku příštího roku. Rozhodně to nebude „dílo“ jedné osoby. Je třeba, aby se na konečné podobě podílela skupina lidí a byl to konsenzuální počin. Právní dějiny jsou součástí právního vzdělávání, nelze je opomenout. O konkrétní podobě reakreditace je ale, podle mého názoru, předčasně hovořit.

Co podle Vás odlišuje studenty PF UPOL od absolventů jiných právnických fakult v zemi? Jsou směřováni i k profesní dráze soudního exekutora?

V současné době je to rozhodně znalost občanského práva, kterému je věnován v rámci studia největší prostor. Dále také možnost absolvování některé z právních klinik. Co se profesního zaměření týče, to je na rozhodnutí každého studenta. Myslím ale, že nejsou primárně směřováni k profesní dráze exekutora. Je to jedna z možností jejich budoucího povolání.

Čím v lednu zahájíte své funkční období? Který krok uděláte jako první?

Funkční období nelze, podle mého názoru, zahájit jen jednou záležitostí. Každý z proděkanů bude mít svoji úlohu. Ale myslím, že je nutné zmínit, že mezi první kroky bude rozhodně patřit jmenování komise pro reakreditaci.

K NÁKLADŮM SOUDNÍHO EXEKUTORA PŘI STŘETU DĚDICKÉHO A EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M.

soudní exekutor
Exekutorského úřadu Frýdek-Místek

V případě vzájemného vztahu mezi dědickým řízením a exekučním řízením dochází na rozdíl od insolvenčního řízení k různým konstelacím. Zároveň však platí, že stejně jako ve vztahu k insolvenčnímu řízení narážíme v případě nákladů a odměny soudního exekutora na stejná základní témata, jako je povaha nákladů a odměny soudního exekutora a okamžik vzniku nároku soudního exekutora na jejich výplatu.

Povaha nákladů a odměny soudního exekutora

V judikatuře a odborné literatuře lze nalézt několik argumentačních teorií zabývajících se charakterem nároku soudního exekutora. Je signifikantní, že se tímto problémem zabývá insolvenční judikatura, nikoliv judikatura exekučních soudů.

Prvním, v současné době spíše již ojediněle zastávaným názorem je konstrukce, že nárok soudního exekutora je příslušenstvím pohledávky¹. Proti tomuto názoru však lze najít několik zcela zásadních protiargumentů. Nárok soudního exekutora na náhradu nákladů a odměny nemůže být příslušenstvím pohledávky věřitele ze své podstaty a především z důvodu odlišnosti subjektů, kterým svědčí dlužná částka a nárok na odměnu a náklady soudního exekutora. Příslušenstvím věci jsou věci, které náležejí vlastníku věci hlavní a jsou jí určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány. U pohledávek se hovoří o nákladech spojených s jejím vymáháním. To by však předpokládalo, že je oprávněný nejprve uhradí soudnímu exekutorovi a poté takto uhrazené náklady vymáhá po povinném.

¹ Srovnej vadně např. Konkurzní noviny, 10. 10. 2013, Lukáš Pachl, Náklady exekutora vzniklé v průběhu plnění oddlužení, nebo nejnověji při prodeji zástavy usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 4022/2010, ze dne 30. 11. 2012.

Pouze v tomto případě by se jednalo o příslušenství a byla splněna jednota vlastníka věci hlavní a příslušenství. Analogicky jako tomu je u nákladů na právní zastoupení advokátem, kdy advokátovi vzniká nárok na odměnu buď smluvní, nebo dle advokátního tarifu, mimosmluvní na základě odvedené práce pro klienta a vůči klientovi. Až klient následně tyto již vynaložené náklady vymáhá na tom, kdo je zapříčinil, tzn. povinném. S ohledem na různost subjektům, kterým jednotlivé pohledávky – jistina a oproti tomu odměna exekutora a jeho náklady –, svědčí, nelze formálně logicky hovořit o příslušenství. To jednoznačně potvrzuje i sám zákonodárce, když např. u exekutorského zástavního práva nejsou náklady a odměna soudního exekutora výslovně kryty tímto exekutorským zástavním právem, a to odkazujíc na argumentaci výše uvedenou.

Dalším názorem je, že nároky exekutora v exekučním řízení nejsou ničím jiným než náklady (exekučního) řízení, což vyplývá i z dikce § 87 odst. 1 exekučního řádu. Z ust. § 88 téhož zákona vyplývá, že rozhodování o těchto nákladech zákon primárně svěřuje soudnímu exekutorovi, který tak činí prostřednictvím příkazu k úhradě nákladů exekuce. Teprve v případě podání námitek proti tomuto příkazu některým z účastníků, a jestliže těmto námitkám sám exekutor zcela nevyhoví, se přenáší rozhodování o nákladech exekuce na soud, který rozhodne o důvodnosti námitek (§ 88 odst. 3 a 4 exekučního řádu). Pro výklad, podle něhož je rozhodnutím o nákladech řízení právě příkaz k úhradě nákladů exekuce, svědčí i dikce § 87 odst. 4 exekučního řádu, která stanoví, že náklady exekuce vymůže soudní exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Jsou-li tedy náklady exekutora pohledávkou z titulu práva na náhradu nákladů řízení, jsou v dané věci aplikovatelné i závěry právní teorie² a judikatury³, podle nichž nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí, které má v tomto směru konstitutivní povahu. V případě exekučního řízení se jedná o pravomocné soudní rozhodnutí, jímž je exekutorovi vůči některému z účastníků exekučního řízení přiznáno právo na náhradu nákladů exekuce, anebo o exekutorem vydaný příkaz k úhradě nákladů exekuce (§ 88 exekučního řádu). Pakliže o nákladech exekučního řízení dosud nebylo pravomocně rozhodnuto, pohledávka soudního exekutora za dlužníkem (jako povinným) dosud nevznikla. Tato teorie se však musí vypořádat s faktem, že v pověření exekučního soudu je výslovně soudní exekutor pověřován současně i k vymáhání svých nákladů a odměny. Tím je učiněn závěr, že pověřením se pouze v souladu s ust. § 87 odst. 3 exekučního řádu presumuje nárok exekutora vůči povinnému.

Tato hypotéza má však v případě oddlužení fyzických osob formou splátkového kalendáře v rámci insolvenčního řízení a v následném osvobození od zbývajících dluhů pro insolvenční soudy a insolvenční správce nepřekonatelné praktické deficity. Především v tom, že v obou výše popsaných konstrukcích

lze po osvobození od zbývajících dluhů povinného v roli tzv. „oddlužence“ přiznat náklady a odměnu soudního exekutora, i vzhledem k judikatuře Ústavního soudu⁴, a to s ohledem na absenci zavinění oprávněného, výlučně vůči povinnému a po pravomocném skončení insolvenčního řízení. To s ohledem na skutečnost, že dle této teorie nárok soudního exekutora vzniká jako procesní až pravomocným přiznáním jeho nákladů příkazem k úhradě nákladů exekuce nebo právní mocí usnesení o zastavení.

Takové řešení je dle insolvenčních soudců v čele s JUDr. Zdeňkem Krčmářem jako předsedou insolvenčního senátu Nejvyššího soudu České republiky situace, které je třeba zabránit. Dle principů insolvenčního zákona má dlužník po úspěšném splnění oddlužení a osvobození od zbývajících dluhů začínat svou „novou“ ekonomickou existenci bez pokračování exekučních řízení týkajících se „starých dluhů“. Při přijetí výše uvedené teorie procesního nároku soudního exekutora vznikajícího konstitutivně až rozhodnutím o nákladech by to znamenalo pravý opak. V zásadě by mohlo docházet k pokračování takových „předinsolvenčních“ exekučních řízení pouze v části týkající se údajně až procesním rozhodnutím nově vzniklých pohledávek soudního exekutora. Samotný dluh včetně příslušenství ve formě nákladů oprávněného by však již zanikl v rámci oddlužení.

Proto je nejnověji prosazována především v insolvenčních řízeních teorie, kterou avizoval a rozvedl především JUDr. Krčmář na společném semináři k výkonu rozhodnutí a exekucím, který se konal ve dnech 31. března až 2. dubna 2014 v Kroměříži. Vychází z konstrukce, že soudnímu exekutorovi vzniká samotný nárok již na základě provedených úkonů v rámci exekučního řízení.

Je nutné rozlišit následující situace:

1. Exekutor požádá o pověření, ale nebyl pověřen vedením exekuce – nemá nárok na odměnu podle § 11 odst. 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb.
2. Exekutor požádá o pověření, ale nebyl pověřen vedením exekuce a zároveň zamítl nebo odmítl exekuční návrh nebo zastavil exekuční řízení – má nárok na odměnu 500,- Kč podle § 11 odst. 4 vyhlášky č. 330/2001 Sb.
3. Exekutor byl pověřen a provedl nějaké úkony v rámci exekuce; bude mít nárok na odměnu ve výši stanovené vyhláškou č. 330/2001 Sb., podle toho, které úkony učiní.

Vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce, jakož i uspokojení nákladů exekuce poté, co ve vztahu k povinnému nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na jeho majetek, je nepřipustným prováděním exekuce. Vzniklo-li exekutorovi podle exekučních předpisů vůči účastníkovi (lhostejno, zda jde o povinného, nebo oprávněného) právo na náhradu nákladů exekuce, je povinen přihlásit pohledávku (má-li být v insolvenčním řízení uspokojena) do insolvenčního řízení jako nevykonatelnou.

² Např. Drápal, L., Bureš J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář I. vydání Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1009.

³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007.

⁴ Nález Ústavního soudu IV. ÚS 395/07, ze dne 18. 6. 2009.

Zde byl také avizován připravovaný judikát Nejvyššího soudu České republiky, který by tento názor měl zahrnovat a problém v praxi vyřešit⁵.

Máme za to, že stejná pravidla jako výše uvedená a navržená JUDr. Krčmářem se uplatní i v případě, že soudní exekutor bude přihlašovat svou pohledávku **v některých** níže popsaných případech do dědického řízení. V jiných níže popsaných případech však soudní exekutor nebude žádné náklady přihlašovat, ale bude po právní moci usnesení o záměně účastníka na straně dlužníka pokračovat v provádění exekuce.

V rámci dědického řízení mohou vzniknout smrtí zůstavitele jako dlužníka pro soudního exekutora následující situace.

Jednotlivé situace v dědickém řízení

V případě, že je v dědickém řízení zjištěno, že zůstavitel nechal žádného, popř. nepatrného majetku, dojde k zastavení dědického řízení pro nedostatek majetku povinného nebo pro jeho nepatrnost. V takovém případě zde není právní nástupce dlužníka, není zde dědice a ani stát není z titulu odúmrti účastníkem řízení. Nelze rozhodnout o záměně účastníků na straně povinného. Důsledkem je skutečnost, že odměna ani náklady exekuce soudnímu exekutorovi nenáleží. Ten nese náklady jako své podnikatelské riziko, a sice podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 395/07, ze dne 18. 6. 2009. V případě nepatrnosti je vhodné vědět, že částka považovaná za nepatrnou činí kolem 15.000,- Kč a taková majetková hodnota se vydává vypraviteli pohřbu. Je však potřeba zdůraznit, že zde není zákonem pregnantně určený limit, ale otázka notářského posouzení in concreto. V případě, že soudní exekutor z určitých důvodů o nákladech exekuce rozhodnout potřebuje, rozhodne tzv. obecným výrokem o nákladech, který není adresně směřován vůči dlužníkovi z důvodu jeho úmrtí. O zastavení řízení a např. nákladech exekuce oprávněného v případě, že tento je z jakýchkoli důvodů – především daňových – požaduje, nerozhodnout nelze. Jednalo by se o denegatio iustitiae⁶.

Na tomto místě je nutné zmínit i konstelaci, která může pravidelně nastat. S ohledem na nikoliv striktní vyšetřovací způsob zjišťování rozsahu pozůstalosti se může stát, že soudní komisař ani příbuzní zesnulého nebudou vědět, že např. existují zajištěné movité věci, jež jsou uloženy ve skladu soudního exekutora, popř. že může existovat výtěžek z prodeje takových věcí na účtu exekutorského úřadu. Stále by se jednalo o majetkové hodnoty zemřelého. Opět by se zde uplatnily **přiměřeně**

principy nastavené při střetu insolvenčního a exekučního řízení. Především v případě, že do dne úmrtí nenabylo usnesení o příklepu právní moci, vlastnictví věci nemůže přejít, dokud nedojde k řádnému doručení právnímu nástupci zemřelého.

Pokud nebylo vymožené plnění vyplaceno do smrti dlužníka, nemůže být do okamžiku záměny účastníků na straně povinného vyplaceno věřiteli. Zde opět stejně jako v insolvenčním řízení narážíme na střet s judikaturou týkající se zastavení běhu úroků z prodlení zaplacením na účet soudního exekutora⁷. Proto v případě, že by v rámci dědického řízení došlo k zastavení řízení z důvodu nemajetnosti nebo majetku nepatrné hodnoty, musel by soudní exekutor podávat podnět k dodatečnému projednání dědictví. To z důvodu, že vůči zastavení dědického řízení z důvodu nemajetnosti nebo majetku nepatrné hodnoty není možné se odvolat a domníváme se, že v řízení nelze bez dalšího ani zaměnit na straně povinného vypravitele pohřbu.

Pokusme se obsáhnout všechny možné situace. Lze si také představit stav, že soudní exekutor má v okamžiku smrti povinného na bankovním účtu vymožené plnění ve výši 15.000,- Kč. Na žádost o součinnost sdělí tuto skutečnost soudnímu komisaři. Ten bude chtít v případě, že nenalezne další majetek, řízení pro nepatrnost majetku zastavit. Pak bude nutné analogicky uplatnit § 46 odst. 7 EŘ. To prakticky znamená odečíst od vymoženého plnění náklady včetně minimální odměny soudního exekutora a vydat zbývající vymožené plnění vypraviteli pohřbu. Jsme totiž toho názoru, že zájem na úhradě nákladů pohřbu zemřelého by při porovnání s právem věřitele na zaplacení pohledávky měl z morálního, ale i celospolečenského hlediska přednost.

Další konstelace je tzv. standardní dědické řízení, za které považujeme řízení, v němž dědic, popř. dědicové neodmítnou dědictví a neprovedou výhradu soupisu. Neuplatní-li dědic nebo dědicové výhradu soupisu, je bez právního významu, nakořím dluhy zatěžují pozůstalost, protože dědic je musí splnit bez omezení z celého svého celkového majetku. Proto zde exekuce po záměně účastníků na straně povinného nadále pokračuje s dědicem a je možné exekuvovat **celý jeho majetek, jak nabytý dědictvím, tak jeho další majetek, a to bez hodnotového omezení**. V rámci dědického řízení soudní exekutor nikterak své nároky na náhradu nákladů a odměny nepřihlašuje. Samozřejmě na žádost o součinnost sděluje potřebné informace.

Varianta standardního dědického řízení je skutkový terén, kdy dědic nebo dědicové neodmítnou dědictví, využijí však institut výhrady soupisu.

⁵ Prozatím např. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2014, sp. zn. KSPH-48 INS 10182/2012, 102 VSPH 134/2014-64, ve které je uvedeno, že „exekutor si tedy po zahájení insolvenčního řízení nemůže vyrobít exekuční titul, aby zajistil vykonatelnost pohledávky z titulu nákladů exekuce, což ale neznamená, že by nemohl (neměl a nemusel) takovou pohledávku přihlásit (uplatnit) v insolvenčním řízení jako pohledávku nevykonatelnou...“.

⁶ Srovnej např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 922/09, ze dne 11. 6. 2009.

⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3594/2007, ze dne 18. 2. 2009.

Výhradu soupisu lze fakticky provést soupisem, seznamem pozůstalostního majetku vyhotoveným správcem nebo společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku v tzv. jednoduchých případech. Výhrada soupisu znamená, že dědic, který tuto výhradu uplatnil, odpovídá za dluhy zůstavitele pouze do výše ceny nabytého dědictví⁸.

To však neplatí v případech, že prohlášení nebo seznam neodpovídá skutečnosti v rozsahu nikoliv nepodstatném. V takové situaci se ruší beneficio výhrady soupisu pro dědice a ten odpovídá celým svým majetkem, a to bez hodnotového omezení stejně jako ve výše uvedeném případě tzv. standardního dědického řízení. Právě při kontrole dodržování pravdivosti soupisu by mohl soudní exekutor hrát významnou roli. Soudní exekutor, který jako subjekt vedoucí exekuci měl širokou povědomost o majetkových hodnotách zesnulého, může dosáhnout ve prospěch věřitele v případě snahy zatajit majetkové hodnoty ze strany dědiců.

Nedodržení řádného provedení výhrady soupisu připadá v úvahu v případě, že se dědic ujme plné správy pozůstalosti, ač není k této oprávněn. Např. smísením majetkových kusů z pozůstalosti se svým ostatním majetkem, převodem finančních prostředků na svůj účet, zpeněžením těchto majetkových kusů⁹ aj. Nebo jak již bylo uvedeno výše, dědicem zaviněnou (až na výjimky u tzv. osob pod zvláštní ochranou¹⁰ i nedbalostí) neúplností prohlášení nebo seznamu. V úvahu event. přicházejí i neúplnost způsobená správcem.

Co se týče dědice, který učinil výhradu soupisu, je u něj nutno dále zkoumat nikoliv pouze skutečnost, zda byl soupis pozůstalosti proveden řádně, ale také zda dědic požádal o tzv. konvokaci věřitelů zůstavitele.

Dle našeho názoru se totiž i při nové právní úpravě použijí judikaturní závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 346/2005, ze dne 26. 6. 2007¹¹.

⁸ Více o novém smyslu a účelu soupisu oproti dřívějšímu stavu např. Muzikář, L.: Řízení o pozůstalosti, II. část, Zpravodaj Jednoty českých právníků 3/2015, str. 63 a násl.

⁹ § 1681 NOZ.

¹⁰ § 1685 odst. 2 písmeno a NOZ – leg. zkratka osob pod zvl. ochranou.

To proto, že teprve u dědice, který řádně provedl výhradu soupisu a zároveň požádal o konvokaci věřitelů, dochází k účinné ochraně vůči dluhům zůstavitele.

Pouhý řádný soupis ohraničuje jen výši odpovědnosti dědice na částku odpovídající hodnotě převzatého dědictví. Tuto skutečnost lze použít vůči jednomu věřiteli s vysokou pohledávkou popř. několika známým věřitelům, jejichž součet dluhů je vyšší, než je hodnota převzatého dědictví. V případě, že dědic velice dobře nezná možnou množinu věřitelů zůstavitele, pouhou výhradou soupisu se úhradě dluhů nad hodnotu převzatého dědictví neubrání. Musí totiž provést rozvrh a poměrně uspokojit všechny takové věřitele. V případě, že se věřitel přihlásí až po provedení takového rozvrhu, nemůže mu dědic namítat, že se hodnota dědictví již vyčerpala výplatou předchozích věřitelů.

Takovou námitku musí věřitel a potažmo soudní exekutor zkoumat v případě, že došlo k platnému provedení tzv. konvokace neboli svolání věřitelů. Věřitel, který se ve lhůtě nepřihlásí, nemůže již ničeho požadovat po dědici v případě, že hodnota dědictví byla vyčerpána již výplatou včas přihlášených věřitelů. A contrario, pokud by hodnota všech závazků přihlášených věřitelů nepřevyšovala hodnotu převzatého dědictví, pak by opožděný věřitel mohl úhradu žádat. Samozřejmě do výše představující část nevyčerpané hodnoty převzatého dědictví.

Na základě výše uvedeného ani v případě výhrady soupisu soudní exekutor nepřihlašuje pohledávku do dědického řízení, ale opět přibírá dědice do exekučního řízení na základě usnesení o záměně účastníka na straně povinného. Zároveň dle judikatury nemusí zkoumat, do jaké výše odpovídá dědic za dluhy zůstavitele. Platí totiž ustálená judikatura, která stanoví, že při rozhodování o nařízení exekuce není rozhodující, zda povinný skutečně odpovídá za dluh zemřelého. Tato skutečnost je posuzována až v souvislosti se zastavením exekuce a soud není ani vázán zjištěními, které byly v rámci dědického

¹¹ V případě rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 346/2005, ze dne 26. 6. 2007, dědic v průběhu dědického řízení nenavrhl soudu, aby usnesením ve smyslu § 175n o. s. ř. (pozn. autora - dle ZZŘS je to nově § 174) vyzval věřitele k oznámení svých pohledávek vůči zůstaviteli ve lhůtě k tomu určené s poučením, že dědici neodpovídají věřitelům, kteří své pohledávky dědictví neoznámili, pokud bude uspokojením pohledávek ostatních věřitelů vyčerpána cena. Z iniciativy dědice tak nedošlo k vyjasnění okruhu osob, které uplatňují pohledávky vůči zůstaviteli, a nebyla tak využita možnost ochrany dědice vůči věřitelům zůstavitele, kteří se na základě konvokace nepřihlásí. Před skončením dědického řízení nedošlo k dohodě mezi dědicem a věřiteli o přenechání dědictví k úhradě dluhů ve smyslu § 471 odst. 1 obč. zák. a nebyla ani nařízena likvidace dědictví. Za tohoto stavu se řídí povinnost dědice uhradit dluhy zůstavitele (do výše ceny nabytého dědictví) ustanoveními občanského soudního řádu o likvidaci dědictví (§ 175t až § 175v o. s. ř.). Dědic si nemůže vybrat, kterého z věřitelů uspokojí. Jestliže proti němu více věřitelů uplatňuje své pohledávky, které nemohou být uspokojeny zcela, neboť jejich celková výše přesahuje cenu nabytého dědictví, uspokojí se podle zásad stanovených v § 175v odst. 2 a 3 o. s. ř.; patří-li pohledávky do stejné skupiny, uspokojí se poměrně. Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 346/2005, ze dne 26. 6. 2007.

řízení o ceně majetku zůstavitele učiněny¹². Obezřetný soudní exekutor si však s ohledem na možné náklady řízení povinného o zastavení exekuce, které by mohly být příznány vůči oprávněnému, vyžádá informace o dědickém řízení a dle těchto zjištěných informací případně omezí vymáhanou částku.

V případě, že je prováděna konvokace věřitelů, lze v tomto speciálním případě doporučit přihlášení soudního exekutora s jeho nároky na náhradu nákladů a odměnu. V souladu s povahou nároku soudního exekutora, jež byla zmíněna na počátku článku, by tento měl být přihlašován i bez vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce. To již i z toho důvodu, že někteří správci daně v souladu s již neúčinným pokynem D – 247 Ministerstva financí považují datum právní moci příkazu k úhradě nákladů exekuce za datum zdanitelného plnění u daně z přidané hodnoty¹³.

Samozřejmě se nabízí otázka, proč se má soudní exekutor přihlašovat do dědického řízení, když exekuční řízení bude pokračovat s dědici podle § 107a OSŘ. Vždyť o nákladech exekuce se může rozhodnout kdykoliv poté, kdy dojde k vydání usnesení o záměně na straně povinného. Přihláška je potud relevantní, protože v případě nepřihlášení soudního exekutora a vyčerpání hodnoty převzatého dědictví rozdělením mezi přihlášené věřitele by dědic dlužníka měl důvod pro zastavení exekučního řízení. Tzn., že dědic dlužníka by mohl argumentovat tak, že má povinnost, v případě vyčerpání hodnoty převzatého dědictví, rozdělit a uspokojit pouze a výlučně přihlášené věřitele. Vůči nepřihlášeným takovou povinnost nemá. A tato hmotněprávní regulace dědicovy odpovědnosti za dluhy zůstavitele by byla důvodem pro zastavení exekučního řízení v části nároku soudního exekutora na úhradu nákladů, které vznikly před úmrtím zůstavitele. A contrario tedy nikoliv nároku na úhradu nákladů, které již vznikly vůči dědici samotnému.

Zcizení dědictví znamená, že dědic svůj dědický podíl převede třetí osobě, nabyvateli. Z pohledu exekučního práva zde dojde k pluralitě povinných subjektů. Do řízení lze přibrat jak dědice zcizitele, tak nabyvatele. Oba odpovídají společně a nerozdílně. Dle kroků, které byly v rámci dědického řízení provedeny, odpovídají společně tyto subjekty. Buď bez výhrady oba bez omezení, nebo po provedené výhradě, popř. po provedené konvokaci věřitelů. Soudní exekutor tedy s nárokem na náhradu svých nákladů a odměny postupuje dle výše uvedených principů jako u jednotlivých typů dědictví – standardního, s výhradou soupisu, s neřádnou výhradou soupisu, s výhradou soupisu a provedené konvokace věřitelů.

Svěřenecké nástupnictví není v případě exekuce pro dluhy zůstavitele nikterak speciálně chráněno. Masa majetku nacházející se v režimu svěřeneckého nástupnictví je chráněna ze své podstaty pouze vůči dluhům tzv. předního dědice jako právního nástupce, nikoliv vůči dluhům zůstavitele. Proto není žádný speciální režim než výše uvedené.

K faktickému střetu mezi dědickým a exekučním řízením dochází *stricto sensu* pouze v případě zahájení řízení o likvidaci pozůstalosti. Nezbytnou podmínkou řízení o likvidaci pozůstalosti je zjištění předlužení pozůstalosti. V případě nepatrnosti nebo nedostatku majetku nelze likvidovat. Lze jen zastavit. O nařízení likvidace rozhodne soud buď na návrh dědice, kterému svědčí výhrada vlastnictví, nebo na návrh státu, nebo věřitele, popř. bez návrhu, a to usnesením. Pro střet exekuce s likvidací je však rozhodný nikoliv okamžik vydání, popř. právní moci takového usnesení, ale vyvěšení usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti na úřední desce soudu. Po tomto okamžiku nelze dle § 198 ZZŘS nařídit a provést exekuci, která by postihovala majetek náležející do likvidační podstaty. Zde opět paralela s insolvenčním řízením, a *contrario* majetek, který nenáleží do likvidační podstaty, postihnout lze. Např. u nepeněžitelného plnění lze požadovat vydání cizí věci, kterou měl v držení zůstavitel. Nenáležela totiž zůstaviteli, ale oprávněnému vlastníkovi, tj. nepatří do likvidační podstaty.

Exekuce, která by postihovala majetek náležející do likvidační podstaty, se dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti zastavuje. Účastníky řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce o tom bezodkladně vyrozumí soud, u něhož je toto řízení vedeno. Pokud se řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuce týkalo nemovitosti evidované v katastru nemovitostí, oznámí soud tuto skutečnost také katastrálnímu úřadu. V tomto případě je nutno ze strany soudního exekutora reagovat pravděpodobně následujícím způsobem. Soudní exekutor rozhodne o zastavení a zároveň řeší otázku nákladů. Připustit lze ale i výklad, že se řízení zastavuje *ex lege* a soudní exekutor nemá povinnost vydávat o tomto usnesení.

Zůstává zde však otázka nákladů. Soudní exekutor ji musí řešit ve dvou oblastech. Především jde o to, jak o nákladech rozhodne, není totiž povinného. Dle našeho názoru může o svých nákladech a nákladech oprávněného exekučního řízení rozhodnout obecným rozhodnutím o nákladech bez adresnosti povinného subjektu je nést. Případně lze přiznat náklady soudního exekutora vůči oprávněnému, který je v případě zaplacení soudnímu exekutorovi může uplatňovat vůči likvidační podstatě jako příslušenství pohledávky (zde by se již jednalo o příslušenství, s ohledem na jednotu věřitele). Pro-

¹² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 245/2004 a nejnověji usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1634/2013.

¹³ Pokyn č. D – 247 – Uplatňování daně z přidané hodnoty u činností usku- tečňovaných podle zvláštních právních předpisů, čj. 181/100 874/2002 ze dne 17. 4. 2003 stanoví, že v případě exekuční činnosti je služba považována za poskytnutou dnem nabytí právní moci vystaveného příkazu k úhradě nákladů exekuce účastníkům řízení nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení exekuce.

ti tomuto postupu ale mluví již výše zmiňovaná judikatura Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 395/07, ze dne 18. 06. 2009, která trvá na zavinění oprávněného, které zde ale těžko nalezneme (možná pouze v případech, že by oprávněný způsobil smrt povinného).

Co se týče výše nákladů a odměny soudního exekutora, může nastat několik variant. Buď soudní exekutor něčeho vymohl a vydává do likvidační podstaty po odečtu svých nákladů a poměrné odměny zbývající vymožené plnění dle § 46 odst. 7 EŘ¹⁴. Zároveň má buď naplněnou minimální odměnu a hotové výdaje, nebo nikoliv.

Nebo soudní exekutor ničeho nevymohl a přihlašuje paušální hotové výdaje a minimální odměnu, popř. zváží, zda v likvidaci pozůstalosti vůbec může očekávat nějaké plnění na jeho pohledávku, a pohledávku nepřihlásí.

Případně může dojít ke kombinaci obou situací: Soudní exekutor vymohl částečně a nenaplnil minimální odměnu nebo hotové výdaje. Pak částečně odečte a vydá do likvidační podstaty a ve zbytku se přihlásí se svou pohledávkou do likvidace pozůstalosti.

V případě, že dle postupu § 46 odst. 7 EŘ částečným vymožením byly kryty veškeré hotové výdaje soudního exekutora a minimální odměna soudního exekutora, pak si již tento nic dalšího přihlásit v rámci likvidace pozůstalosti nemůže.

V případě tzv. odúmrtě¹⁵, kdy nabývá stát dědictví z důvodu, že nedědí nikdo jiný, hledí se na něj jako dědice (změna proti předchozí úpravě), kterému svědčí výhrada soupisu. Stát je v těchto případech zastupován Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „ÚZSVM“). V případě, že bude v pozůstalosti majetek, bude možno přibrat ÚZSVM do řízení na základě usnesení o záměně účastníků na straně dlužníka. Důsledky budou též, jako ve výše uvedených případech. Bude zajímavé sledovat, zda ÚZSVM bude navrhopvat konvokaci věřitelů. V případě předlužení bude stejně jako dle dřívější úpravy ze strany ÚZSVM pravidelně navrhopována likvidace pozůstalosti.

Závěr

Nakonec si nemůžeme odpustit podobné srovnání, které bylo učiněno na již zmíněném diskusním fóru v případě střetu insolvenčního a exekučního řízení. Nacházíme se v době, kdy bývají zpochybňovány odměny právních profesí, a to včetně

vzájemného zpochybňování ze stran jednotlivých profesních komor. To však dle našeho názoru povede k postupné degradaci postavení všech právních profesí. Proto by mělo být zaručeno právo na odměnu nikoliv pouze insolvenčních správců formou ústavního nálezu Pl. ÚS 36/ 01 ze dne 25. 06. 2002 a následně nálezu II. ÚS 1816/08 ze dne 24. 11. 2009 nebo právo na odměnu notáře jako soudního komisaře pomoci zákonného zakotvení v § 109 ZZŘS (Stát ručí za uspokojení práva notáře na odměnu a náhrady), ale také soudního exekutora.

Seznam literatury:

Komentáře:

Drápal, L., Bureš J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář I. vydání Praha: C. H. Beck, 2009, str. 1009

Monografie:

Svoboda, J.; Klička, O. Dědické právo v praxi, C. H. Beck, 2014

Články:

*Pachl, L.: Náklady exekutora vzniklé v průběhu plnění oddlužení, Konkurzní noviny, 10. 10. 2013, on-line zde: <http://www.kn.cz/clanek/naklady-exekutora-vznikle-v-prubehu-plneni-oddluzeni>
Muzikář, L.: Řízení o pozůstalosti, II. část, Zpravodaj Jednoty českých právníků 3/2015, str. 63 a násl.*

Kocinec, J.: Judikát Nejvyššího soudu v otázce střetu insolvence s exekucí, Komorní listy č. 1/2015, str. 33 a násl.

Judikatura:

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 4022/2010, ze dne 30. 11. 2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2014 sp. zn. KSPH-48 INS 10182/2012, 102 VSPH 134/2014-64

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3594/2007, ze dne 18. 2. 2009

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 922/09, ze dne 11. 6. 2009

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 346/2005, ze dne 26. 6. 2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 245/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1634/2013

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 36/ 01 ze dne 25. 6. 2002

Nález Ústavního soudu II. ÚS 1816/08 ze dne 24. 11. 2009

Nález Ústavního soudu IV. ÚS 395/07, ze dne 18. 06. 2009

¹⁴ Výklad tohoto ustanovení zůstává dle mého osobního názoru v dědictví nedotčen judikaturou Nejvyššího soudu, ke které se autor vyjádřil kriticky v Kocinec, J.: Judikát Nejvyššího soudu v otázce střetu insolvence s exekucí, Komorní listy č. 1/2015, str. 33 a násl. To i s ohledem na to, že v případě střetu insolvenčního řízení a likvidace dědictví má insolvenční správce dle § 310 odst. 2 insolvenčního řádu stejně jako soudní exekutor dle § 46 odst. 7 exekučního řádu právo na náhradu nákladů.

¹⁵ § 1634 NOZ.

KE KONTRAKTACI

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

VŠFS Praha

V rámci smluvního vztahu je vždy rozhodující především vznik a ukončení tohoto vztahu. To platí pro všechny smluvní vztahy, ať jsou při koupi, při zhotovení díla či např. při smlouvách příkazních. Příznivý průběh zejména obchodních případů (bez nepříznivých důsledků), realizace, event. aplikace právních ustanovení je po našem soudu limitován zejména úrovní obsahu právních předpisů, úrovní smlouvy i kvalitním dokladováním průběhu plnění smlouvy a rychlostí a kvalitou rozhodování sporů.

Za těchto předpokladů k úspěšné realizaci a aplikaci práva přispívá tedy i **kvalifikované uzavírání smluv** (jasných, srozumitelných, určitých) a **dokladování průběhu plnění smlouvy, které je v možnostech subjektů práva. Rozhodující význam přitom má výběr smluvního partnera a vhodná volba zajišťovacích prostředků.**

Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku

V současné době již uplynul určitý čas od účinnosti (k 1. 1. 2014) občanského zákoníku. Právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z toho vzniklé se přitom zásadně řídí i nadále dosavadními předpisy.¹ Vztahy vzniklé od účinnosti občanského zákoníku pak zásadně podléhají jeho úpravě.

Občanský zákoník se inspiroval a **de lege ferenda** se můžeme nadále inspirovat mezinárodními úmluvami i národními úpravami v rámci jiných zemí a jejich zkušenostmi.² Např. odsouhlasí-li akceptant všechny podstatné části smlouvy a navrhne změnu některých částí nepodstatných, např. odkazem na některé obchodní podmínky, pak, pokud oferent nevyjádří včas svůj nesouhlas, se naplní domněnka, že smlouva byla uzavřena ve znění vyjádřeném akceptantem.

Měli bychom se pak v oblasti kontraktace **inspirovat i tzv. Společným referenčním rámcem, resp. Akademickým spo-**

¹ K dřívější obchodněprávní úpravě viz např. Marek, K.: Právní režim provádění smluvních typů v ČR, in Podnikání a management v malých a středních podnicích: teoretické aspekty a aplikace, Akademie Sting, Brno - Jundrov, 2015, s. 319 a násl.

² Kirsanov, S.; Marek, K.: Meždunarodnyj opyt kontraktnoj sistemy..., in Materiály IX. konference Meždunarodnaja integracia, 2014, S. Peterburg, s. 133–143.

lečným referenčním rámcem (DFCR), který je významným evropským výstupem na cestě k další harmonizaci těchto otázek.³

Jeho tvůrci uvádějí, že předkládaný návrh (podobně jako předchozí obdobné výstupy) v mnoha směrech překračuje hranici smluvního práva. Jednak se to týká ustanovení o právních jednáních obecně, dále také zahrnuje širokou škálu ustanovení spadajících do širšího obligačního práva, jako jsou mimosmluvní závazky (náhrada škody, bezdůvodné obohacení apod.). DFCR se člení na tzv. knihy.

V Knize I. je obsaženo několik málo ustanovení, která spíše slouží jako návod k použití díla. Do knih II. a III. byly převzaty výsledky práce Komise pro evropské smluvní právo, tedy PECL, a obsahuje tedy v našem pohledu obecnou část závazkového práva.

V Knize II. „Smlouvy a ostatní právní jednání“ tedy byly zahrnuty otázky obecné (kap. 1) zahrnující mj. svobodu smluvních stran, zvyky a zvyklosti, formu právních jednání apod.

Kniha III. se zabývá povinnostmi a korespondujícími právy. Zde se nacházejí definice a některé zásady, jako zásada dobré víry, nediskriminace apod. Ve druhé kapitole je upraveno splnění, tedy místo, čas, alternativní způsoby, plnění prostřednictvím jiného, způsoby placení, nepřijetí plnění, náklady plnění. Kapitola 3 je věnována důsledkům nesplnění, tedy prodlení.

Knihy IV. až X. vycházejí z výstupů uveřejňovaných již dříve v edici PEL, a tvoří vlastně „zvláštní část“ závazkového práva.

Nový občanský zákoník přináší volnější úpravu (zčásti obdobnou úpravě v jiných zemích), než byla zejména úprava obchodněprávní. Ovšem ani podle nového občanského zákoníku nebude u všech osob postupováno shodně. Při výkladu právních budeme muset lišit jednání v právním styku podnikatelů.

V právním styku podnikatelů se totiž (kromě výkladu podle ustanovení § 555 až 558 odst. 1 NOZ, který vychází z obchodněprávní úpravy) přihlíží podle výkladového ustanovení § 558 odst. 2 NOZ **k obchodním zvyklostem** zachovávaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání stran nebo zákon. Není-li jiné ujednání, platí, **že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jenž nemá donucovací účinky** (tedy před dispozitivními ustanoveními), jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že:

- druhá strana musela určitou zvyklost znát a
- s postupem podle ní byla srozuměna.

Tato právní úprava platí jen pro právní styk podnikatelů, neplatí obecně. Obecně pro formu právních jednání platí, **že každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu**, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem.

Písemnou formu vyžaduje jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší. Formě právních jednání se dále věnuje ustanovení § 561 až 563 NOZ.

Navazujícím ustanovením § 564 NOZ se upřesňuje, že **vyžaduje-li zákon pro právní jednání určitou formu, lze obsah právního jednání změnit projevem vůle v téže nebo přísnější formě**; vyžaduje-li tuto formu jen ujednání stran, lze obsah právního jednání **změnit i v jiné formě**, pokud to ujednání stran nevyklučuje (tato úprava za středníkem je obsahově blízká dřívější úpravě v § 272 obchodního zákoníku).

Vznik smlouvy

Úpravě smluv se v NOZ věnují ustanovení § 1724 až 1784. Z těchto ustanovení můžeme upozornit jen na některá, která považujeme za zásadní. V § 1725 se obecně určuje, že je **smlouva uzavřena**, jakmile si **strany sjednají její obsah**. V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a její obsah určit. To se může jevit shodně s právní úpravou předchozí. Jsou zde však i speciální ustanovení. Smlouvy, které se uzavírají s použitím úprav **smluvních typů**, by měly obsahovat tzv. **podstatné náležitosti**.⁴

Avšak považují-li **strany smlouvu za uzavřenou**, ač si ve skutečnosti **neujednaly náležitost, již měly ve smlouvě ujednat**, hledí se na projev jejich vůle jako na uzavřenou smlouvu, lze-li zvláště s přihlédnutím k jejich následnému chování, rozumně předpokládat, že by smlouvu uzavřely i bez ujednání této náležitosti (§1726). Otázkou pak zůstává, zda to může být náležitost jakákoli, a to i ta, která by byla pro daný smluvní typ určující. Text zákona náležitosti nijak nerozlišuje, na otázku by tedy zřejmě mělo být odpovězeno kladně. Daná smlouva by se pak měla řídit právní úpravou příslušného smluvního typu, což může být náročné na provedení tohoto ustanovení. Proto dané ustanovení může vyvolávat otázky. Například jak zacházet se smlouvou o kontrolní činnosti bez závazku k nestrannému zjištění stavu věci (srov. § 2652 NOZ).

Ustanovení § 1726 dále uvádí, že dala-li některá ze stran již při uzavírání smlouvy najevo, že **dosazení shody o určité náležitosti, je předpokladem** k uzavření smlouvy, má se za to, že smlouva uzavřena nebyla; tehdy ujednání o ostatních nále-

³ Raban a kol.: DFCR první výstup na cestě k Evropskému zákoníku soukromého práva, příloha Karlovarská právní revue č. 2/2008, 222 s. ČECH, P. Vliv principů evropského závazkového práva, resp. společného referenčního rámce na konvergenci národních obligačních úprav. Sborník č. 32. Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reforem. UK Praha, 2007.

⁴ Ke smluvním typům blíže viz Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J.: Občanský zákoník, Komentář, Díl V. a VI., Wolters Kluwer, Praha, 2014.

žitostech strany nezavazuje, ani byl-li o nich vyhotoven zápis. Zde může jít o jakoukoli, byť obecně nepodstatnou náležitosti, která se takto stává podstatnou.

Tato ustanovení připomínají úpravu předcházející obchodnímu zákoníku. Je zřejmé, že přestože šlo o úpravu pro jiné ekonomické podmínky, byla tato zřejmě inspirována úpravami zahraničními a lze ji označit za přínosnou. Následující § 1727 upravuje tzv. **závislé smlouvy**, a to standardním způsobem. Každá ze smluv se posuzuje samostatně, ledaže jsou to smlouvy závislé, když vznik každé z nich je podmínkou vzniku ostatních smluv. Zánik závazku některé z nich bez uspokojení věřitele, zrušuje ostatní závislé smlouvy.

Strany by měly při uzavírání smluv postupovat poctivě. Ustanovení § 1729 odst. 2, při splnění podmínek určených v § 1729 odst. 1 stanoví, že **strana, která jedná nepoctivě, nahradí druhé straně škodu**. Náhrada však bude nanejvýš v rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.

Nový občanský zákoník se věnuje i **zneužití důvěrných údajů nebo sdělení**, a to v ustanovení § 1730. Údaje nesmí být zneužity a nesmí dojít k jejich prozrazení bez zákonného důvodu. Poruší-li strana tuto povinnost a obohatí se tím, vydá druhé straně to, oč se obohatila.

Nabídka a její přijetí

Návrh smlouvy označuje NOZ **legislativní zkratkou „nabídka“**. Protože pod pojmem nabídka a podání nabídky rozumí podniková praxe i některé předpisy jednání s jiným obsahem (viz zadávání veřejných zakázek), může být používání tohoto pojmu v praxi po nějakou dobu složitější. Časem pak lze očekávat zlepšení situace, zejména u jiných úprav de lege ferenda.⁵

Návrh smlouvy musí být určitý, musí být zřejmé, že ten, kdo jej činí, má úmysl uzavřít určitou smlouvu s osobou, vůči níž návrh smlouvy (nabídku) činí.

Ustanovení § 1732 určuje, že **nabídkou je právní jednání obsahující podstatné náležitosti smlouvy tak**, aby smlouva mohla být uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím. Je třeba, aby z něho plynula vůle navrhovatele být smlouvou vázán, bude-li smlouva přijata.

Obsahově zcela nové je přitom ustanovení § 1732 odst. 2. Zde je stanovena vyvratitelná domněnka (text obsahuje formulaci „má se za to“) o tom, že návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou v katalogu nebo vystavením zboží, je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit.

S obvyklou úpravou koresponduje § 1734. **Nabídka učiněná ústně musí být přijata bezodkladně**, ledaže něco jiného plyne z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž se stala. To platí, i když přítomné osobě byla předložena nabídka v písemné formě.

Standardní úpravou je navazující ustanovení § 1735. **Nabídka učiněná písemně vůči nepřítomné osobě musí být přijata ve lhůtě uvedené v nabídce**.

Pokud není lhůta uvedena, lze nabídku přijmout v době přiměřené povaze navrhované smlouvy a rychlosti prostředků, jež navrhovatel použil pro zaslání nabídky.

Občanský zákoník obsahuje v § 1736 i úpravu tzv. neodvolatelné nabídky, i když se v praxi používá jen zcela ojediněle.

Podle navazujících ustanovení **lze pak nabídku zrušit** (i když je neodvolatelná) **a odvolat**. O zrušení se jedná, pokud zrušovací projev dojde druhé straně před (nebo současně s) doručením nabídky. Pokud je to v nabídce vyhrazeno, lze ji odvolat i ve lhůtě určené pro její přijetí. Jinak platí, že lze odvolatelnou nabídku odvolat, jen pokud odvolání dojde druhé straně dříve, než ta odeslala přijetí nabídky. Ustanovení upravující návrh na uzavření smlouvy jsou zakončena § 1739 o odmítnutí nabídky a případech, kdy zemře některá ze stran, nebo pozbude-li svéprávnosti uzavřít smlouvu.

K navazujícímu ustanovení § 1740 uvádí důvodová zpráva, že ustanovení odst. 1 a odst. 2 přejímají dosavadní úpravu. **Osoba, které je nabídka určena, nabídku přijme, projeví-li s ní včas vůči navrhovateli souhlas**. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou. Pokud je učiněn projev vůle, který obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, jde o odmítnutí nabídky a je to považováno za novou nabídku. Přijetím nabídky je však odpověď, která vymezuje obsah navržené smlouvy jiným slovem. Například místo čtvrté čtvrtletí je uvedeno říjen – prosinec.

Podle důvodové zprávy pak odst. 3 § 1740 vycházející mimo jiné z některých zahraničních úprav, vyjadřuje myšlenku, že

⁵ Viz mj. návrh nového zákona o zadávání veřejných zakázek a jeho důvodovou právu, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2015.

není racionální popírat uzavření smlouvy, případně stíhat smlouvy neplatností v případech, kdy se akceptační prohlášení nepodstatně odchyluje od oferty. Důvodová zpráva pak uvádí příklad, kdy oferent prohlásí „nabízím 100 ks za 1.000,00 Kč.“ a oblát odpovídá „přijímám, ale baleno bude po 10 ks“ nebo „přijímám platbu v hotovosti“.

Odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky nabídky je tedy přijetím nabídky, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu takové přijetí neodmítne. To platí v případě, že navrhovatel přijetí nabídky s dodatkem nebo odchylkou předem nevyločil již v nabídce nebo jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnost.

Standardním způsobem je upravena **nabídka určená více osobám.** Při takové nabídce je smlouva uzavřena, přijmou-li nabídku všechny osoby, pokud takový úmysl vyplývá z obsahu nabídky nebo lze-li takový úmysl rozumně předpokládat z okolností, za nichž byla nabídka učiněna. Totéž platí, je-li zřejmý úmysl navrhovatele, aby se stranou smlouvy stal určitý počet těchto osob.

Ustanovení § 1742 navazuje na obecná ustanovení o právním jednání; upraveno je zrušení přijetí nabídky. **Přijetí nabídky lze totiž zrušit,** dojde-li navrhovateli nejpozději s přijetím.

Přitom **pozdní přijetí návrhu má** podle ustanovení § 1743 účinky včasného přijetí, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu, alespoň ústně **vyrozumí osobu, které nabídku učinil,** že přijetí považuje za včasné, nebo se začne chovat ve shodě s nabídkou.

Plyne-li z písemnosti, která vyjadřuje přijetí nabídky, že byla odeslána za takových okolností, že by došla navrhovateli včas, kdyby její přeprava probíhala obvyklým způsobem, má pozdní přijetí účinky včasného přijetí, ledaže navrhovatel bez odkladu vyrozumí alespoň ústně osobu, které byla nabídka určena, že považuje nabídku za zaniklou.

Ustanovení § 1744 pak přináší možnost konkludentního uzavření smlouvy a vychází z dřívějšího ustanovení § 275 odst. 4 obchod. zák. Obsahuje opět dvě skupiny podmínek pro uzavření smlouvy.

První skupina taxativně uvedených podmínek:

- s přihlédnutím k obsahu nabídky
- k praxi, kterou mezi sebou strany zavedly
- nebo je-li to obvyklé.

Druhá skupina podmínek je vyjádřena demonstrativně; oferent může návrh přijmout provedením jednání:

- zejména tak, že se podle podmínky zachová
- zejména poskytne-li nebo přijme-li plnění.

Přijetí nabídky je účinné v okamžiku, kdy k jednání došlo, došlo-li k němu včas. K uzavření smlouvy dojde tedy jednáním, při naplnění jedné z podmínek z 1. skupiny, které naplní podmínku 2. skupiny. Lze přitom předvídat, že se budou rozšiřovat případy naplnění 3. podmínky první skupiny a 2. podmínky druhé skupiny.

Stručné ustanovení § 1745 konstatuje, že **smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti.**

Obsah, forma a účinky smlouvy

Zákon počítá s uzavíráním typových smluv a **zákonná ustanovení smluvních typů se použijí na smlouvy, jejichž obsah zahrnuje podstatné náležitosti** stanovené v základním ustanovení pro každou z těchto smluv. Podle § 1746 však strany mohou uzavřít i tzv. nepojmenovanou smlouvu, tj. takovou smlouvu, která není zvláště jako typ upravena (např. o spolupráci, o spolupůsobení apod.).

K následujícímu ustanovení § 1747 uvádí důvodová zpráva, že pro **smlouvy,** v nichž se někdo zavazuje **poskytnout jiné osobě plnění bezúplatně,** nelze použít obecné interpretační pravidlo, podle něhož se výraz, připouštějící různý výklad, použije k tíži toho, kdo jej použil jako první, ale naopak, použila-li takový výraz ta osoba, která se k bezúplatnému plnění zavazuje, nutno jej v pochybnostech vykládat tak, že se tato osoba chtěla zavázat spíše méně než více.

Vyvratitelná domněnka koncipovaná v § 1748 určuje, že se má za to, že ujednání, že určitá část obsahu bude mezi stranami ujednána dodatečně, je podmínkou účinnosti uzavřené smlouvy.

Podmínkou účinnosti uzavřené smlouvy je též ujednání stran, že specifickou náležitost určí třetí osoba nebo soud. Pokud není navrženo doplnění smlouvy do jednoho roku od uzavření smlouvy, pak nastupuje další vyvratitelná domněnka a má se za to, že se smlouva od počátku ruší.

K dalším ustanovením § 1751 až 1754 pak důvodová zpráva uvádí: Stranám nelze bránit, aby ve smlouvě určily, že se jejich

práva a povinnosti budou řídit obchodními podmínkami, na něž odkáží. Při stanovení pravidel pro tuto praxi je však třeba odlišit případy vzájemného styku podnikatelů a případy ostatní. Nejedná-li se o vztah mezi podnikateli, vyžaduje se, aby takové podmínky byly k nabídce přiloženy anebo aby stranám byly při uzavření smlouvy známy, ledaže akceptant prohlásí, že tyto podmínky zná. Splnění této podmínky se nevyžaduje v případech, ve kterých se odkazuje na všeobecné obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi, o nichž se předpokládá, že jsou profesionálům známy.

Je přitom též možné a stranám nelze bránit, aby **odkázaly nejen na použití obchodních podmínek, ale i obchodních zvyklostí a vykládacích pravidel**. To je v souladu s dřívější právní úpravou v ustanoveních § 264, 273 a 274 obchod. zák.

Jsou přitom upraveny zákonné předpoklady, za kterých lze ujednat, že strana má možnost v přiměřeném rozsahu u stanovených smluv obchodní podmínky změnit.

Prosadila-li se myšlenka, že v některých případech je třeba měnit obchodní podmínky jednostranně, pak je správné, že je tato možnost zákonem vymezována.

Ustanovení § 1755 pak určuje, že **vzdá-li se strana všeobecně námitek proti platnosti smlouvy, nepřihlíží se k tomu**.

Další ustanovení (v návaznosti na obecnější ustanovení) upravují formu smlouvy v § 1756 až 1758 a účinky smlouvy v § 1759 až 1763.

Po uzavření smlouvy v jiné než písemné formě je stranám ponecháno na vůli, zda si obsah smlouvy písemně potvrdí.

V ustanovení § 1764 je upravena tzv. změna okolností. To je významné novum. **Změní-li se po uzavření smlouvy okolnosti** do té míry, že se plnění podle smlouvy stane pro některou ze stran obtížnější, **nemění to nic na jejich povinnosti splnit dluh**. Výjimky stanoví § 1765 a 1766. Výjimky lze použít za určených podmínek. Za těchto podmínek lze obnovit jednání o smlouvě. Nedohodnou-li se strany, může na návrh rozhodnout soud. Při své rozhodovací činnosti není vázán návrhy stran. Právo na obnovu jednání musí být však uplatněno v přiměřené lhůtě. Právní úprava obsahuje pak i ustanovení § 1767 a 1768 o smlouvě ve prospěch třetí osoby a § 1769 o smlouvě o plnění třetí osoby; v § 1770 a násl. jsou pak upraveny zvláštní způsoby uzavírání smlouvy (vč. dražby, veřejné soutěže a veřejné nabídky).

Závěrem

Po další úpravě jsou pak v občanském zákoníku upraveny i jednotlivé smluvní typy. Velká řada z nich je přitom z obchodního zákoníku. Právní úprava smluvních typů je bohatší než v dřívější úpravě občanskoprávní.

Kontraktace s jejich užitím by zejména v podnikatelské sféře neměla být nějak zvláště problémová. Předepsaná technika vzniku smlouvy by v podnikatelské sféře měla probíhat bez potíží, jde o úpravu, která (jak již bylo uvedeno) byla v podstatě již v našem právním řádu používána v jeho určitých segmentech před účinností obchodního zákoníku. Při našem prvním zkoumání odezvy na tuto úpravu v praxi je možno říci, že nová materie se jeví nepodnikatelům poměrně složitá.

Kladně lze hodnotit, že NOZ určuje, že pokud při akceptaci dojde k odsouhlasení všech podstatných částí smlouvy a oblat mění části nepodstatné, pak pokud oferent takové řešení bez reakce přijme, stanou se takto změněné nepodstatné části součástí smluvního ujednání.

Shrneme-li uvedenou problematiku, pak nezbyvá než znovu uvést, že příznivý průběh obchodních případů (bez nepříznivých důsledků), realizace, event. aplikace právních ustanovení je po našem soudu limitován zejména úrovní právních předpisů, úrovní smluvního ujednání, kvalitním dokladováním průběhu plnění smlouvy a rychlostí a kvalitou rozhodování případných sporů.

Z těchto předpokladů k úspěšné realizaci a aplikaci práva přispívá tedy i **kvalifikované uzavírání smluv** (jasných, srozumitelných, určitých) a **dokladování průběhu plnění smlouvy, které je v možnostech subjektů práva**.

Rozhodující význam přitom má výběr smluvního partnera a vhodná volba zajišťovacích prostředků. Začasté nejsou dohody učiněné mezi smluvními stranami v souladu se zákonem nebo nejsou voleny příliš vhodně. **Značné procento smluv trpí nedostatkem již při určení subjektů**. Podnikatelé totiž uvádějí různá svoje označení, která nejsou v souladu se zákonem.

Další neméně důležitou otázkou je používání nevysvětlených pojmů a zkratk. Smluvním stranám **lze jen doporučit, aby pojmy použité ve smlouvě (které nejsou pojmy právních předpisů) v úvodu smlouvy definovaly; totéž platí o zkratkách**.

Pokud jsou tyto pojmy a zkratky použity tak, jak se vžily, lze je ve smlouvě uvést s tím, že obsah pojmů (a tomu odpovídající práva a povinnosti stran) odpovídá obchodním zvyklostem.

Ve smlouvách bývají též **prováděny odkazy na zrušená ustanovení dřívějších předpisů. Zde nezbyvá než doporučit, aby strany výslovně uvedly, že jde o zrušená ustanovení a že se jejich obsahem chtějí řídit na základě smluvních ujednání.** Ještě vhodnější by však bylo, aby do smluv převzaly konkrétní text bez těchto odkazů.

Naše poznatky z praxe ukazují, že **dosti často nebývá vhodně sjednán předmět plnění.** Předmět plnění bývá "otevřený", není přesně vymezen rozsah plnění, odkazuje se i na různé podklady, které v době uzavření smlouvy neexistují, či nejsou dostatečně konkretizovány. Předpokládá se přitom dodatečné upřesňování (např. dodatky).

"Neohraničený" předmět plnění, pokud smlouva vůbec vznikne, vede ke sporům. Lze proto doporučit přesné odkazy na dokumentaci (projekty), příp. tam, kde by dokumentace potřebné otázky neřešila, volit pro specifikování podrobný slovní popis.

S ohledem na konkrétního obchodního partnera je vhodné volit také **právní či obchodní zajišťovací prostředky.** Například sjednávání zástavního práva, ručení, výhradu vlastnického práva, sjednávání zálohy. V občanském zákoníku převažují dispozitivní ustanovení, na nich je zásadně koncipován. Široce se tedy uplatňuje zásada smluvní volnosti.⁶ Je však třeba respektovat ta ustanovení, která jsou kogentní (a neumožňují odchýlné ujednání); jejich počet je však limitován. Respektovat je přitom třeba i posloupnost pramenů a pravidel smluvního práva.⁷

Péče, která se nepovrchní kontraktaci věnuje, se rozhodně vyplácí.

Seznam zdrojů:

BĚLOHLÁVEK, A. J.; HALFAR, B. *Incoterms pro třetí tisíciletí. Ekonom 11/2000.*

ČECH, P. *Vliv principů evropského závazkového práva, resp. společného referenčního rámce na konvergenci národních obligačních úprav. Sborník č. 32. Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformem. UK Praha, 2007.*

ELIÁŠ, K.: *K dispozitivnosti práva v občanském zákoníku, Bulletin advokacie, č. 9/2015.*

HAJNIŠOVÁ, E.; MAREK, K. *To general matters of business law of contract in Czech Republic and Slovak Republic. Naukovyj visnyk Užhorodskoho nacionalnoho Universitetu, serija Mižnarodni vidnosyny, vypusk 2 - 3, Užhorod: Lira, 2008.*

HURDÍK, J.; FIALA, J.; LAVICKÝ, P.; RONOVSÁ, K. *Východiska a tendence vývoje českého občanského práva po vstupu České republiky do Evropské unie. Sborník Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004. AUMBI 2006.*

HUSÁR, J. *Obchodné závazky a obchody. Sborník č. 32. Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reformem. UK Praha, 2007.*

HUSÁR, J. *Právna regulácia ingerencie verejnej moci do podnikania. EQUILIBRIA Košice, 2007.*

KIRSANOV, S.; MAREK, K.: *Meždunarodnyj opyt kontraktnoj sistemy ..., in Materiály IX. konferencie Meždurarodnaja integracia, 2014, S. Peterburg, s. 133 - 143.*

MAREK, K.: *Prameny a pravidla smluvního obchodního práva a občanského práva mezi podnikateli, Daně a právo, č. 4/2015.*
MAREK, K.: *Právní režim provádění smluvních typů v ČR, in Podnikání a management v malých a středních podnicích: teoretické aspekty a aplikace, Akademie Sting Brno - Jundrov, 2015.*

RABAN a kol.: *DFCR první výstup na cestě k Evropskému zákoníku soukromého práva, příloha, Karlovarská právní revue č. 2/2008.*

SUCHOŽA, J. *Kľukaté cesty procesu rekodifikácie súkromého práva v Slovenskej republike. Sborník Právo a obchodovanie. UPJŠ Košice, 2008.*

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J.: *Občanský zákoník, Komentář, Díl V. a VI., Wolters Kluwer, Praha, 2014.*

⁶ K tomu viz Eliáš, K.: *K dispozitivnosti práva v občanském zákoníku, Bulletin advokacie, č. 9/2015, s. 13–24.*

⁷ Viz např. Marek, K.: *Prameny a pravidla smluvního obchodního práva a občanského práva mezi podnikateli, Daně a právo, č. 4/2015, s. 50–56.*

RELATIVNÍ NEÚČINNOST A OZNÁMENÍ O VÝHRADĚ PRÁVA DOVOLAT SE NEÚČINNOSTI PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ

Mgr. Jaroslav Hobl

exekutorský kandidát
Exekutorského úřadu Praha 5
JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D.

V souvislosti s omezováním pravomocí soudních exekutorů při vymáhání exekučních titulů a klesající výtěžnosti exekucí se v rámci stavu hledají i potenciálně nové formy činnosti, jež by mohl soudní exekutor do budoucna dále vykonávat.¹ Soudní exekutoři v České republice mohou provádět kromě nuceného vymáhání exekučních titulů i tzv. další činnost, jejíž rozsah je v zákoně č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti, v platném znění (dále jen „EŘ“) taxativně vymezen. Tzv. další činnost exekutora mající různou povahu může exekutor vykonávat z pověření soudu nebo na základě žádosti fyzické nebo právnické osoby, a to za úplatu (§ 3 odst. 1 EŘ).

V souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva byla od 1. 1. 2014 zakotvena do EŘ nová činnost soudního exekutora, a to institut oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání. Tato novinka byla přijata z důvodu podrobnější úpravy relativní neúčinnosti právního jednání v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „OZ“), oproti do té doby stávající právní úpravě v zákoně 40/1964 Sb., občanský zákoník. Je třeba doplnit, že institut relativní neúčinnosti právního jednání se využívá pouze v případě zkracujícího jednání dlužníka před zahájením exekučního řízení, resp. před doručením vyznění o zahájení exekuce, neboť po jeho doručení je situace pro věřitele díky generálnímu inhibitoriu mnohem jednodušší, když zkracující úkon je dle 44a odst. 1 EŘ (relativně) neplatný.

¹ Nutno podotknout, že v celosvětovém měřítku jsou pravomoci soudních exekutorů velmi různorodé. V některých státech soudní exekutoři i např. zajišťují předvedení účastníků řízení na soudní jednání, či dokonce provádějí zatýkání odsouzených osob (např. v Ugandě nebo Čadu).

Relativní neúčinnost dle OZ

Institut relativní neúčinnosti po přijetí OZ byl v odborné literatuře rozebrán již velmi podrobně². Snahou autora tedy bude pouze podat ucelené shrnutí na toto téma a zdůraznit řešení některých problematických otázek, které mohou vyvstat.

Historický exkurz

Historie úpravy relativní neúčinnosti je velmi dlouhá, avšak na našem území od r. 1950 úprava odpůrčího práva postupně upadala. Nejprve byla zjednodušena občanským zákoníkem z r. 1950 a poté zákoníkem mezinárodního obchodu z r. 1963. Občanský zákoník z r. 1964 ji pak na dlouhá léta v souladu s požadavky tehdejší doby vypustil úplně, přičemž opětovně přidána byla až v r. 1991. Institut relativní neúčinnosti byl v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, nazýván jako tzv. odporovatelnost (§42a).³ Objevují se však i názory, že současné označení relativní neúčinnosti je nepřesné a termín odporovatelnost byl příhodnější.⁴ „Podstata právní úpravy v novém občanském zákoníku ale zůstala stejná, pouze je propracovanější a podrobnější.“⁵

Zkracující jednání

Dle ust. § 589 OZ platí, že „zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li právo třetí osoby již vykonatelné, anebo bylo-li již uspokojeno“ (odst. 1). „Neúčinnost právního jednání dlužníka se zakládá rozhodnutím soudu o žalobě věřitele, kterou bylo odporováno právnímu jednání dlužníka“ (odst. 2). Věřitel má tedy s ohledem na uvedené právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka je vůči němu relativně neúčinné. Relativně neúčinné právní jednání je vůči všem ostatním i nadále platné, neúčinné

né je pouze ve vztahu k věřiteli.⁶ Neúčinnost je pak vázána na konstitutivní⁷ rozhodnutí soudu, avšak s účinky ex tunc.

„Účelem institutu relativní neúčinnosti je chránit věřitele před právními jednáními dlužníka, kterými by docházelo ke zkrácení možnosti věřitele domoci se svého oprávněného nároku na dlužníkovu, a taktéž i prevence před takovýmto jednáním.“⁸ Relativní neúčinnost tedy obecně řečeno představuje ochranu věřitele proti právnímu jednání⁹ dlužníka, který se zbavuje svého majetku proto, aby proti němu nemohla být vedena exekuce a uspokojena vymahatelná pohledávka. V odborné literatuře se uvádí, že neúčinnými právními úkony učiněnými in fraudem creditoris mohou být nejen zcizovací právní úkony (prodej, darování), nýbrž i každý právní úkon dlužníka, kterým objektivně dochází ke zkrácení možnosti uspokojení věřitelovy vymahatelné pohledávky (např. prominutí dluhu).¹⁰ Judikatura soudů pak dovodila, že odporovat lze vedle právních jednání dlužníka rovněž i právním jednáním jiných osob. Věřitel je tak za zákonem stanovených podmínek oprávněn odporovat nejen právním jednáním, která učinil dlužník, ale i právním jednáním např. ručitele a dalších osob, které jsou z důvodu akcesorické a subsidiární povinnosti zákonem zavázány.¹¹

Zajímavá je pak právní otázka, zda se lze domoci relativní neúčinnosti právního jednání, kterým došlo ke zmenšení majetku dlužníka pouze ve smyslu zcizení věci (např. darování či prodej), či je zkracujícím úkonem i zatížení dlužníkovy věci zřízením práva (např. zástavního) druhé straně, byť se jím zmenšuje hodnota majetku. Vzhledem k judikatuře Nejvyššího soudu ČR k ust. § 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (za zmenšení majetku judikatura nepovažuje např. zatížení dlužníkovy věci zřízením práva druhé straně, byť se jím zmenšuje hodnota majetku)¹² a názoru vyjádřeného v odborné literatuře o principiální shodnosti staré a nové úpravy¹³, bude tato judikatura patrně aplikovatelná i po rekonstrukci soukromého práva a lze se proto domnívat, že neúčinnost právního jednání se bude vztahovat pouze na úplatné či bezúplatné zcizení věci.¹⁴

² Viz citace pod textem.

³ Z důvodové zprávy k OZ pak vyplývá, že pojem relativní neúčinnost je pojem přesnější, užívaný v hmotném právu, zatímco dříve užívaný pojem odporovatelnost, je institutem práva procesního.

⁴ PULKRÁBEK, Zdeněk. Vyhledky odpůrčího práva (tzv. relativní neúčinnosti) podle nového občanského zákoníku. Právní rozhledy. 11/2013, s. 381

⁵ HURDÍK, Jan. Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva. 2. vyd. Plzeň. Aleš Čeněk. 2013, s. 185.

⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2435/2006, ze dne 5. 3. 2008.

⁷ „...neúčinnost právního jednání dlužníka se zakládá rozhodnutím soudu (589 odst. 2 OZ).“ V odborné literatuře i praxi se lze často setkat s opačným názorem viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 64/2006, ze dne 31. 10. 2006.

⁸ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. Praha. C. H. Beck, 2014, xxv, s. 2140.

⁹ Právně lze jednat konáním či opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednající osoba chtěla projevit (§ 546 OZ).

¹⁰ K tomu blíže ŠVESTKA, Jiří a kol. Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha. 2009, s. 363.

¹¹ K tomu blíže ŘEHÁČEK, Oldřich a VRBA, Milan. Relativní neúčinnost právních jednání dle nového občanského zákoníku. Právní rozhledy 21/2013, s. 747.

¹² Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 366/2008, ze dne 21. 12. 2009.

¹³ Srov. HULMÁK, Milan. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. Praha. C. H. Beck, 2014, xxv, s. 2141.

¹⁴ Objevují se i snahy o neaplikovatelnost staré judikatury na novou úpravu viz PULKRÁBEK, Zdeněk. Vyhledky odpůrčího práva (tzv. relativní neúčinnosti) podle nového občanského zákoníku. Právní rozhledy 11/2013, s. 381.

Skutkové podstaty

Úprava OZ v ust. § 590 stanoví lhůty, ve kterých se může věřitel relativní neúčinnosti dovolat. Věřitel se může neúčinnosti právního jednání, kterým byl dlužníkem zkrácen, dle § 590 OZ dovolat ve lhůtě pěti let u úmyslného jednání dlužníka zkrátit věřitele, pokud byl tento úmysl druhé straně znám. Ve lhůtě dvou let se může věřitel dovolat, musel-li být druhé straně takovýto úmysl dlužníka znám, nebo pokud k tomuto jednání došlo mezi dlužníkem a osobou jemu blízkou, nebo pokud bylo učiněno ve prospěch této osoby, s výjimkou případu, kdy druhé straně v době, kdy se právní jednání stalo, dlužníkův úmysl zkrátit věřitele znám nebyl a ani znám být nemusel. V jednoleté lhůtě se věřitel může dovolat neúčinnosti uzavřené kupní nebo směnné smlouvy, musela-li druhá strana poznat v dlužníkově jednání mrhání majetkem (590 odst. 2 OZ). „Lhůtu věřitele dovolat se neúčinnosti právního jednání je možné označit za lhůtu prekluzivní, kdy včasným nedovoláním se relativní neúčinnosti toto právo zaniká.“¹⁵ Lhůta počíná běžet od okamžiku, kdy bylo dlužníkově právní jednání učiněno. „V případech, kdy následky právního jednání, jehož předmětem je nemovitá věc, nastávají až zápisem v katastru nemovitostí, váže se počátek běhu lhůty k vykonání odpůřčího práva až k tomuto zápisu.“¹⁶

Legitimace

Vzhledem k ustálené judikatuře je již nepochybné, že pasivně legitimován v případě odpůřčí žaloby není dlužník, ale je jím třetí osoba, vůči níž neúčinné jednání směřovalo, či z něj měla prospěch.¹⁷ Aktivně legitimován k podání žaloby je věřitel mající vůči dlužníkově vykonatelnou pohledávku. Rozdílem mezi starou úpravou, tj. zákonem č. 40/1964 Sb. občanský zákoník a OZ, je použití nového termínu „vykonatelná pohledávka“¹⁸, namísto ve staré úpravě obsaženého „vymahatelná pohledávka“. De lege lata je tedy vyžadována pro uplatnění relativní neúčinnosti vykonatelnost pohledávky. Věřitel však nemusí čekat až do doby, než se jeho pohledávka stane vykonatelnou, neboť pokud vykonatelná ještě není, má možnost dle § 593 OZ učinit výhradu vykonatelnosti. *Věřiteli v takovém případě lhůta nebude běžet až do doby, než se pohledávka vykonatelnou nestane.*¹⁹

Závěrem pro úplnost zbývá dodat, že vzhledem k ust. § 3028 odst. 3 OZ se právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti

tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, řídí dosavadními právními předpisy, tj. na zkracující jednání dlužníka učiněná do 31. 12. 2013, bude užit dnes již neúčinný zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Výhrada neúčinnosti právního jednání dle EŘ

S ohledem na změnu terminologie zákona z vymahatelné pohledávky na pohledávku vykonatelnou bylo třeba změnit i způsob, jakým se věřitel může domoci neúčinnosti zkracujícího jednání dlužníka, i když nemá doposud pohledávku vykonatelnou.²⁰ Učiněním výhrady pak lhůta stanovená § 590 OZ k dovolání se neúčinnosti (podání odpůřčí žaloby) do doby, než se pohledávka nestane vykonatelnou, neběží. Výhradu a její oznámení lze učinit prostřednictvím notáře (§ 94c an. zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění), soudního exekutora (§ 76d an. EŘ), či soudu [§ 354 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „OSŘ“)]. Je třeba konstatovat, že úprava obsažená v EŘ je nejobsáhlejší a nejpodrobnější.

Soudní exekutor tuto službu vykonává na základě žádosti soukromé osoby, která je povinna exekutorovi prokázat svoji totožnost úředním průkazem, nezná-li ji exekutor osobně.²¹ Požadovaný úkon je soudní exekutor povinen provést, nebrání-li mu v tom důvody uvedené v § 74 odst. 2 EŘ, pro které může provedení úkonu odmítnout.²²

Samotná činnost exekutora pak má dvě varianty. Podle ust. § 76e EŘ exekutor (koncipient či kandidát)²³ sepíše protokol o žádosti, který musí obligatorně obsahovat předepsané náležitosti včetně otisku úředního razítka exekutora a jeho podpis. Exekutor v tomto případě pouze doručuje oznámení, které mu bylo věřitelem předáno, aniž by jakkoli odpovídal za jeho obsah (§ 76e odst. 3 EŘ). V tomto případě pak exekutor zašle oznámení o výhradě osobě, vůči které je oznámení činěno, a to ve lhůtě 3 pracovních dnů ode dne sepsání protokolu. Jakmile exekutor zjistí, že bylo oznámení doručeno a kdy se tak stalo nebo nepodaří-li se exekutorovi oznámení o výhradě exekutorovi doručit, sdělí tuto skutečnost věřiteli.

Druhou variantou je pak postup podle § 76f EŘ, kdy věřitel činí oznámení o výhradě přímo do protokolu. V tomto případě pak exekutor odpovídá za splnění obsahových náležitostí oznámení stanovených § 76f odst. 1 EŘ. Exekutor jedno vy-

¹⁵ LEBEDA, Martin. Relativní neúčinnost v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy. 6/2013, s. 222.

¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 619/2000, ze dne 18. 7. 2000.

¹⁷ Rovněž případným povinným v exekučním řízení bude tato třetí osoba, nikoliv dlužník (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Cdon 1703/96, ze dne 27. 5. 1999).

¹⁸ Vykonatelnou pohledávku se rozumí pohledávka opřená o exekuční titul.

¹⁹ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014, xxv, s. 2140.

²⁰ Dříve bývalo praxí, že věřitel byl nucen předčasně podat odpůřčí žalobu, která musela být přerušena do skončení řízení o věřitelově pohledávce.

²¹ K prokázání totožnosti blíže § 76g EŘ.

²² K tomu blíže KASÍKOVÁ, Martina et al. Exekuční řád: komentář. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, xviii, 939 s. Beckova edice komentované zákony, s. 471-472.

²³ S ohledem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cjpn 200/2005, ze dne 15. 2. 2006 a analogii sepsování exekutorského zápisu se lze domnívat, že tuto činnost může provádět i koncipient či kandidát exekutora.

hotovení předá věřiteli a další zašle ve lhůtě 3 dnů osobě, vůči které je oznámení činěno. Jakmile exekutor zjistí, že bylo oznámení doručeno a kdy se tak stalo nebo nepodaří-li se exekutorovi oznámení o výhradě exekutorovi doručit, sdělí tuto skutečnost věřiteli.

Vzhledem ke skutečnosti, že explicitně není stanovena povinnost doručit písemnost (protokol či oznámení) do vlastních rukou, lze usuzovat, že postačí doručení dle § 50 OSŘ.

Závěr

Oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání může být tedy pozitivní novinkou, ač prozatím zůstává v činnosti soudních exekutorů v pozadí. Možná je tomu tak dáno i malou informovaností exekutorů i věřitelů o této činnosti. Lze se však do budoucna domnívat, že exekuční činnost nebude v drtivé většině pouze o nuceném vymáhání exekučních titulů, jako je tomu doposud, ale že budou hledány i jiné formy činnosti, které by mohli soudní exekutoři vykonávat, a proto předpokládám, že i tato činnost bude přibývat.

Seznam literatury:

Knižní

ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 316 s.

ELIÁŠ, Karel, Michaela ZUKLÍNOVÁ, Bohumil HAVEL a Tomáš DVOŘÁK. *Osnova občanského zákoníku*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 574 s.

HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha. C. H. Beck, 2014, xxv, s. 2140.

HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. 2. vyd. Plzeň. Aleš Čeněk. 2013, 311 s.

KASÍKOVÁ, Martina et al. *Exekuční řád: komentář*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, xviii, 939 s. Beckova edice komentované zákony, 939 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání, Praha. 2009, 2321 s.

Časopisecká

KLEIN, Šimon. *Oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání dle § 94b a násl. not. ř. de lege ferenda*. *AD Notam*. 3/2015, s. 16-17.

LEBEDA, Martin. *Relativní neúčinnost v novém občanském zákoníku*. *Právní rozhledy*. 6/2013, s. 222.

PULKRÁBEK, Zdeněk. *Vyhledky odpůrčího práva (tzv. relativní neúčinnosti) podle nového občanského zákoníku*, *Právní rozhledy*. 11/2013, s. 381.

ŘEHÁČEK, Oldřich a Milan VRBA. *Relativní neúčinnost právních jednání dle nového občanského zákoníku*. *Právní rozhledy* 21/2013, s. 747.

Právní předpisy

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v platném znění.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 200/2005, ze dne 15. 2. 2006.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 619/2000, ze dne 18. 7. 2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 2435/2006, ze dne 5. 3. 2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 366/2008, ze dne 21. 12. 2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 64/2006, ze dne 31. 10. 2006.

VYMAHATELNOST POHLEDÁVEK Z POHLEDU NOVÉHO § 336i ODST. 2 o. s. ř.

JUDr. Lukáš Jícha
exekutorský kandidát
Exekutorského úřadu Přerov
JUDr. Tomáše Vrány

Dne 1. září letošního roku nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu a exekučního řádu provedená zákonem č. 164/2015 Sb. Jak už je zvykem posledních novelizací procesních předpisů na úseku exekučního práva, i tato novela přinesla více výhod povinným než oprávněným.

Zatímco důvody pro podřazení výsluhového příspěvku vojáků z povolání nebo příslušníků bezpečnostních sborů, příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální a příplatku k důchodu a zvláštního příspěvku k důchodu podle zákona upravujícího ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich pod režim výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, změny v okruhu nezabavitelných movitých věcí či zavedení povinného pořizování audiovizuálních záznamů při úkonech soupisu movitých věcí pochopí a přijme snad i nepravník, zůstává rozum právníka stát nad smyslem, účelem a především aplikovatelností ustanovení § 336i odst. 2 o. s. ř.

Ustanovení § 336i odst. 2 o. s. ř. nově zní: „*Soud zastaví výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci, ve které má povinný místo trvalého pobytu, pokud výše pohledávek oprávněného, těch, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, a přihlášených věřitelů povinného k okamžiku zahájení dražebního jednání nepřesahuje 30 000 Kč bez příslušenství. To neplatí, jedná-li se o pohledávku výživného nebo pohledávku náhrady újmy způsobené poškozenému ublížením na zdraví či trestným činem nebo by to odporovalo dobrým mravům.*“

Předkladatel tohoto pozměňovacího návrhu zákona vycházel z přesvědčení, že při exekuci prodejem nemovitostí dochází zcela běžně k excesům, v důsledku nichž jsou dražena obydlí povinných pro bagatelní pohledávky. V původním návrhu byla dokonce hranice dražitelnosti nemovitosti stanovena částkou 50 000,- Kč bez příslušenství, což je případ drtivé většiny spotřebitelských úvěrů. Navíc se měla vztahovat na značně neuchopitelnou kategorii nemovitostí vymezených jako obydlí povinného, což je stav měnitelný ze dne na den. Na první pohled by se tento prosociální krok jevil jako účinný nástroj k zamezení excesům, ke kterým by snad mohlo (nikoli dochází) v teoretické rovině docházet.

Soudobá legislativní činnost přešlapuje mezi dvěma mantinely: kazuistikou a paušálností.

Typovým znakem legislativní kazuistiky je utkvělá snaha pojmově postihnout všechny možné i nemožné situace v právním předpise, který tak nabývá na objemu, a již tak nesrozumitelná a těžko aplikovatelná obecná pravidla komplikuje bezpočtem výjimek z obecného pravidla. Jejím nedostatkem je neschopnost reagovat pružně na všechny situace, které mohou kdy nastat, což dává prostor pro obcházení normy a výsledkem jsou jen další a další novelizace a prohlubování legislativní krize.

Typovým znakem paušálního přístupu je jasně, stručně a jednou větou říct: „Tady tak a ne jinak!“ Jejím nedostatkem je, že zatímco jedné skupině adresátů normy výrazně přidá, té druhé výrazně ubere, mnohdy nad rámec legitimního očekávání.

A právě to je případ tohoto ustanovení o tzv. drobném výkonu rozhodnutí. Ze dne na den zákonodárce řekne, že tady dražbu nepovolí.

Na jedné z mých přednášek mi byl posluchačem položen dotaz, zda to zákonodárce myslel tak, že dluhy do třiceti tisíc se platit nemusí. Zda vůbec pomýšlel například na věřitele, který před přijetím zákona řádně podal návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti proto, že mu soused dluží 28 tisíc, zaplatil soudu soudní poplatek, zálohu na znalecký posudek a nyní, když čeká, že mu konečně soud vymůže draž-

bou peníze, se namísto přiklepu dočká usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí. A komu uloží povinnost k náhradě nákladů zastaveného výkonu rozhodnutí? Budou i tyto opět takto nevyamahatelné? Musí po sobě proběhnout několik zastavených výkonů, aby kvůli vzniklým nákladům byla prolomena hranice dražitelnosti? Myslel zákonodárce na to, co se stane, když ze stotisícového dluhu povinný uhradí 71 tisíc a řekne: „Dost, víc platit nemusím?“

Zde ponechávám na obraznosti soudů, zda se vydají cestou paušální a zastaví všechny takové výkony rozhodnutí bez dalšího¹ nebo se vydají cestou kazuistickou a řeknou, že tady by zastavení výkonu bylo v rozporu s dobrými mravy, čímž majlí měřit všem stejně, pak aplikaci zákona paušálně opět vyloží téměř na všechny případy.

K zodpovězení otázky, zda se dluhy do třiceti tisíc platit nemusí, se zaměřím na aplikaci tohoto ustanovení v exekučním řízení.

V exekučním řízení volba způsobu provedení exekuce náleží soudnímu exekutorovi. Exekuční řád mu ale v ustanoveních § 47 odst. 1, § 58 odst. 1 a § 58 odst. 2 ukládá zvolit při nařízením a následném provedení exekuce vždy způsob exekuce primárně přiměřený, aby při rychlém a efektivním vymožení pohledávky zároveň šetřil práva povinného před nepřiměřeným zásahem do jeho majetkové sféry.

Z ustanovení § 58 odst. 2 exekučního řádu plyne, že dražba nemovitosti, která je obydlím povinného,² je jako ultima ratio až na posledním místě poté, co ostatní způsoby exekuce buď selhaly, nebo nejsou dostupné. A soudní exekutoři toto pravidlo bez dalšího dodržují.³

Jednoduše proto, že provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, srážkami ze mzdy nebo příkázáním pohledávky z životního nebo penzijního pojištění jsou způsoby exekuce administrativně v zásadě nenáročné, levné a oproti prodeji nemovitosti stále ještě nikterak zdoluhavé. Problémem však je, že povinný stále více čelí mnoha exekucím a na účtech zpravidla nejsou v okamžiku jejich postihu žádné peněžní prostředky. Tomu napomáhá

¹ Takový výklad by již naplňoval znaky pravé retroaktivity, který by pro mnoho oprávněných přinesl důsledky zcela protiústavní.

² Zákonodárce opomenul sjednocení terminologie § 58 odst. 2 exekučního řádu a § 336i odst. 2 o. s. ř., když v prvním případě jeden předpis vymezuje jako nejvyšší hodnotu nemovitost, kterou povinný používá k bydlení sebe a své rodiny, zatímco druhý klade důraz na formální trvalý pobyt, přičemž tyto pojmy zdaleka nelze považovat za synonyma.

³ Při posuzování přiměřenosti zvoleného rozsahu exekuce je třeba si uvědomit, že základním principem samotné exekuce je v první řadě uspokojení nároků oprávněného vyplývajících z exekučního titulu, na které nebylo plněno povinným subjektem dobrovolně. Jakým způsobem bude

exekuce provedena je plně na rozhodnutí exekutora. Ten při vydávání exekučních příkazů, jimiž způsoby provedení exekuce určuje, často nezná konečnou výši vymáhaného plnění a výši jeho příslušenství (nákladů exekuce) pouze předpokládá. Je proto jasné, že exekutor činí úkony tak, aby zajistil majetek povinného v dostatečném rozsahu, jež může vymáhanou pohledávku i přesahovat. Následně, pokud exekutor zjistí, že výtěžek jednoho ze zvolených způsobů provedení exekuce bude postačovat na úhradu pohledávky oprávněného i nákladů exekuce, může ostatní exekuční příkazy zrušit. Vždy je však primární funkcí exekuce vymoci pohledávku oprávněného v celé výši a rovněž náklady exekuce, které oprávněnému a exekutorovi vzniknou.

i současná praxe většiny bank, které za odpověď soudnímu exekutorovi z účtu povinného odečítají bankovní poplatek zpravidla ve výši kolem 250,- Kč, přičemž některé peněžní ústavy odpověď exekutorovi zasílají se zpožděním až dvou měsíců. Zjistí-li povinný z výpisu na účtu, že mu takový poplatek byl naúčtován, je vyvedení prostředků z takového účtu více než jisté. Srážky ze mzdy často také nejsou v dostatečné výši k uspokojení pohledávky oprávněného, povinní čelící více exekucím se legální práci rovněž vyhýbají, sociální dávky jsou v zásadě nepostižitelné a ne každý povinný má po několika exekucích stále likvidní životní pojištění nebo penzijní přípojištění. Ani při mobiliárních exekucích se stále častěji nedaří dohledat dostatek movitého majetku povinného. Držet nemovitosti, v nichž povinný nebydlí, jako pole, garáže či chaty, je pro zadluženého člověka zbytečný luxus a zpravidla je dříve či později prodá sám. Mnohé dříve běžně daleko méně invazivní způsoby exekuce přestaly být realizovány poté, co se jimi exekuované pohledávky a majetkové hodnoty staly exekučně nepostižitelnými v důsledku legislativních změn, k nimž v průběhu let došlo. Posledním uchopitelným majetkem se tak stává obydlí povinného.

Tím se exekuce prodejem nemovitosti, která je obydlím povinného, byť jde o ultima ratio, stává vlastně jediným možným způsobem provedení exekuce. Tyto případy přece ale již dávno vyřešila judikatura, a to v neprospěch povinného.⁴ V současné době s ohledem na právní úpravu výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti v občanském soudním řádu jde o způsob provedení exekuce nejen zdoluhavý, ale především nákladný a pro exekutora rizikový, když více než třetina exekucí prodejem nemovitostí končí prohlášením úpadku a povolením oddlužení před dražbou, aniž by vynaložené náklady byly kdy nahrazeny. I při nejlepší vůli, za laboratorních podmínek předpokládajících, že povinný nebude proti dražbě nikterak brojit, lze dražbu nemovitosti zrealizovat nejdříve zhruba za rok od zahájení exekuce. Pokud povinný vyvíjí procesní obranu, pak výjimkou není ani odstup několika let.

⁴ Okresní soud ve Vyškově v usnesení č.j. 25 EXE 2136/2010 – 26 ze dne 28.4.2011 uvedl: „Pokud povinný má jediný majetek – nemovitost (sám uvádí, že jiný majetek nemá), pak pouze tato nemovitost může být postižena k vymožení pohledávky oprávněné. Chtěl-li by povinný zabránit prodeji nemovitosti, např. z důvodu nevhodnosti ceny této nemovitosti, musel by sám označit jiný postižitelný majetek. Pokud však jiného majetku není, lze postihnout i nemovitost v hodnotě přesahující výši vymáhané pohledávky. Důvodem k zastavení exekuce nemůže být ani skutečnost, že předmětná nemovitost je již postižena jiným exekutorem. Důvodem k zastavení konečně nemůže být ani skutečnost, že předmětná nemovitost slouží k bydlení povinného, jeho manželky, příp. sousedů. V případě prodeje nemovitosti bude na povinném, aby zajistil sobě, příp. dalším osobám jiné bydlení. Soud proto návrh povinného na zastavení exekuce zamítl.“

To je vskutku dostatečná doba na to, aby se ukázalo, zda povinný o uhrazení dluhu stojí a zda tu není jiný, méně invazivní způsob provedení exekuce.

Pokud tedy i u pohledávky do 30 tisíc korun má nakonec dojít k dražbě, neděje se tak proto, že by soudní exekutoři nebo věřitelé „tlačili na pilu“, ale proto, že se ukázalo, že v řízení není jiný způsob provedení exekuce dostupný a povinný na úhradě pohledávky nemá zájem.

Přitom není ani hypoteticky na závalu, pokud by poměr mezi výší pohledávky oprávněného a dalších věřitelů vzhledem k délce prodlení povinného a výši dluhů nebyl zcela adekvátní, jestliže obsah spisu nesvědčí pro závěr, že soudní exekutor měl k dispozici jiný exekuční prostředek, jehož prostřednictvím by bylo dosaženo účelu nuceného uskutečnění práva.⁵

Jak se bude exekuce vyvíjet v okamžiku, kdy soudní exekutor po prvním září 2015 dospěje do fáze, kdy těsně před dražbou zjistí, že výše pohledávky oprávněného a přihlášených pohledávek bez příslušenství skutečně nedosahuje hranice 30 000 Kč?

Podle § 28 exekučního řádu se úkony exekutora považují za úkony soudu.

Soudní exekutor především není oprávněn bez návrhu rozhodnout o zastavení exekuce, aniž by k tomu měl souhlas oprávněného. To může udělat jen soud. Exekuční soud však v dané fázi řízení ani neví, že byla nařízena dražba, a už vůbec neví, zda a kolik dalších věřitelů je k exekutorovi do dražby přihlášeno. Rovněž záleží na tom, zda má v konkrétním případě rozhodovat na návrh povinného, nebo bez návrhu.

Podá-li povinný návrh na zastavení exekuce prodejem nemovitosti s odkazem na § 336i odst. 2 o. s. ř., pak je situace jednoduchá, neboť soudní exekutor postupem podle § 55 odst. 3 exekučního řádu vyzve oprávněného k vyjádření návrhu a podle tohoto vyjádření návrhu buď vyhoví, nebo ho postoupí exekučnímu soudu.

⁵ Z usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci č. j. 40Co 1071/2010 ze dne 29. 12. 2010.

Striktním výkladem § 336i odst. 2 o. s. ř. by se dalo usoudit, že aby byl návrh povinného úspěšný, bude na povinném, aby doložil, že pohledávka včetně přihlášených pohledávek činí maximálně 30 000 Kč bez příslušenství, musel by tedy ostatní pohledávky uhradit. Jednodušší by však pro něj bylo uhradit právě prováděnou exekuci, čímž získá čas na další řešení ostatních přihlášených pohledávek. Co však z § 336i odst. 2 občanského soudního řádu povinný nevyčte, ale měl by vědět, je fakt, že prosté blanketní prohlášení nebo i prokázání, že v dražené exekuci vymáhané pohledávky nedosahují částky 30 000 Kč, nebude zpravidla mít naději na úspěch.

Zákonodárce totiž z obecného pravidla, že exekuce prodejem nemovitostí do 30 000 Kč bude zastavena, vložil jako jednu z výjimek, že to **neplatí, odporovalo-li by to dobrým mravům**.

Dobré mravy ale nejsou institutem procesním, nýbrž hmotně-právním,⁶ který ochraňuje stranu zkrácenou na jejich právech a tou je věřitel. Aby exekuce byla nepřipustná, musí jít o okolnosti, které se v uvedených směrech vyznačují odpovídající relevancí, resp. působí intenzivně a v podstatné míře. Bez normativu dobrých mravů bychom rovnou rezignovali na principy právního státu a rovnost před zákonem. Jak by k tomu přišel povinný bydlící v nájemním bytě, který měl na účtu třicet tisíc korun, a exekuce pro dluh do třiceti tisíc na něm byla provedena, zatímco jiný povinný, který účet nemá, by byl zákonem chráněn povinným zastavením exekuce před dražbou, protože vlastní dům v hodnotě milionu korun? A jaká by byla rovnost mezi věřiteli, když jeden by právo na soudní ochranu měl a druhý ne?

Podstatou exekuce je, že oprávněný se domáhá výkonu svého soudem přiznaného práva, které mu po právu náleží, zatímco povinný je v prodlení s plněním svých povinností uložených mu exekučním titulem. A jsme u toho, že v rozporu s dobrými mravy je vyhýbání se povinností, zejména dlužit, nikoli trvání na jejich splnění nuceným výkonem. Samotná existence exekuce a způsob jejího provádění tedy v rozporu s dobrými

mravy nejsou a jejich existence důvodem zastavení exekuce není. Je třeba zdůraznit, že smyslem exekuce totiž je, aby byla provedena, nikoli zastavena.⁷

Nejvyšší správní soud uvedl, že „přiměřenost a vhodnost zvoleného způsobu exekuce se zkoumá s ohledem na všechny okolnosti případu. Neexistuje-li v konkrétních poměrech povinného jiný způsob exekuce, v jehož rámci lze exekuci efektivně a v přiměřené době provést nebo sice lze, ale v době nikoliv přiměřené, není zvolený způsob exekuce zřejmě nevhodný ani tedy, jestliže cena předmětu, z něhož má být uspokojení pohledávky oprávněného dosaženo, výši této pohledávky přesahuje významně. Nařídí-li v této situaci soudní exekutor k vymožení pohledávky oprávněného ve výši 9 261 Kč a nákladů exekuci prodejem nemovitosti v hodnotě 1 500 000 Kč, není takový skutek kárným proviněním podle § 116 odst. 2 exekučního řádu, ve znění do 25. 6. 2009.“⁸

Jestliže Nejvyšší soud ČR uvedl, že navrhne-li povinný zastavení exekuce prodejem nemovitosti z důvodu tvrzeného nepochybně výše závazku a hodnoty nemovitostí, pak je to on, kdo musí prokázat, že má jiný postižitelný majetek,⁹ pak musí totéž platit i v případě, že argumentuje nově výší dluhu podle § 336i odst. 2 o. s. ř. Neučiní-li tak, vystavuje se riziku, že soud jeho návrh na zastavení exekuce prodejem nemovitostí zamítne stejně, jako to soudy v obdobných případech činily před přijetím zákona č. 164/2015 Sb.

Za této situace se tedy exekutorovi nabízí následující řešení, jak se s nastalou procesní situací vypořádat: První možností je maximalistický přístup, kdy podle § 28 a § 52 odst. 2 exekučního řádu budeme vycházet z toho, že soudní exekutor si otázku dobrých mravů posoudí sám a bude na něm, zda dražbu provede či nikoliv, neboť samotný návrh na zastavení exekuce prodejem nemovitosti nemá odkladný účinek s tím, že přezkum exekutor ponechá na odvolacím soudu, který bude zkoumat, zda byl při nařízení a provedení dražby porušen zákon.

⁶ Dobrými mravy v občanskoprávních vztazích se v soudní praxi rozumí soubor společenských, kulturních a mravních pravidel chování, který je vlastní obecně uznávaným vzájemným vztahům mezi lidmi a mravním principům společenského řádu a který v historickém vývoji osvědčil jistou neměnnost, vystihuje podstatné historické tendence, jež jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1484/2004 ze dne 15. 12. 2004).

⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20Cdo 1962/2004; Okresní soud v Bruntále v usnesení sp. zn. 11Nc 169/2005 ze dne 1. 10. 2010 uvedl, uvedl: „Účelem exekuce je uspokojit pohledávku oprávněného a provést exekuci rychle a účelně. Za situace, kdy povinný neuhradil téměř ničeho a není jiný možný způsob provedení exekuce, nelze vytknout exekutorovi vydání exekuční příkazu prodejem nemovitostí, resp. jeho faktickou realizaci, která se jeví jako jediná možnost uspokojení nároků oprávněného. Proto také nelze v daném případě přihlížet pouze ke kritériu přiměřenosti exekuce.“

⁸ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2011, čj. 14 Kse 1/2010 – 146.

⁹ Viz např. Usnesení NS ČR ze dne 27. 1. 2004 sp. zn. 22 Cdo 1229/2003.

Druhou možností je minimalistický přístup, kdy by bylo na místě vyzvat povinného k doplnění návrhu a následně pokračovat podle § 55 odst. 3 exekučního řádu a spis postoupit soudu až s vyjádřením oprávněného. Soud by měl při rozhodování vzít v potaz, zda zastavení exekuce prodejem nemovitosti nezabrání oprávněnému ve vymožení jeho pohledávky, tedy přihlídnout k tomu, zda výkon práv povinného, kterým se brání výkonu práva oprávněného na uspokojení pohledávky, není v rozporu s dobrými mravy.

V situaci, kdy povinný sám návrh na částečné zastavení exekuce nepodal, a před dražbou nastaly okolnosti uvedené v § 336i odst. 2 o. s. ř., pak, nezruší-li sám exekuční příkaz proto, že se objevila jiná možnost vymožení, si soudní exekutor vyžádá stanovisko oprávněného a spis postoupí se zprávou soudu k rozhodnutí. Soud potom rozhodne buď o zastavení exekuce prodejem nemovitosti, nebo o jejím pokračování.

Aplikace ustanovení § 336i odst. 2 o. s. ř. je vyloučena v případě, že se jedná o další nebo opakovanou dražbu podle § 336m odst. 1 a 2 o. s. ř. Chybí totiž ve výčtu v § 336m odst. 4 o. s. ř. a jeho užití je tak vyloučeno, stejně jako je tomu například u přihlášky pohledávky, která nebyla učiněna před první dražbou.

Závěr

Tímto příspěvkem jsem si dovilil odpovědět na otázku, zda to zákonodárce v § 336i odst. 2 o. s. ř. myslel tak, že dluhy do třiceti tisíc se platit nemusí. Dospěl jsem k závěru, že nic takového zákonodárce zcela jistě nenapadlo a nebylo to jeho záměrem. Pokud bych se měl vcítit do jistě nelehké role zákonodárce, pak bych vycházel z předpokladu, že uvědomělý občan plní své závazky dobrovolně, ten méně uvědomělý s pomocí boží svým závazkům dostojí taktéž. Dospěl jsem ale i k závěru, že nic takového nám nová norma neříká. Dluhy do třiceti tisíc jsou nadále de lege lata vymožitelné ve výkonu rozhodnutí i exekuci, neboť nadále platí, že v rozporu s dobrými mravy je své závazky neplnit, nikoli trvat na jejich plnění. Je to stále povinný, kdo má povinnost tvrdit a prokazovat, že je tu jiná možnost vymožení dluhu. Pak ale jako jeden z adresátů nové normy, který je přinucen s ní pracovat, říkám, že ustanovení § 336i odst. 2 o. s. ř. nic nového nepřináší, neboť materiálně totéž nám již od roku 2009 říká ustanovení § 58 odst. 2 exekučního řádu, tedy že dražba je ultima ratio.

Seznam literatury: judikatura:

- Usnesení Okresního soudu ve Vyškově č. j. 25 EXE 2136/2010 – 26 ze dne 28. 4. 2011*
Usnesení Okresního soudu v Bruntále sp. zn. 11Nc 169/2005 ze dne 1. 10. 2010
Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci č. j. 40Co 1071/2010 ze dne 29. 12. 2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1484/2004 ze dne 15. 12. 2004
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20Cdo 1962/2004 ze dne 22. 9. 2005
Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 1229/2003 ze dne 27. 1. 2004
Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 14 Kse 1/2010 – 146 ze dne 24. 1. 2011

EXEKUTORSKÉ ZÁPISY POHLEDEM SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

JUDr. Ing. Martin Štika

exekutorský kandidát
Exekutorského úřadu Plzeň-město
JUDr. Jitky Wolfové

Mimo exekuční činnosti definované v ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „EŘ“), provádí soudní exekutor také další činnost, která je upravena v ustanoveních § 74–86 EŘ. Výčtem se jedná o právní pomoc a sepisování listin – 74 EŘ, úschovy – 75 EŘ, činnost na základě pověření soudem a dobrovolná dražba – 76 EŘ, zajištění a správa majetku v trestním řízení – 76a EŘ a sepisování exekutorských zápisů osvědčujících děje a stavy věcí – 77–86 EŘ. V souvislosti s rekodifikací soukromého práva byl novelou exekučního řádu zákonem č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, s účinností od 1. 1. 2014 rozšířen okruh dalších činností exekutora o instrument oznámení o výhradě práva dovolat se neúčinnosti právního jednání – 76d – 76g EŘ.

Obsahovou náplní tohoto článku je oblast exekutorských zápisů, kterou považuji, vedle možnosti exekutora provést dobrovolnou dražbu, z okruhu dalších činností za nejvýznamnější. I když byla možnost sepisu exekutorských zápisů novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a dalšími souvisejícími zákony významně omezena, jsem přesvědčen, že tato oblast skrývá velmi zajímavý současný, ale i budoucí potenciál v podobě moderního důkazního prostředku občanského soudního řízení.

Exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti

Jak již bylo výše uvedeno, úprava exekutorských zápisů je obsažena v ust. § 77–86 EŘ. Uvedené paragrafové rozpětí ovšem opticky klame, protože zákonem č. 396/2012 Sb. byla zrušena ustanovení § 78 a dále ustanovení § 80–85 EŘ. Současná úprava tedy fakticky obsahuje tři účinná paragrafová znění. Za podstatnou změnu považuji právě zrušení ustanovení § 78 exekučního řádu, které do té doby umožňovalo soudním exekutorům sepisovat exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti. Konkurojící právníkou profesí, která paralelně mohla sepisovat obdobný zápis, byli notáři, kterým tato možnost odňata nebyla. Přestože se na tomto místě chci vyhnout jakékoliv polemice, připadá mi tento krok jako „nesystémový“ minimálně ze dvou následujících úhlů pohledu. Z empirických poznatků mé dosavadní exekuční praxe mám

za to, že notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti bývají velmi často zrušeny jako exekuční titul, protože při soudním přezkumu exekučními soudy neobstojí ve vztahu k zákonem požadované kvalitě. Dále, pokud se zaměřím, alespoň z mé zkušenosti, na flexibilitu nebo dostupnost notářů v otázce sepisu notářských zápisů, vždy byla podstatně nižší než u exekutorů, což pro samotného žadatele často představovalo rozhodující kritérium volby ve prospěch exekutorského zápisu. Domnívám se, že zavedení exkluzivity notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti ještě posílilo větší míru neflexibility při sepisování těchto zápisů samotnými notáři. Mgr. Pavla Fučíková, prezidentka Exekutorské komory ČR, se v rozhovoru pro měsíčník Právní rádce vyjádřila k této problematice takto: „Vycházím pouze z toho, že tato agenda byla úspěšná. Byli jsme vázáni stejnými právními předpisy jako notáři, a proto nevidím důvod, proč bychom tuto pravomoc opět nemohli mít“¹. Myslím si, že tato její slova celkem jasně shrnula nejenom její osobní pohled, ale rovněž i pohled a reflektování této problematiky všemi zástupci exekutorského stavu.

Pokud exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti splňoval veškeré zákonné náležitosti úpravy exekučního řádu ve znění do 31. 12. 2012, byl považován za exekuční titul dle ustanovení § 40 EŘ. Právní síla notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti jako exekučního titulu, je dle mého názoru primární motivační důvod žadatelů o jeho sepis, protože je zjevná rychlost v získání exekučního titulu oproti standardnímu civilnímu řízení. K možnosti podat exekuční návrh v případě neplnění dohody účastníků pojaté v exekutorském/notářském zápise se svolením k vykonatelnosti uvádím aktuální Usnesení Nejvyššího soudu pod sp. zn. 21 CDO 2600/2014 ze dne 29. 7. 2014, podle kterého zavázala-li se osoba povinná v dohodě účastníků, že svůj dluh s příslušenstvím bude osobně oprávněně splácet v měsíčních splátkách, jejichž výše a splatnost byla určena pod ztrátou výhody splátek, a ocitla-li se osoba povinná v prodlení s úhradou dohodnuté splátky v den její splatnosti, může se osoba oprávněná v době do splatnosti nejbližší příští splátky domáhat návrhem na nařízení exekuce uspokojení celého dluhu (pohledávky) s příslušenstvím, i když osoba povinná splátku, s níž byla v prodlení, po její splatnosti uhradila.

Z hlediska sepsaných exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti do doby, než byla kompetence soudních exeku-

torů k jejich sepisu odňata, platí dle přechodných ustanovení k zákonu č. 396/2012 Sb., že exekutorské zápisy, který byly sepsány do účinnosti² citovaného zákona, jsou exekučním titulem i po dni nabytí účinnosti téhož zákona.

Exekutorský zápis osvědčující děje a stavy věci

K nelibosti exekutorské obce obsahuje aktuálně účinná úprava exekutorských zápisů „pouze“ možnost v podobě osvědčování děje a stavu věci. Právní analýzou aktuálního znění ustanovení § 77 EŘ jsou zjevné tři kumulativní podmínky, za kterých je možné exekutorský zápis sepsat. Jsou jimi: žádost žadatele o sepis; možnost prokázání nároků v řízení před soudem nebo jiným státním orgánem; uskutečnění skutkového děje za přítomnosti exekutora nebo se musí soudní exekutor o stavu osobně přesvědčit.

První a druhá podmínka spolu velmi úzce souvisejí jako zákonné předpoklady k tomu, aby exekutorský zápis mohl vůbec být sepsán. Z žádosti, která by měla splňovat intence ust. § 41–43 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád³ (dále jen „OSŘ“) by mělo být zjevné, že exekutorský zápis lze použít v řízení před soudem či jiným orgánem k prokázání nároku⁴. Obsah žádosti představuje klíčové kritérium pro následné posouzení soudního exekutora ve vztahu k jeho oprávněnosti sepisu dotčeného exekutorského zápisu. Pokud totiž ze žádosti po posouzení soudním exekutorem nevyplyne, že žadatel chce sepsat zápis za účelem prokázání nároků v řízení před soudem nebo jiným státním orgánem, nemá pro takový typ zápisu soudní exekutor oprávnění. Od této situace je ovšem nutné odlišit tu skutečnost, že není nezbytně nutné, aby exekutorský zápis po jeho sepsání skutečně k prokázání nároků využit byl. Z uvedeného pak plyne závěr, že pro samotného žadatele o sepis zápisu a rovněž soudního exekutora v rámci posouzení oprávněnosti k jeho sepisu není obligatorní podmínkou, že pořízený zápis bude striktně použit v řízení o prokázání nároku.

Třetí podmínka, která musí být splněna již při úkonu sepisu exekutorského zápisu, je povinnost soudního exekutora, který musí být osobně přítomen skutkovému ději nebo osvědčování stavu, který následně pojímá do exekutorského zápisu.

¹ Právní rádce. Praha: Economia, 2015. č. 4 str. 24. ISSN 1805-1405.

² Jedná se o sepsané exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti nejpozději do 31. 12. 2012.

³ Mělo by z ní být patrné, kdo je žadatelem, jaký děj nebo stav věci chce osvědčit, měla by být podepsána a datována.

⁴ V žádostech se velmi často vyskytují obraty: z důvodu možného domáhání se oprávněných nároků (náhrada škody), které v současné době nelze vyloučit; z důvodu probíhajícího řízení o náhradu škody atd.

Faktický průběh úkonu exekutorského zápisu

V první řadě je nutné si uvědomit, jaký je hlavní smysl exekutorského zápisu osvědčujícího děje a stavy věci. Jak již bylo uvedeno výše, soudní exekutor pojme do exekutorského zápisu takový děj či stav věci, o kterém se osobně přesvědčí a který před ním proběhne, a to na základě svého vjemu (typicky zrakového, sluchového, hmatového, čichového). Soudní exekutor ovšem není v roli soudce, znalce či rozhodce, pouze pojímá do zápisu to, co vidí, slyší, na co si sáhne, či co cítí. Není tedy možné, aby se pouštěl v zápisu do vlastních úvah, spekulací, právních analýz či uvádění dopadů, které mohou případně nastat s ohledem na aktuální situaci či proběhlý děj.⁵ Jde tedy pouze o „holé“ zachycení proběhlého děje⁶ či zachycení stavu věci ke konkrétnímu datu⁷. Dále je nutné, aby se soudní exekutor neodchýlil od toho, co bylo předmětem žádosti o osvědčení.

Obecně platí, že soudní exekutor nemůže při úkonu exekutorského zápisu využít možností nabízených v ustanovení § 325a a 326 OSŘ, neboli nemůže si například zjednat přístup do bytu nebo do jiné místnosti, popřípadě otevřít uzavřené skříňně nebo jiné schránky. Tato iniciativa se předpokládá na straně žadatele o sepis exekutorského zápisu. Soudní exekutor by navíc z obsahu žádosti měl posoudit, zdali charakter úkonu nenaplní znaky trestní činnosti. Z tohoto důvodu doporučuji vždy doložit relevantní doklad o právním vztahu žadatele k movité či nemovité věci, kde se má úkon uskutečnit. Pokud např. nemovitá věc, kde má být úkon učiněn, je ve vlastnictví žadatele o sepis exekutorského zápisu, je třeba to doložit aktuálním výpisem LV. V rámci této problematiky odkazují na ustanovení § 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuce a další činnosti.

Ustanovení exekučního řádu upravující danou problematiku se nezmiňuje o tom, jakým způsobem pojmout do exekutorského zápisu účastníky, svědky úkonů atd. Nutno podotknout, že prokázání totožnosti takových osob obsahovala úprava exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti do 31. 12. 2012 v exekučním řádu, a to v ustanoveních § 80–83.

⁵ Soudní exekutor nemá legitimaci k tomu, aby posuzoval, zdali úkon účastníků je v (ne)souladu s nějakou konkrétní právní normou. Exekutor ani neověřuje, jsou-li prohlášení účastníků zápisu pravdivá, či nikoliv.

⁶ Písemné zachycení děje – co, kdy a kde se událo.

⁷ Písemné zachycení stavu věci – jak vypadala v určitý den.

⁸ V případě nedobrovolného předložení je pak možnost pojmout osobu do zápisu například způsobem, jak ji žadatel označil – muž, kterého žadatel označil za pana M. Š., který dle smlouvy o pronájmu nebytových prostor je narozen xxxx, trvale bytem xxxx. Další možností je pojmout neztotožněnou osobu do zápisu tak, jak ji oslovovali všechny ostatní osoby – muž, kterého všechny přítomné osoby v rámci přímé komunikace s ním oslovovali jako M. Š., a on na toto oslovení vždy zareagoval.

Domnívám se, že není sporu o tom, že soudní exekutor bezpečně provede prokázání totožnosti žadatele o sepis exekutorského zápisu. Ovšem ve vztahu k dalším osobám by měl soudní exekutor učinit pokus o dobrovolné předložení platného úředního průkazu. Nemá však pravomoc si toto předložení vynucovat⁸.

Obecně pak na místě samém by soudní exekutor měl využít všechny své smysly, aby podle povahy žádosti o sepis mohl následně řádně pojmout osvědčovaný děj nebo stav věci do obsahu samotného exekutorského zápisu. Při této fázi se nevyklučuje pořizování fotodokumentace, jejíž význam je uveden níže. Před fází faktického osvědčení děje nebo stavu věci si musí vždy soudní exekutor pečlivě zvážit charakter předmětu osvědčení, aby pak v terénu naprosto přesně věděl, na co se bude zaměřovat, co je objektem osvědčení.⁹ Nemělo by totiž docházet k tomu, že soudní exekutor bude na místě tápat a bude mu unikat hlavní podstata osvědčované skutečnosti.

Zpravidla se faktického úkonu exekutorského zápisu (dle jeho složitosti) účastní i další zaměstnanci exekutora, kteří na místě samém plní jeho pokyny – zapisují poznámky, pořizují fotodokumentaci atd. – a v exekutorském zápisu jsou uvedeni jako osoby přítomné.

Sepis exekutorského zápisu

Sepis exekutorského zápisu zpravidla následuje až po faktickém úkonu v terénu¹⁰, a to nejčastěji v kanceláři soudního exekutora¹¹. Faktický čas, který soudní exekutor samotným sepisem exekutorského zápisu stráví, je dle mého názoru vždy odvislý od jeho zkušeností s danou problematikou a také kvalitou na místě pořizovaných poznámek a pomocných materiálů¹². Sepis exekutorského zápisu neboli finální část celkového pořízení exekutorského zápisu je ze všech výše uvedených částí (posouzení žádosti, faktický úkon osvědčení v terénu) nejobtížnější. Soudní exekutor totiž nyní musí slovně do obsahu zápisu pojmout všechny klíčové skutečnosti, které se před ním

⁹ Předmětem osvědčení totiž nezřídka může být děj, který nelze opakovat (nebo jen s obtížemi) a je nutná maximální pozornost soudního exekutora (např. osvědčení zkoušky požárního poplachového systému).

¹⁰ Tzn. až po proběhnutí osvědčovaného děje v terénu; po zhlédnutí stavu věci v terénu.

¹¹ Výjimečně je exekutorský zápis sepsán na místě samém neprodleně po osvědčení děje nebo stavu věci.

¹² Zpravidla se jedná o rozpětí jednoho až několika dnů.

odehrály, a to způsobem, jakým je osobně zachytil. Musí vždy zvolit vhodnou strukturu, aby zápis nebyl chaotický a tvořil logický a homogenní celek, který dá věrohodný obraz skutečnosti tak, jak ji soudní exekutor vnímal. Je-li slovní pojetí osvědčení děje nebo stavu věci do obsahu exekutorského zápisu obtížné, je možné pořídit si fotodokumentaci, která tvoří nedílnou součást exekutorského zápisu, kdy na jednotlivé fotografie může být v obsahu zápisu při doložení skutečného stavu věci odkázáno. Po soudním exekutorovi totiž nemůže nikdo spravedlivě očekávat, že popíše stav věci jako např. soudní znalec¹³. Proto by právě fotodokumentace měla být využívána vždy, když se jedná o osvědčování děje nebo stavu věci v odvětvích, kterým soudní exekutor jen s obtížemi rozumí¹⁴. V zápise by pak měl soudní exekutor zvolit vhodnou kombinaci slovního pojetí a odkazu na fotodokumentaci tvořící nedílnou přílohu zápisu.

Po sepsání musí být exekutorské zápisy neprodleně uloženy v kanceláři exekutora pod uzávěrou¹⁵. Z pořízeného zápisu je možné pořizovat stejnopis, výpis nebo opis. Nahlížení nebo zapůjčení exekutorských zápisů podléhá režimu ustanovení § 98 a 99 EŘ.

Veřejná listina

Jsou-li splněny všechny výše uvedené podmínky, pak pro exekutorský zápis platí, že ho lze použít v souladu s ust. § 125 OSŘ jako důkaz v občanském soudním řízení s důkazní silou veřejné listiny dle § 134 OSŘ, u níž platí pravdivost toho, co je v ní osvědčeno, není-li prokázán opak. Rovněž tak lze podle § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „SpŘ“), exekutorský zápis použít k dokazování ve správním řízení, neboť ust. § 53 odst. 3 SpŘ výslovně zmiňuje důkazní sílu veřejné listiny. Z judikatury je podstatné Usnesení Nejvyššího soudu pod sp. zn. 20 Cdo 947/2012 ze dne 30. 10. 2012, dle kterého v případě, kdy účastník popře pravost, resp. správnost soukromé listiny, platí, že účastníka, který tuto listinu

předložil k důkazu, stíhá důkazní povinnost a břemeno důkazní; tento účastník tedy nese procesně nepříznivé následky toho, že se v řízení nepodaří prokázat pravost či správnost soukromé listiny. Oproti listině veřejné, kde důkazní břemeno leží na tom, kdo popírá její správnost, u soukromé listiny stačí „formální“ popření její správnosti druhým účastníkem, aby nastoupila důkazní povinnost a důkazní břemeno toho účastníka, který tvrdil skutečnosti, jež měly být prokázány soukromou listinou.

Možnosti exekutorských zápisů dle aktuální právní úpravy

Jak již bylo výše uvedeno, současná právní úprava nabízí pouze exekutorské zápisy osvědčující děje a stavy věci. Aktuální znění ust. § 77 EŘ rovněž uvádí demonstrativní výčet, na co se uvedený druh exekutorského zápisu může vztahovat¹⁶, např. na splnění dluhu, stav nemovitých věcí, bytů a nebytových prostor. Je ovšem nutné si uvědomit, že se jedná skutečně toliko o demonstrativní výčet, protože exekutorský zápis lze v podstatě sepsat o jakémkoliv ději nebo stavu věci, kterým mohou být prokázány nároky v řízení před soudem nebo jiným státním orgánem. Lze si tak představit řadu dalších možností pro sepsání uvedeného zápisu. Například osvědčení osobního doručení písemnosti soukromoprávní nebo pracovněprávní povahy (výpovědi nájmu, výpovědi z pracovního poměru, výzvy k plnění atd.)¹⁷, osvědčení soukromoprávního jednání, při kterém se stanoví termín vyklizení pronajímaného objektu¹⁸, osvědčení o stavu věci dodaného (vadného) plnění¹⁹. Náš úřad v minulosti rovněž sepisoval exekutorský zápis o tom, zdali je osoba způsobila k právním úkonům.

¹³ A to jak z hlediska odborné terminologie, tak z hlediska precizního popisu stavu věci.

¹⁴ Osobně mám zkušenosti, kdy jsem osvědčoval stav repase ramen eskalátorů v hotelu, osvědčení neprovedení zkoušky evakuačního požárního systému (EPS) zhotovitelem díla nebo osvědčení poruchy evakuačního rozhlasu. V těchto případech bych jen s obtížemi dokázal provést sepsání exekutorského zápisu bez odkazu na mnou pořízenou fotodokumentaci při úkonu v terénu.

¹⁵ § 86 EŘ.

¹⁶ S povinností respektování výše uvedených tří podmínek.

¹⁷ V prokázání nároku, že byl učiněn pokus o řádné doručení, resp. odepřeno převzetí doručované písemnosti (jak soukromoprávní tak pracovněprávní povahy).

¹⁸ V případě řízení o vyklizení.

¹⁹ Pro potřeby následného řízení o náhradu škody.

Méně tradiční úkony v rámci sepisu exekutorského zápisu

Dovedu si ovšem představit i daleko neobvyklejší úkony dotčeného typu exekutorského zápisu. Například o osvědčení stavu věci v podobě aktuálního stavu nebo obsahu webových stránek, nedostupnosti (nekontaktnosti) uvedeného telefonního čísla²⁰, osvědčení způsobilosti nebo vlastností různých movitých věcí (např. nefukčnost). V případě osvědčení děje např. exekutor ve Francii osvědčuje i „nevěru“²¹ nebo zachycení dějové skutečnosti, že určité osoby se společně někde na veřejném místě setkaly²², nebo určitá osoba se někde v konkrétní době nacházela nebo něco konala či opomenula konat²³.

V podstatě ale všechny výše uvedené méně tradiční úkony je možné dle mého právního názoru realizovat v souladu s úpravou v ustanovení § 77 EŘ za předpokladu splnění všech tří podmínek (kvalifikovaná žádost, relevance prokázání nároku²⁴ a osobní přesvědčení exekutora o ději či stavu).

Možnosti sepisu uvedené formy exekutorského zápisu mají ovšem následující omezení. Exekutorským zápisem nemohou být osvědčeny takové skutkové děje či stavy věci, u nichž zákon výslovně svěřuje osvědčení jiným orgánům či subjektům. Jedná se o možnosti úpravy společného jmění dle ustanovení § 716, 717, 718 a 722 zákona č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“)²⁵, dále ve vztahu k zástavnímu právu dle ustanovení § 1312 a 1313 NOZ²⁶ a u dědického práva (závěti) dle ustanovení § 1494, 1496, 1532 a 1537 NOZ²⁷ a ustanovení § 1526, 1535, 1536, 1539 NOZ²⁸. Omezení jsou taktéž v exekučním řádu, in concreto v ustanoveních § 36 odst. 4, § 43 odst. 2 a § 66 odst. 2.

Zmocnění exekutorského koncipienta, exekutorského kandidáta

Zákonná úprava nevylučuje, aby exekutorský zápis sepsal exekutorský koncipient nebo exekutorský kandidát. Základním předpokladem je písemné zmocnění konkrétního zaměstnance²⁹ na uvedených pozicích samotným exekutorem. Poté musí exekutorský koncipient nebo kandidát striktně dodržovat veškeré zákonné povinnosti dle aktuální právní úpravy, tzn. celému pojímanému úkonu být osobně přítomen a následně při samotném sepisu zápisu dodržet veškeré formální náležitosti. V této fázi exekutorský koncipient nebo kandidát má kárnou odpovědnost.

K uvedené problematice si dovoluji upozornit na Usnesení Nejvyššího soudu pod sp. zn. 20 Cdo 1376/2006 ze dne 3. 7. 2006, podle kterého z praktických důvodů postačí zmocnění obsažené v jiné (samostatné) listině za samozřejmého předpokladu, že je dostatečně určité a srozumitelné a identifikuje oprávnění k sepsání konkrétního zápisu. Uvedený náleze se rovněž vyslovuje i k tomu, kdo má konkrétní exekutorský zápis podepsat, zdali exekutor nebo pověřený koncipient nebo kandidát. K zápisu sepsaným exekutorským koncipientem (na základě řádného zmocnění) je logický požadavek podpisu nikoli exekutora, nýbrž koncipienta. Podpisem totiž může stvrdit pravost a obsahovou správnost listiny jen ten, kdo ji vyhotovil. To na druhé straně nikterak neomezuje povinnost uvést v exekutorském zápisu jméno a příjmení exekutora (který koncipienta k sepisu zápisu zmocnil) a jeho sídlo.

Odměna exekutora za sepis exekutorského zápisu

Odměna za sepis exekutorského zápisu je upravena v ustanovení § 17 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekuční tarif, které odkazuje na úpravu ve vyhlášce č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví. Současně exekuto-

²⁰ Pro potřeby řízení o ochranu osobnostních práv nebo následně náhrady újmy.

²¹ Svým zrakovým vjemem osvědčím, že jeden z manželů vstoupil do bytu milenky, nebo jej zachytil na veřejnosti v objetí milenky.

²² Například v pracovněprávních věcech při porušování tajemství firemního know-how atd.

²³ Například osoba, která u soudu tvrdí, že má těžké ublížení na zdraví (např. chodí jen s obtížemi), ale žadatel o sepis zápisu má informaci, že tomu tak není (ví, že chodí běžně po městě nakupovat, dokonce třeba sportuje). Požádá proto exekutora o sepis s tím, že v konkrétní dobu na konkrétním místě zrakovým vjemem pojme do soupisu, jakým způsobem se osoba pohybovala – obtížnou chůzí, normální běžnou chůzí, klusem, během atd.

²⁴ Například porušení konkurenční doložky při osobním kontaktu určitých osob – neosvědčí obsah komunikace, ovšem spolehlivě lze osvědčit, že spolu určité osoby byly v osobním kontaktu.

²⁵ Dříve ustanovení § 143a, 147 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²⁶ Dříve ustanovení § 156 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²⁷ Dříve ustanovení § 476 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²⁸ Dříve ustanovení § 476d zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²⁹ Exekutorský koncipient dle ustanovení § 21 EŘ, exekutorský kandidát dle ustanovení § 25 EŘ.

rovi náleží náhrada za promeškaný čas. Právním titulem, ve kterém jsou standardně ujednána veškerá práva a povinnosti účastníků včetně odměny a úhrady dalších výdajů exekutora, je smlouva o právní pomoci, jejíž uzavření by vždy mělo z hlediska chronologie úkonů v rámci celého procesu sepisu exekutorského zápisu navazovat na podání žádosti o sepis zápisu.

Závěr

Jak jsem v úvodu uvedl, exekutorské zápisy vnímám vedle exekuční činnosti jako příjemné zpestření, které může exekutora nebo jeho zmocněné zaměstnance čas od času zavést do oblastí, které s klasickou exekuční činností souvisejí velice okrajově. Současně ale vnímám jejich velký přínos pro žadatele, protože se jedná o efektivní, rychlý a v řadě případů také hospodárný způsob, jak zachytit skutečnosti rozhodné k uplatnění oprávněných nároků u soudu. Odnětím oprávnění sepisovat exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti se režim zápisů stal v exekutorské obci velmi neatraktivním. Myslím si, že je to škoda, a osobně jsem zastáncem průlomu v této oblasti. Domnívám se totiž, že řada podnikatelských subjektů by výše uvedené typy zápisů velice uvítala, což registruji zejména ve své praxi. Základním problémem je ovšem neadekvátní informovanost o takové možnosti. Pokud je tedy snahou celé exekutorské obce, aby výkon soudního exekutora byl v budoucnu více multidisciplinárně zaměřen, pak je potřeba si uvědomit, jaké možnosti jsou již nyní v exekučním řádu a zdali jsou dostatečně a náležitě využívány (resp. zdali je adekvátně nabízena činnost a osvěta soudních exekutorů potenciálním žadatelům). Jsem jednoznačným zastáncem toho, co uvedl prezident UIHJ Leo Netten v rozhovoru pro Komorní listy č. IV/2012, str. 8: „Následující roky budou výzvou. Společnost se mění a stejně tak se mění naše profese. Naše činnost zůstane zaměřena na vymáhací služby. Nicméně exekutor nebude jen „vymahačem“. V tomto ohledu bych rád poukázal na Směrnice CEPEJ 2009. V těchto Směrnících je exekutor nadán multidisciplinární funkcí, nejen vymáháním soudních rozhodnutí, ale také dalšími aktivitami, jako třeba mimosoudním řešením sporů, právním poradenstvím, ověřováním skutečnosti či mediací.“

Seznam literatury:

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva.

Zákon č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Usnesení Nejvyššího soudu pod sp. zn. 21 CDO 2600/2014 ze dne 29. 7. 2014. Dostupné z URL: <<http://kraken.slv.cz/21Cdo2600/2014>> [cit. 28.10.2015].

Usnesení Nejvyššího soudu pod sp. zn. 20 Cdo 947/2012 ze dne 30. 10. 2012. Dostupné z URL: <<http://kraken.slv.cz/20Cdo947/2012>> [cit. 28.10.2015].

Usnesení Nejvyššího soudu pod sp. zn. 20 Cdo 1376/2006 ze dne 3. 7. 2006. Dostupné z URL: <<http://kraken.slv.cz/20Cdo1376/2006>> [cit. 28.10.2015].

KRAMER J. Budeme podporovat ideu místní příslušnosti – Rozhovor s Mgr. Pavlou Fučíkovou, prezidentkou Exekutorské komory. Právní rádce, 4-2015. Vydavatelství Economia, a. s. 2015. Str. 24. ISSN 1210-4817.

BÁČOVÁ P. UIHJ má jedinečnou sílu – Rozhovor s Leo Nettenem, prezidentem Mezinárodní unie soudních exekutorů. Komorní listy, 04/2012. Brno: Exekutorská komora ČR, 2012. S. 7-10. MK ČR E 19153. Dostupné z URL: <<http://www.eocr.cz/komorni-listy>>.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Odpovědnost exekutora za škodu, která vznikla jeho postupem při výkonu veřejné moci

Usnesení sp. zn. I. ÚS 3275/14 ze dne 13. 8. 2015

*§ 32 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012
zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem*

Otázkou výkladu § 32 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (tj. ve znění rozhodném pro posouzení nyní souzené věci), se již zabýval i Ústavní soud, a to mj. ve svém usnesení sp. zn. II. ÚS 971/11 ze dne 11. 7. 2013, v němž dospěl k závěru stran ústavní konformity výkladu zastávaného obecnými soudy, dle něhož stát odpovídá za škodu způsobenou soudním exekutorem při výkonu exekuční činnosti vedle exekutora. Na právě uvedeném pak nemůže nic změnit ani nově uplatněná argumentace stěžovatele, kdy stěžovatel upozorňuje na změnu právní úpravy odpovědnosti exekutora za škodu, provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., a na důvodovou zprávu k této novele, v níž se mj. uvádí, že "[n]avrženou právní úpravou bude rovněž odstraněna nejednoznačnost, která se projevovala v aplikaci uvedeného ustanovení a bude postaveno najisto, že odpovědnost soudního exekutora nastupuje tehdy, pokud není dána odpovědnost státu podle zákona č. 82/1998 Sb." Z této důvodové zprávy pak stěžovatel dovozuje, že zákonodárce neměl v úmyslu ani před touto novelou stanovit v exekučním řádu samostatnou odpovědnost exekutora za škodu, která vznikla jeho postupem při výkonu veřejné moci. Dle názoru Ústavního soudu však této argumentaci nelze přisvědčit z toho důvodu, že obecné soudy při formulování svých závěrů o pasivní legitimaci soudního exekutora ve sporech o náhradu škody, jež byla soudním exekutorem způsobena v souvislosti s exekuční činností, vycházely z rozhodného znění ustanovení § 32 exekučního řádu, přičemž tento závěr opřely o gramatický a teleologický výklad tohoto ustanovení. Tento výklad pak závěr soudů odůvodňuje a Ústavní soud proto nemůže uzavřít, že by se ze strany obecných soudů jednalo o nepřipustnou libovůli. Pokud zákonodárce skutečně neměl v úmyslu stanovit v exekučním řádu samostatnou odpovědnost exekutora za škodu, která vznikla jeho postupem při výkonu veřejné moci, a to ani před novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., pak bylo namístě, aby tato skutečnost nalezla svůj zřetelný odraz ve znění předmětného ustanovení. To se však nestalo.

Regulační poplatky ve zdravotnictví, finanční odpovědnost zákonných zástupců nezletilého

Nález sp. zn. II. ÚS 728/15 ze dne 16. 9. 2015

§ 16a zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

§ 19 občanského soudního řádu

Text ustanovení § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění, ve znění rozhodném, lze doslovným jazykovým výkladem rovněž interpretovat tak, že spojka "anebo" znamená, že regulační poplatek je povinen platit jak pojištěnec, kterému byla poskytnuta hrazená péče, tak i za něj jeho zákonný zástupce. Tato varianta doslovného jazykového výkladu by pak mohla vést k závěru, že pokud má pojištěný zákonného zástupce, jsou oba solidárně zavázáni k úhradě regulačního poplatku vzniklého na základě hospitalizace pojištěného. V takovém případě by měl věřitel (poskytovatel zdravotních služeb) vůči oběma solidárně odpovědným dlužníkům samostatnou pohledávku a mohl by vymáhat splnění dluhu v celém rozsahu nebo jeho části vůči jednomu nebo oběma spoludlužníkům, tedy jak vůči pojištěnému, tak i vůči jeho zákonnému zástupci.

Při výkladu ve věci aplikovaného § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění je však podle Ústavního soudu třeba respektovat Úmluvu o právech dítěte (dále též "Úmluva"), která v čl. 3 odstavci 1 stanoví, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Jedním z významů citovaného ustanovení je, že slouží jako základní interpretační princip pro soudy a další orgány veřejné moci při výkladu právních předpisů dopadajících na děti (nezletilé), a to tím způsobem, že je-li možné interpretovat právní předpis, v daném případě § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění, vícero způsoby, mají zvolit ten, který nejefektivněji naplňuje nejlepší zájem dítěte [srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 11. 2014, č. j. 1 As 116/2014-29 (3191/2015 Sb. NSS)].

V čl. 3 odstavci 2 Úmluvy se státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, zavazují zajistit dítěti takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž berou ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření. Podle čl. 27 odst. 2 Úmluvy rodič(e) nebo jiné osoby, které se o dítě starají, nesou v rámci svých schopností a finančních možností základní odpovědnost za zabezpečení životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte. Podle čl. 27 odst. 4 Úmluvy státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, činí všechna opatření nezbytná k zabezpečení obnovy péče o dítě ze strany rodičů nebo jiných osob, které nesou za dítě finanční odpovědnost, ať už na území státu, který je smluvní stranou úmluvy, nebo v zahraničí.

Vycházejí z takto naznačených kautel, Ústavní soud konstatuje, že to jsou především zákonní zástupci nezletilého (dítěte), kteří za něj nesou finanční odpovědnost. Nikoliv dítě, ale zpra-

vidla jeho zákonný zástupce rozhoduje o tom, zda nezletilý využije služeb podléhajících regulačnímu poplatku, přičemž dítě zásadně nemá ani reálnou možnost ovlivnit, zda regulační poplatek za svoji hospitalizaci bude jeho zákonným zástupcem uhrazen, či nikoliv, a bylo by nepřiměřené po dítěti požadovat, aby svého zákonného zástupce k takové úhradě nutil. Navíc dítě si zejména v nižším věku nemusí být ani vědomo povinnosti regulační poplatek platit. Podle Ústavního soudu proto pokud nedojde k dobrovolnému uhrazení regulačního poplatku za poskytnutí lůžkové péče nezletilému, není v souladu se shora citovaným obsahem Úmluvy o právech dítěte, aby byl § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění vykládán tím způsobem, že by nezaplacení regulačního poplatku bylo přikládáno k tíži nezletilého, resp. že by měla být úhrada tohoto regulačního poplatku vymáhána na osobě, která v době vzniku povinnosti jeho úhrady byla nezletilá.

Meritorní přezkum rozsudku pro zmeškání

Nález sp. zn. I. ÚS 1944/15 ze dne 22. 9. 2015

§ 153b, § 205b občanského soudního řádu

V projednávané věci nastala poněkud nestandardní situace způsobená postupem Městského soudu v Brně, který na jednu stranu vydal rozsudek pro zmeškání, na druhou stranu však některé své závěry založil na zhodnocení důkazů předložených stěžovatelkou i žalovanými. Tato situace není v občanském soudním řádu výslovně předvídána (z hlediska odvolacího přezkumu), což ovšem neznamená, že by jakýkoli postup odvolacího soudu byl bez dalšího nezákonný, resp. protiústavní. Jak Ústavní soud uvedl již v nálezu sp. zn. I. ÚS 531/98 ze dne 30. 11. 1999 (N 171/16 SbNU 249): "Postrádal-li občanský soudní řád ... návod, jak v konkrétní procesní situaci postupovat, neznamená to, že by smysl a účel občanského soudního řízení nemohl být naplněn. Z nedostatku výslovné právní úpravy lze dovodit jen to, že vymezení postupu v takovéto procesní situaci zákon ponechává na interpretační praxi soudů. Je však samozřejmé, že výklad právního předpisu musí být založen na principech vyjádřených v ustanoveních § 1 až 6 o. s. ř., jakož i na souladu s ústavními principy spravedlivého procesu." Úkolem odvolacího soudu tak bylo zvolit takový postup, který bude v nejvyšší možné míře respektovat principy civilního procesu, jakož i práva účastníků řízení.

Ústavní soud zcela nevyklučuje, že by z pohledu ústavně zaručených práv účastníků řízení mohl obstát i postup odpovídající tomu, že by přes provedené dokazování odvolací soud považoval odvoláním napadené rozhodnutí, v souladu s jeho označením, za rozsudek pro zmeškání (s tím, že by hodnocení důkazů představovalo obiter dictum). Dle názoru Ústavního soudu však ob stojí i postup opačný.

Naplnění zákonných podmínek pro vydání rozsudku pro zmeškání samo o sobě ještě neukládá soudům povinnost jej skutečně vydat [viz nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 49/10 ze dne 28. 1. 2014 (N 10/72 SbNU 111; 44/2014 Sb.)]. Nelze tedy vyloučit (naopak se to zdá poměrně pravděpodobné, neboť jinak by provádění dokazování nedávalo smysl), že hod-

nocení důkazů ze strany nalézacího soudu bylo významné pro konečné rozhodnutí, protože nelze ani žalované straně vyčítat, že svými námitkami v odvolání mířila i proti meritu věci, pokud s hodnocením důkazů nesouhlasila.

Lpění na omezení odvolacího přezkumu ve smyslu § 205b o. s. ř. kvůli označení prvostupňového rozhodnutí jako rozsudku pro zmeškání by za této situace šlo proti smyslu zákonné úpravy odvolacích důvodů, která zjevně neměla (v tomto případě) za cíl znemožnit účastníkům řízení bránit se proti způsobu posouzení těch otázek, které měly význam pro konečné rozhodnutí nalézacího soudu.

Právní účinky zrušení právní úpravy regulačního poplatku za hospitalizaci

Nález sp. zn. I. ÚS 491/15 ze dne 22. 9. 2015

§ 71 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

§ 16a odst. 1 písm. f) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

Pokud stěžovatelka poskytovala vedlejšímu účastníkovi od března do června 2008 ústavní péči, vznikl jí vůči vedlejšímu účastníkovi nárok na regulační poplatek v sazbě 60 Kč za den, celkem tedy 2 160 Kč, který stěžovatelka vedlejšímu účastníkovi také fakturovala. V následujících letech se pak nestalo nic, co by mělo vést obecné soudy k závěru, že takto vzniklý právní nárok zanikl. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 1/08 Ústavní soud jasně konstatoval, že předmětné ustanovení bylo souladné s ústavním pořádkem. Následně jej zákonodárce změnil a učinil z něj - slovy Ústavního soudu - ustanovení ve své podstatě jiné. Teprve toto ve své podstatě jiné ustanovení pak Ústavní soud nálezem sp. zn. Pl. ÚS 36/11 zrušil s účinností od 1. 1. 2014.

Citovaná odůvodnění plenárních nálezů Ústavního soudu k otázce regulačních poplatků jednoznačně vedou k následujícímu závěru. Pokud vznikl poskytovateli zdravotní péče nárok na regulační poplatek ve výši 60 Kč za den poskytování péče podle § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění ve znění účinném do 30. 11. 2011, pak nárok na zaplacení a případné vymození tohoto regulačního poplatku nezanikl ani vydáním nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 36/11 ze dne 20. 6. 2013, ani okamžikem, kdy bylo v důsledku odložené účinnosti tohoto nálezu samo pozdější znění ustanovení § 16a odst. 1 písm. f) zákona, stanovíc od 1. 12. 2011 poplatek ve výši 100 Kč za den, zrušeno jako protiústavní.

Otázka trvání pověření soudního exekutora k provedení exekuce v případě jeho přeložení

Usnesení sp. zn. II. ÚS 3577/14 ze dne 30. 9. 2015

§ 28, § 43a, § 55 exekučního řádu

§ 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

V dané věci se jedná o otázku, zda je exekutor JUDr. J. F. oprávněn (pověřen) k provádění exekuce vůči stěžovateli pouze na základě rozhodnutí ministra spravedlnosti o jeho přeložení, aniž by bylo soudem vydáno usnesení o pověření tohoto exekutora k provedení exekuce, resp. zda lze v přeložení původního exekutora JUDr. J. P. a jeho následnému odvolání z funkce exekutora spatřovat důvod pro zánik pověření k provedení exekuce ve vztahu ke stěžovateli, což by mělo být současně důvodem pro zastavení exekuce.

Je pravda, že exekuční řád otázku právních účinků přeložení exekutora na dosud probíhající exekuce výslovně neřeší. Ze stanoviska Ministerstva spravedlnosti (viz sdělení vrchní ředitelky sekce legislativně analytické Ministerstva spravedlnosti ze dne 6. ledna 2009, č. j. 517/2008-LO-SP/2) se podává, že nelze mít bez dalšího za to, že rozhodnutím ministra spravedlnosti o přeložení přecházejí všechna veřejnoprávní práva a povinnosti na exekutora, který byl nově do úřadu přeložen. Soudy však svoje rozhodnutí postavily na závěru, že rozhodnutí ministra spravedlnosti je vrchnostenským aktem, na jehož základě "automaticky" nově přeložený exekutor přebírá ve vztahu k probíhajícím exekucím práva a povinnosti původního exekutora, a který nemusí být doprovázen novým usnesením o pověření tohoto exekutora k provedení exekuce. Jakkoliv lze mít na danou problematiku různý názor, popř. s odůvodněním rozhodnutí soudů polemizovat, přesto není možné v jejich postupu spatřovat porušení práva na spravedlivý proces. V první řadě totiž platí, že soudy nejsou názorem vysloveným ve sdělení Ministerstva spravedlnosti jakkoliv vázány a je čistě na jejich úvaze, jakým způsobem se k nastolené problematice postaví. Podstatné pro danou věc dále je, že exekuce byla řádně nařízena. Samotná skutečnost, že v usnesení o nařízení exekuce byl jejím provedením pověřen jiný exekutor, než který ji v současnosti provádí, nemá na její průběh vliv. V tomto směru lze dát za pravdu odvolacímu soudu, že změna v osobě exekutora není důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 o. s. ř.

Do ústavněprávní roviny není možné "posunout" stávající věc jednak ani proto, že neexistuje ústavně zaručené právo na "zákonného soudního exekutora" (obdobné např. právu na zákoného soudce zaručenému v čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), jednak ani proto, že je to osoba oprávněného, která měla a dosud stále má zásadní vliv na výběr exekutora (srov. § 38 odst. 1 nebo § 44b exekučního řádu), z čehož lze dovodit, že povinný je svým způsobem odkázán na to, koho oprávněný jako exekutora zvolí, a sám nemá možnost osobu exekutora pověřeného provedením exekuce ovlivnit, a proto ani jeho námitky k osobě exekutora (třebaže k jeho změně došlo v důsledku opatření ministra spravedlnosti) nemohou mít patřičnou relevanci (samozřejmě s výjimkou námitek ohledně případné podjatosti exekutora - viz § 29 exekučního řádu).

Kromě uvedeného lze ještě podpůrně poukázat na rozhodné znění § 43a exekučního řádu, podle něhož již exekuci nenařizuje soud prvního stupně usnesením, proti kterému bylo přípustné odvolání, ale jsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, pověřuje soud exekutora provedením exekuce tzv. pověřením, které není soudním rozhodnutím a nedoručuje se účastníkům řízení (§ 43a odst. 5 exekučního řádu).

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil
Mgr. David Hozman
exekutorský kandidát
Exekutorského úřadu Praha 4
JUDr. Jany Tvrdkové

1. Procesní nástupnictví

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1428/2014 ze dne 26. 2. 2015

k ustanovení § 36 odst. 3 exekučního řádu

Dá-li věřitel do zástavy pohledávku, která mu byla přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem pro výkon rozhodnutí (exekučním titulem), přešlo tím ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 exekučního řádu právo ze zástavního dlužníka na zástavního věřitele a oprávněným k vymáhání pohledávky cestou exekuce se stal pouze zástavní věřitel.

V případě, že byla zastavena pohledávka, spočívá uhrazovací funkce zástavního práva v tom, že poddlužník je povinen splnit svůj dluh po splatnosti zastavené pohledávky zástavnímu věřiteli. Nesplní-li poddlužník po splatnosti zastavené pohledávky svůj dluh zástavnímu věřiteli,¹ může zástavní věřitel (samozřejmě "svým vlastním jménem") po něm vymáhat plnění u soudu prostřednictvím žaloby, popřípadě, byla-li již zastavená pohledávka přiznána věřiteli vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem pro výkon rozhodnutí (exekučním titulem), cestou exekuce.

Oprávnění zástavního věřitele požadovat, aby mu poddlužník až do výše zajištěné pohledávky zaplatil po její splatnosti zastavenou pohledávku, představuje v exekučním řízení – jak vyplývá z jeho účelu a smyslu – na principu tzv. singulární sukcese přechod práva ze zástavního dlužníka na zástavního věřitele ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 exekučního řádu, který se prokazuje způsobem uvedeným v ustanovení § 36 odst. 4 exekučního řádu.

2. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1774/2013 ze dne 30. 12. 2014

k ustanovení § 40 odst. 1 exekučního řádu

Vykonatelné usnesení soudu, kterým bylo státu (České republice) uloženo vrátit poplatníku soudní poplatek nebo přepla-

¹ Nyní je uvedené upraveno v ustanovení § 1336 odst. 2 občanského zákoníku (poznámka autora rubriky).

tek na soudním poplatku, je způsobilým titulem pro výkon rozhodnutí nebo exekuci. V řízení o výkon rozhodnutí nebo v exekučním řízení vedeném podle takového titulu vystupuje za stát (Českou republiku) Ministerstvo financí.

3. Vydání výtěžku správci

usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 29 Co 301/2015 ze dne 22. 7. 2015

k ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu

Úprava v ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu ve znění účinném ode dne 1. 1. 2014 klade na soudní exekutory mnohem vyšší nároky ohledně posuzování toho, která část vymoženého plnění patří do majetkové podstaty a která již nikoliv, když plněním uhrazeným soudnímu exekutorovi zaniká v této části dluh povinného a zcela logicky již tedy nemůže být takto vymožené plnění součástí majetkové podstaty.

Z hlediska časového je nutné přihlédnout k tomu, že platí zásada *lex posteriori derogat priori*; i kdyby tedy insolvenční zákon výslovně zakazoval odpočet nákladů soudního exekutora, nutno přihlédnout, že ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu bylo přijato později než samotný insolvenční zákon, a to právě za účelem toho, aby bylo postaveno najisto, jakým způsobem má být s nevypořádaným plněním vymoženým soudním exekutorem naloženo a odpočet nákladů výslovně upravuje a umožňuje.

Za situace, kdy si soudní exekutor vymůže alespoň částečně náklady exekuce, a to před zahájením insolvenčního řízení, je nespravedlivé, aby tyto náklady měl vydávat do majetkové podstaty. Navíc se jedná o majetek oprávněného a majetek soudního exekutora, který v žádném případě nemůže patřit do majetkové podstaty. Vymožené plnění tedy po právní moci usnesení o nařízení exekuce, případně poté, co nastala doložka provedení exekuce, nelze zahrnout do majetkové podstaty, když se již nejedná o majetek povinného.

Ostatně z několika míst exekučního řádu vyplývá zásada prioritního uspokojování nákladů exekutora (viz ustanovení § 46 odst. 4, 46 odst. 7, 55a a § 66 odst. 7 exekučního řádu), která vychází z ustanovení § 3 odst. 1 exekučního řádu. Ve všech těchto případech je kladen důraz na prioritní uspokojení nákladů exekuce a je tak soudnímu exekutorovi přiznáno výhodnější postavení než jiným věřitelům povinného, zejména s ohledem na jeho veřejnoprávní postavení vykonavatele státní moci soudní a s ohledem na jeho zákonem zaručené právo na úplatu.

S ohledem na zvláštní postavení soudního exekutora by bylo v rozporu s principy spravedlnosti, aby poté, co soudní exekutor svojí činností alespoň částečně vymohl nějakou částku, za tuto svoji činnost nedostal zapláceno, resp. měl by dostá-

vat vynaložené náklady exekuce postupně v minimálních splátkách, zatímco insolvenční správce, který má ve skutečnosti obdobné postavení v insolvenčním řízení, by z částky, kterou vymohl soudní exekutor, obdržel svoji odměnu ihned. Nelze pominout, že insolvenční správce má svůj příjem zajištěn vždy, když ten je, v případě nemožnosti úhrady z majetku úpadce, hrazen státem.

usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 11 Co 189/2015 ze dne 28. 5. 2015

k ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu

Soudní exekutor vymohl peněžité plnění poté, co bylo zahájeno insolvenční řízení proti povinnému, avšak účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona – že exekuci postihující majetek ve vlastnictví povinného nelze provést –, byly omezeny předběžným opatřením soudu podle § 82 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona. Pokud soudní exekutor rozhodl o vydání výtěžku exekuce insolvenčnímu správci po odpočtu nákladů exekuce v souladu s ustanovením § 46 odst. 7 exekučního řádu a v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu o předběžném opatření, odvolací soud v tomto postupu neshledal pochybení.

Komentář:

Komentovaná rozhodnutí odvolacích soudů se zabývají střetem exekučního a insolvenčního řízení a fakticky se vymezují k rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 ze dne 23. 10. 2014, které se týkalo rozhodnutí o vydání výtěžku insolvenčnímu správci vydaného před účinností zákona č. 303/2013 Sb.²

Dle ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu, ve znění účinném ode dne 1. 1. 2014, soudní exekutor rozhodne za situace, kdy nelze z důvodu zahájení insolvenčního řízení exekuci provést, usnesením o výši nákladů exekuce, o odečtu nákladů exekuce od vymoženého plnění a o vydání vymoženého plnění (nikoliv nepřesně již jen výtěžku) insolvenčnímu správci. Citované ustanovení exekučního řádu jako jediné upravuje střet exekučního řízení a insolvenčního řízení a je nutné jej aplikovat ve vztahu k insolvenčnímu zákonu jako právní úpravu speciální (uplatnění kolizního pravidla „lex specialis derogat generali“) a současně jako právní úpravu pozdější – jak výslovně uvádí odvolací soud –, kdy citované ustanovení je účinné ode dne 1. 11. 2009 a upraveno bylo s účinností ode dne 1. 1. 2014 (uplatnění kolizního pravidla „lex posterior derogat priori“); v této souvislosti nutno podotknout, že uvedená úprava nebyla dotčena ani revizní novelou insolvenčního zákona vtělenou do zákona č. 294/2013 Sb. účinného ode dne 1. 1. 2014.

Citované ustanovení exekučního řádu kategoricky upravuje situaci, kdy bylo vymoženo plnění před zahájením insolvenčního řízení, avšak v procesních důvodech nebylo do zahájení insol-

² K tomuto rozhodnutí lze srovnat KOCINEC, J. Judikát Nejvyššího soudu v otázce střetu insolvence s exekucí. Komorní listy, 01/2015. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015, s. 33, MK ČR E 19153.

venčního řízení rozděleno (např. ustanovení § 331 odst. 2, 331a odst. 1, 337 odst. 1 či 338zb odst. 1 občanského soudního řádu) nebo vyplaceno oprávněnému (viz ustanovení § 46 odst. 4 či 52 odst. 3 exekučního řádu). Za této situace exekuční řád přiznává soudnímu exekutorovi nárok na uspokojení nákladů exekuce z vymoženého plnění a současně ukládá soudnímu exekutorovi po odečtu nákladů exekuce vyplatit vymožené plnění insolvenčnímu správci do majetkové podstaty. Reálně však může dojít ještě ke třem dalším situacím.

Exekučně vymožené plnění je vymoženo a vyplaceno před zahájením insolvenčního řízení; za této situace tedy již nezbyvá než za přiměřeného použití citovaného ustanovení pouze stanovit náklady exekuce, na které byly již v průběhu exekuce vymoženy peněžní prostředky. Pro uvedený postup nalezneme oporu v samotném insolvenčním zákoně, v ustanovení § 5 písm. c), dle něhož nelze práva nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit.

Druhá situace, ke které reálně dochází, je, že vymožené plnění bylo vyplaceno po zahájení insolvenčního řízení na základě rozhodnutí či úkonů soudním exekutorem provedených před zahájením insolvenčního řízení. V tomto případě uvedené plnění náleží do majetkové podstaty a má být vydáno insolvenčnímu správci. Jakým způsobem uplatnit skutečně vynaložené hotové výdaje na kapitalizaci majetku dlužníka (povinného) a odměnu zohledňující skutečnost, že veškeré činnosti vedoucí ke zpeněžení majetku dlužníka byly provedeny nikoliv insolvenčním správcem, ale soudním exekutorem, kategorickou odpověď v zákonné úpravě nenajdeme. Patrně tedy nezbyvá než se uchýlit k postupu dle ustanovení § 173 insolvenčního zákona – hotové výdaje zpeněžení a odměnu uplatnit cestou přihlášky pohledávky.

Třetí situace – zpeněžení majetku dlužníka na základě předběžného opatření insolvenčního soudu – byla uspokojivě zodpovězena druhým z komentovaných usnesení. Pokud tedy jsou vyloučeny účinky insolvenčního řízení v podobě záповědi provedení exekuce a dojde ke zpeněžení majetku povinného, proti kterému bylo zahájeno insolvenční řízení, má soudní exekutor – jakožto osoba zajišťující kapitalizaci majetku dlužníka – nárok na odečet nákladů exekuce.

4. Exekuce prodejem nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3717/2013 ze dne 26. 11. 2014

k ustanovení § 66 exekučního řádu

Při rozhodování podle ustanovení § 336n odst. 1 občanského soudního řádu již nelze zkoumat povahu vydražené věci, tj. zda se jedná o věc movitou či nemovitou.

Zákonná úprava rozděluje průběh exekuce prodejem nemovitosti do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vyloučí možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo (pravomocně) rozhodnuto.

Jestliže výstavní exponát rodinného domu byl oceněn jako nemovitá věc, jako nemovitá věc byl prezentován v dražební vyhlášce, jako nemovitá věc byl dražen a také vydražen, nelze se znovu charakterem dražené věci zabývat. Byl-li tak výstavní exponát rodinného domu vydražen jako nemovitá věc i při opakované dražbě a bylo dosaženo nižší nejvyšší podání, stíhá obmeškaleho věřitele zaplatit rozdíl na nejvyšší podání.

rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 15 Af 46/2013-48 ze dne 3. 6. 2015

k ustanovení § 44a a 46 exekučního řádu

a k ustanovení § 1 zákonného opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

Poplatníkem daně z nabytí nemovitých věcí je převodce vlastnického práva, pokud k prodeji nemovitých věcí došlo sice pod tlakem nařízené a stále probíhající exekuce, avšak z hlediska právního titulu k tomu došlo skrze kupní smlouvu, čili se jednalo o derivativní nabytí vlastnického práva.

Bylo čistě na svobodném rozhodnutí převodce, že prodej nemovitých věcí nenechal zrealizovat prostřednictvím exekuce a přivolil k uzavření dotyčné kupní smlouvy. Svým rozhodnutím se převodce zatížil daňovými povinnostmi, na druhou stranu si však při této formě zpeněžení předmětných nemovitých věcí mohl sám rozhodnout, kdo bude novým vlastníkem nemovitých věcí, a mohl ovlivnit výši kupní ceny³, což by při exekuci učinit nemohl.

5. Kárná odpovědnost

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 15 Kse 7/2014-130 ze dne 6. 5. 2015

k ustanovení § 46 a 116 exekučního řádu

Pro řádnou kontrolu chodu exekutorského úřadu je nezbytné, aby spisy byly vedeny chronologicky a byly řádně číslovány. Ze spisu musí být zřejmé všechny procesní úkony, které byly ve věci učiněny ze strany exekutorského úřadu, i všechna příchozí podání a reakce na ně.

Soudní exekutor je povinen se vypořádat s každým podáním účastníka řízení, které obdrží, byť by pouze sdělil účastníkovi, že se předmětným podáním nebude zabývat. Naopak, pokud exekutor podání účastníka bez dalšího ignoruje, poruší své povinnosti.

³ Pokud budou dodrženy podmínky ustanovení § 44a odst. 4 exekučního řádu – tedy kupní cena bude minimálně ve výši obvyklé ceny zjištěné na základě znaleckého posudku (poznámka autora rubriky).

STALO SE...

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
advokát, emeritní ústavní soudce

Soudní rada Stach o francouzských les huissiers

Časopis Česká advokacie přinesl na pokračování v letech 1932–1933 článek soudního rady Františka Stacha *Francouzská soudní organizace*. Za jednu z hlavních odlišností oproti soudní organizaci československé považoval autor okolnost, že ve Francii působí „státní činovníci, kteří vykonávají sice funkce státu pod jeho dohledem, ale jejich povolání je z c i z i t e l n é , nemají stálého platu a jsou obyčejně sdruženi v organizace s charakterem veřejným a samosprávným.“ František Stach podrobně popisuje pravomoci a činnost vykonavatelů, k nimž patřila i vnitřní služba u soudu. „Do služby jejich patří, aby byli přítomni při líčení, bděli nad pořádkem při nich ... otevírali dvěře (neboť odtud jejich název vůbec), ohlašovali příchod soudu, vyvolávali svědky, doručovali spisy mezi úředními zástupci stran.“ Při úředních jednáních měli huissiers „zvláštní oděv, který se podobá soudcovskému, ale je jednodušší“. V rámci provádění exekuce pak platilo, že „strana si volí k provedení příslušného aktu sama toho kterého vykonavatele mezi místně příslušnými, ten nemůže odřiči...“

Vzorce žalob a exekučních návrhů

Nákladem vlastním vydal v r. 1926 vrchní soudní oficiál v Praze Ladislav Rychetský příručku o dvaapadesáti stranách s názvem *Vzorce žalob a exekučních návrhů*. Publikace, jejíž cena byla 12,50 Kč, je nyní dostupná pouze ve Vědecké knihovně v Olomouci pod signaturou sign. 354.776. Redakce časopisu Česká advokacie anotovala knihu s dovětkem: „Sbírku tu lze vřele doporučiti“, a to přesto, že v téže době vydal k obdobné problematice rozsáhlejší sbírku vzorů i „nad jiné povolaný odborník, odbor. přednostá min. spravedlnosti Ant. Hartmann“, k níž ostatně i Ladislav Rychetský přihlédl.

Uchýlená exekuce

Takzvané uchýlené exekuci bylo věnováno rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1931, sp. zn. Rv I 1415/31. Jednalo se o žalobu vlastnice pianu, jež bylo exekučně prodáno, o náhradu škody. Žalobkyně tvrdila a v řízení prokázala, že piano bylo v exekučním řízení prodáno žalovanou pojišťovnou přesto, že povinnou nebyla jeho vlastnice, ale pouhá nájemkyně. Soudy nižších instancí žalobu zamítly, Nejvyšší soud však vyhověl zčásti dovolání žalobkyně a vyslovil právní větu, že „nepodáním vylučovací žaloby podle § 37 ex. ř. nepozbývá se nároku domáhati se vydání výtěžku dražby. Kdo dal zabavit věc v mezích svých práv, není vlastníku zodpověden za škodu tím vzešlou, leč že by vlastník poukázal, že vymáhající věřitel provedl zabavení jen obmyslně, by vlastníka poškodil a vymáhající věřitel, mohl-li býti bezelstně přesvědčen, že zabavená věc nepatří třetí osobě, nýbrž jeho dlužníku, není povinen zrušiti již povolenou exekuci, ani když na něj byla podána vylučovací žaloba.“ Žalobkyně se tak domohla proti žalované, resp. v exekučním řízení oprávněné, zaplacení částky, odpovídající ceně, za níž bylo piano exekučně prodáno, ve zbytku, přesahujícím tuto částku a vymáhaném z titulu náhrady škody, byla žaloba zamítnuta. Nejvyšší soud přiznal žalobkyni z částky 1.621,06 Kč též 5% úrok z prodlení.

MEDIATION AND EUROPE

Michel Benichou

CCBE First Vice-President

Access to justice is a citizen's fundamental right. It is even the first of all fundamental rights. Indeed, when a citizen cannot access justice they cannot uphold their other fundamental rights. What is the purpose of freedom of movement or freedom to trade freely if one cannot go to court to prove one's rights against those who infringe such freedom?

I do not know what Law is, but I know what its absence is: the reign of thugs, the crushing of the weak by the strong, misery and ruins, a return to the Stone Age, violence. There is no civilisation without law. Barbarism and its horrors grow in lawless worlds.

Yet, my belief is that we are entering an era in which the right of access to justice will become threatened in Europe. This can be seen in the latest measures taken by some governments within the European Union.

Together, we need to offer citizens ways to achieve fair solutions for their disputes. We cannot replace justice. Justice is irreplaceable. But we can benefit from a complementary route in certain circumstances.

The European Union wishes to develop alternative dispute resolution schemes.

The 21 May 2008 directive and other european texts

On 21 May 21 2008, Directive 2008/52/EC on certain aspects of mediation in civil and commercial matters was published.

It is made up of 30 recitals (Principles) and 14 articles.

These articles give an overview (Articles 1 to 4) or try to define goals (Articles 5 to 9). They define one process and dismiss other methods or procedures (negotiations, etc.).

Mediation is defined quite vaguely as 'a structured process, however named or referred to, whereby two or more parties to a dispute attempt by themselves, on a voluntary basis, to reach an agreement on the settlement of their dispute with the assistance of a mediator'.

However, while defining mediation as a voluntary process (recital 13), the Directive refers to national laws and the possibi-

* The article is available in czech language also. Translator – Mgr. Tereza Lungová.

lity to set time limits for the process or to draw the parties' attention to the possibility of mediation (duty of information). It also considers that the Directive should not prejudice national legislation which makes the use of mediation compulsory or subject to incentives or sanctions (paragraph 14) 'provided that such legislation does not prevent parties from exercising their right of access to the judicial system'.

This definition includes mediation conducted by a judge who is not responsible for any judicial proceedings concerning the dispute in question.

The recitals which follow are essentially intended to define the scope (cross-border disputes, confidentiality, jurisdiction, concept of enforceable agreement, etc.).

The articles begin with the objective and scope of the Directive (cross-border disputes and their definition in Articles 1 and 2), and some specific definitions (in Article 3). Unfortunately, the Directive lacks clarifications regarding terminology. The boundaries between conciliation, mediation and other alternative dispute resolution mechanisms are not precisely provided for.

Besides these terminological issues, other articles seem to be essential:

- Quality of mediation (Article 4) explicitly mentions the initial and further training of mediators (without fixing quantitative or qualitative rules) in order to ensure that the mediation is conducted in an effective, impartial and competent way in relation to the parties.

The use of those three words to describe mediators reminds us that other mediators' ethical aspects are essential (neutrality, rule against conflict of interest). Moreover, there is no mention of the profession of mediator.

On the contrary, the Directive recognises a mediator 'regardless (...) of the way in which the third person has been appointed or requested to conduct the mediation'.

- Article 5 of the Directive recalls the conditions for recourse to mediation and the right of access to the judicial system.
- The enforceability of agreements resulting from mediation is also addressed (Article 6) providing for the intervention of a court or a competent authority to enforce the agreement.

When seized, a judge can only refuse approval of a mediation agreement if its content is clearly contrary to any public policy provision understood as a principle of universal justice, which is considered as having an absolute value.

The confidentiality of mediation is also highlighted (Article 7). However, if the principle is to be approved, the exceptions provided for are dangerous. Indeed, this article states that confidentiality may be breached for 'overriding considerations of public policy' or "the protection of the best interests of children" or to prevent to prevent 'harm to the physical or psychological integrity of a person'.

Any exception to confidentiality makes us fear for the worst. Who will define the 'overriding considerations of public policy'? What is this concept of public policy which is not defined anywhere, and which is subjective? It is also the case for the term 'best interests'.

These are purely psychological or intuitive factors which are not defined at all. One immediately thinks of key issues: money laundering, financing of terrorism, abuse and violence... But we also know that in some cases the legislator has moved from the fight against money laundering to the concept of tax evasion, from the idea of attacks on people to feelings of insecurity.

Article 7 of the Directive - as stated above - is intended to maintain confidentiality but provides that, unless the parties agree otherwise, neither mediators nor those involved in the administration of the mediation process shall be compelled to give evidence in civil and commercial judicial proceedings or arbitration regarding information arising out of or in connection with a mediation process. Such evidence naturally includes words exchanged, statements taken, evidence shown.

But there is one exception: an agreement between the parties, which is a violation of the mediation process and therefore an abuse of process.

Furthermore, the Directive describes the effect of mediation on limitation periods (Article 8), and urges States to inform the general public, courts and authorities of such a possibility. A time is set for a review (2016).

It could be seen as surprising that the Directive does not ever refer to the Code of Conduct for Mediators released on 4 July 2004 by the European Union. That is also a part of quality of mediation. But this is an error in terminology. We cannot evaluate the quality of mediation but we must evaluate the quality of mediators.

The Directive leads to reflection about the coordination between conventional processes and judicial proceedings.

We can imagine three possible scenarios developing:

- In so far as a judge may act as a mediator under national law, this Directive should also apply to mediation conducted by a judge who is not responsible for any

judicial proceedings relating to the matter or matters in dispute.

- This Directive does not, however, extend to attempts made by the court or judge seized to settle a dispute in the context of judicial proceedings concerning the dispute in question.
- Eventually, this Directive does not concern either cases in which the court or judge seized requests assistance or advice from a competent person.

In any case, the European legislator expressly encourages national judges to propose to parties in litigation to resort to mediation if they agree, and to order, if applicable, the suspension of the court proceedings until the outcome of the mediation process.

Other texts have been published.

The Commission published Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes. The idea is to provide a simple, swift and inexpensive solution to disputes between consumers and traders without the need to take legal action. It requires States to set up alternative dispute resolution procedures through the establishment of independent, impartial, transparent, effective, fast and fair entities.

Regulation No 524/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 deals with online dispute resolution for consumer disputes. It is connected to the Directive adopted on the same day. The goal is to resolve disputes online through a platform on which the plaintiff will fill in an electronic complaint form. The complaint will be forwarded to an ADR entity for the purposes of resolving this dispute.

On 17 November 2010 the Committee of Ministers of the Council of Europe adopted a recommendation in which it recommends judges to use 'alternative dispute resolution'.

European countries and the implementation of european texts and projects

Europe can be an accelerator for mediation. We realise that there is currently a strong promotion of mediation.

The use of alternative dispute resolution in Europe is diverse. In some countries, mediation was poorly regulated, if at all. In other countries, mediation is well-developed and implemented. Mediation increasingly sounds like a universal language for conflict resolution. It is impossible to give a comprehensive approach, but the situation of some countries can be presented.

In Greece, the Civil Procedure Code dealt with the judge presiding over conciliation proceedings. In 2000, an attempt at conciliation became compulsory for any dispute amounting to at least EUR 80,000. It is directly implemented by the parties' lawyers, but a third party may be appointed to find a solution to the dispute. The term of mediator was not used. There was no specific regulation of the process. Then, in 2007, conciliation was introduced in family law, and in 2010, in consumer law. Finally, the Directive was implemented in December 2010. Training is scheduled for mediators by non-profit organisations (Bars and Law Societies, Chambers of Commerce). The Ministry of Justice will appoint a certification committee for mediators with 3 certified mediators and 2 lawyers. The definition given by the Directive on the voluntary process is adhered to. Mediation must be paid for, and will be charged to both parties, but it will be possible to charge different fees to the parties according to their means. The fees are calculated on an hourly basis, which cannot however exceed 24 hours, including the preparatory phase. The hourly rate will be fixed and adjusted by the Ministry of Justice. This is like the idea of a fixed tariff.

In Portugal, the Directive was implemented in 2009 (29 June 2009 Act). The Code of Civil Procedure has been completed. A distinction must be made between judicial and extrajudicial mediation. Any limitation period shall be interrupted in case of a mediation as recommended by the Directive. The possibility of judicial approval is mentioned. The scope is quite broad (civil law, commercial law, family law, consumer law and, soon, labour law). Clients have the right to be assisted by a lawyer during the mediation meetings. The judge may decide to refer the case to mediation, unless one of the parties objects.

In Germany, the judge was already a very active player to reach an agreement between the parties. Since 1 January 2000, mediation has become a prerequisite for legal action for some minor disputes (civil disputes amounting to less than EUR 750, neighbourhood conflicts, reputation loss or slander). In 2002, the Code of Civil Procedure was amended to allow the court to refer the parties to a mediator. Training of mediators is also provided, with the creation of mediation and conciliation centres and a code of deontology addressing neutrality and independence. The Directive was implemented on 21 July 2012. Mediation is not mandatory. The German federal states (Länder) are required to implement it into local legislation.

In Austria, the law on mediation in civil matters came into force in 2003. There is no official list but registration by the Federal Ministry of Justice. Mediators must train (120 hours to be on the list plus 80 hours of additional training). Continuing education is mandatory - one and a half days every year. University courses and training by the chambers of the regulated professions are also provided.

Lawyers are very much involved.

Other countries have developed mediation through different processes (Romania created a mediation board responsible for the selection of mediators, and the High Council of Judges and Prosecutors proposed to make mediation mandatory in labour law and family law; The Czech Republic created a regulated profession of accredited mediators, etc.).

In Belgium, judicial conciliation is part of the Judicial Code (Article 731). The 19 February 2001 Act relating to family mediation allows the judge to entrust the accompaniment of negotiation to a third party with the consent of the spouses. The 21 February 2005 Act extended such practice of mediation under judicial supervision to all fields of law. The judge may approve the mediation agreement unless it is incompatible with public order or the child's interest. Negotiations shall be conducted by a mediator who is certified by the Belgian Federal Mediation Commission. Naturally, some ethical rules were established (including confidentiality).

Mediation suspends the limitation period. Mediators come from diverse backgrounds. However, we can observe that the Belgian Federal Mediation Commission, whose mission is to provide accreditation to mediators, works under rather vague conditions. Lawyers, notaries and the legal professions are mediators as of right, but other professionals may be accredited by the Federal Commission. Private centres have been created besides professional associations of lawyers or notaries. The OBFG and OVB have enacted rules applicable to all lawyers on mediation. All regulations emphasize confidentiality, neutrality, impartiality, independence and qualifications as a mediator.

In Spain, the situation was quite complex. Indeed, a draft on mediation in civil and commercial matters was circulated in May 2011. This text provided for mandatory mediation. Inadmissibility for requests directly brought to court was provided for. However, mediation was only mandatory for disputes below EUR 6,000.

Subsequently, a decree-law was published on 5 March 2012, which completely changes the prior position as it establishes the principle that mediation takes place on a voluntary basis. The text makes it possible to have terms in contracts referring to mediation, and such clauses are essential. Information sessions are also supposed to be organised by mediation organisations.

In Italy, a law was passed regarding the efficiency of the judicial system. The 2013 Act provides for mediation provisions:

- the mandatory assistance by a lawyer in mediation processes,
- the compulsory nature, again, of mediation in some areas (succession, family, leases, medical liability, slan-

der, insurance, advertising, banking, finance, etc.). Naturally, that means that the court cannot handle these matters.

In France - The 11 March 2015 decree provides that the matter submitted to the judge shall mention the attempts made to reach an amicable settlement. Mediation has been developing for over 20 years.

Conclusion

Europe is in favour of alternative dispute resolution. Unfortunately, the reasons do not always seem relevant (taking cases out of the court system, budget savings). However, it is necessary to avoid excesses such as mandatory mediation or a new profession of mediators.

MEDIACE V EVROPĚ

Michel Benichou

první viceprezident CCBE

Právo na spravedlivý proces je základním právem občana. Dokonce je prvním ze všech základních práv. Zcela otevřeně - nemůže-li se občan domoci spravedlivého procesu, nemůže prosazovat ani svá další základní práva. Co znamená svoboda pohybu či podnikání, nelze-li se obrátit na soud a prosadit tato svá práva vůči těm, kdo je porušují?

Nevím, co je právo, ale vím, co znamená jeho absence: vládu zločinců, ničení chudých bohatými, neštěstí a zmar, návrat do doby kamenné, násilí. Bez práva není civilizace. Barbarství a jeho hrůzy bují ve světě bez práva.

I přesto tuším, že vstupujeme do období, kdy bude právo na spravedlivý proces v Evropě ohroženo. Lze to dovést z nedávných opatření některých vlád v Evropské unii.

Společně musíme nabídnout občanům způsoby k dosažení spravedlivého rozhodování sporů. Nemůžeme nahradit justici, justice je nenahraditelná. Ale za určitých okolností můžeme profitovat z alternativních cest.

Evropská unie doufá v rozvoj alternativních schémat pro řešení sporů.

I. Směrnice ze dne 21. května 2008 a další evropské texty

Dne 21. května 2008 byla vydána Směrnice 2008/52/EC o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.

Směrnice sestává z 30 bodů recitálu (Principů) a 14 článků.

Články poskytují obecný přehled (Články 1 až 4) nebo definují cíle (Články 5 až 9). Popisují jeden typ procesu a neberou v potaz jiné způsoby či procedury (vyjednávání atd.).

* Článek přeložila Mgr. Tereza Lungová. Komorní listy jej uveřejňují i v originálním znění v anglickém jazyce.

Mediace je popsána relativně neurčitě jako 'formální řízení, jakkoli nazvané nebo uváděné, ve kterém dvě nebo více stran sporu samy dobrovolně usilují o dosažení dohody o vyřešení sporu za pomoci mediátora.

Nicméně, popisujeme-li mediaci jako dobrovolné řízení (bod 13 recitálu), Směrnice odkazuje na právní úpravy v jednotlivých členských státech a možnost stanovit pro mediační řízení lhůty nebo strany upozornit na možnost mediace (informační povinnost). Nic ve Směrnici by se rovněž nemělo dotýkat vnitrostátních právních předpisů, podle nichž je využití mediace povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí (bod 14 recitálu) 'za předpokladu, že tyto právní předpisy nebrání stranám sporu ve výkonu jejich práva na přístup k soudnictví'.

Tato definice se týká i mediace vedené soudcem, jenž není příslušný pro soudní řízení v žádné věci, která se dotýká řešeného sporu.

V následujících bodech recitálu je přirozeně zamýšleno definovat rámec (přeshraniční spory, důvěrnost, jurisdikce, koncept vykonatelnosti uzavřených dohod atd.).

Články v úvodu představují cíle a oblast působnosti Směrnice (přeshraniční spory a jejich popis v čl. 1 a 2) a některé specifické definice (čl. 3). Nešťastně však Směrnice postrádá objasnění pojmů. Hranice mezi řízením o soudním smíru, mediací a dalšími alternativními způsoby řešení sporů totiž Směrnice nenabízí.

Opomineme-li terminologii, jeví se ostatní články jako nepostradatelné:

- Zajištění kvality mediace (Článek 4) výslovně zmiňuje počáteční i následné vzdělávání mediátorů (bez stanovení kvantitativních či kvalitativních pravidel) s cílem zabezpečit pro strany účinné, nestranné a kvalifikované vedení mediací.
- Použití uvedených tří slov k popisu osoby mediátora připomíná, že mediátor musí být vybaven dalšími etickými aspekty (neutralita, zákaz střetu zájmů). Ba co více, není zde žádná zmínka o profesi mediátora. Proti tomu Směrnice rozumí mediátorem osobu 'bez ohledu (...) na způsob, jakým byla tato osoba jmenována nebo požádána o vedení mediace'.
- Článek 5 Směrnice se věnuje podmínkám, za jakých se strany mohou uchýlit k mediaci za předpokladu, že tím není stranám bráněno ve výkonu práva na přístup k soudnictví.
- Vykonatelnost dohod, vyplývajících z mediace, je také zmíněna (Článek 6) – s tím, že je vyžadován zásah soudu či jiného příslušného orgánu, aby byl obsah dohody učiněn vykonatelným.

Soudce může odmítnout schválení dohody z mediace pouze za předpokladu, že její obsah je zjevně v rozporu s právem člen-

ského státu či obecným právním principem, což je považováno za absolutní hodnotu.

Rovněž je zdůrazňována důvěrnost mediace (Článek 7). Má-li být tento princip akceptován, jsou zde uvedeny nebezpečné výjimky. V podstatě tento článek stanoví, že princip důvěrnosti může být porušen v případech, kdy 'je to nutné z naléhavých důvodů veřejného pořádku' nebo 'vyžaduje-li to zabezpečení ochrany nejlepších zájmů dětí' či 'zabránění újmě na tělesné nebo duševní integritě člověka'.

Jakákoli výjimka z pravidla důvěrnosti nás nutí obávat se nejhoršího. Kdo definuje 'naléhavé důvody veřejného pořádku'? Jaké je pojetí veřejného pořádku, které není nikde stanoveno a je tak subjektivní? Stejným případem je termín 'nejlepší zájmy'.

Toto jsou čistě psychologické či intuitivní faktory, které nejsou vůbec definovány. Každého automaticky napadnou klíčová témata: praní špinavých peněz, financování terorismu, zneužívání a násilí... zároveň však víme, že v některých případech se zákonodárci z boje proti praní špinavých peněz posunuli ke konceptu daňových úniků, z myšlenky ohrožování osob k vyvolávání pocitu nejistoty...

Článek 7 Směrnice, jak již bylo řečeno, zamýšlí zejména udržet důvěrnost, ale uvádí, že pokud se strany nedohodnou jinak, nesmí být mediátoři ani osoby zúčastněné na správě mediačního řízení nuceni předkládat důkazy v občanských a obchodních soudních řízeních nebo v rozhodcích řízeních ohledně informací vyplývajících z mediace nebo souvisejících s mediačním řízením. Těmi jsou přirozeně myšlena slovní vyjádření, prohlášení, svědectví či předložené důkazy.

Je zde však jedna výjimka: souhlas stran, který je porušením mediačního řízení, a tedy i jeho zneužitím.

Navíc Směrnice popisuje efekt mediačního řízení na běh lhůt (Článek 8) a pobízí členské státy k informování široké veřejnosti, soudů a úřadů o této možnosti. K přezkoumání je určeno období (2016).

Je možno považovat za překvapivé, že Směrnice neodkazuje na Prováděcí předpis pro mediátory, vydaný Evropskou unií dne 4. července 2004. To má přitom rovněž dopad na kvalitu mediace. Nicméně je zde chyba v terminologii – nemůžeme vyhodnotit kvalitu mediace, můžeme pouze vyhodnocovat kvalitu mediátorů.

Směrnice pak vede k zamýšlení nad souladem mezi tradičním řízením a jinými řízeními.

Můžeme si představit tři možné vznikající scénáře:

- V míře, do které může soudce vystupovat jako mediátor dle vnitrostátního práva, by měla tato Směrnice

dopadat také na mediaci, vedenou soudcem, jež není příslušný pro soudní řízení v žádné věci, která se dotýká řešeného sporu.

- Tato Směrnice se tedy nevztahuje na pokusy soudu či soudce, ustanoveného pro daný případ, směřující k urovnání sporu v kontextu soudního procesu ve vztahu k řešenému sporu.
- A konečně, tato Směrnice se nedotýká případů, kdy soud či soudce v dané věci žádá o pomoc či radu kompetentní osoby.

V každém případě evropský zákonodárce výslovně pobízí soudce v jednotlivých členských státech, aby stranám sporů navrhovali uchýlit se k mediaci a v případě souhlasu těchto stran k odložení soudního řízení na dobu po ukončení mediace.

Byly vydány i další texty.

Komise vydala Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2013/11/EU ze dne 21. května 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů. Úmyslem bylo poskytnout jednoduché, rychlé a levné řešení sporů mezi spotřebiteli a obchodníky bez nutnosti právního procesu. Ukládá členským státům povinnost vytvořit alternativní řízení pro řešení sporů prostřednictvím ustanovení nezávislého, nestranného, transparentního, účinného, rychlého a spravedlivého subjektu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 524/2013 ze dne 21. května 2013 se zabývá řešením spotřebitelských sporů on-line. Je spojeno se směrnici, přijatou téhož dne. Cílem je řešení sporů on-line prostřednictvím platformy, kde navrhovatel vyplní elektronický formulář stížnosti. Stížnost bude následně předána orgánu ADR za účelem vyřešení sporu.

Dne 17. listopadu 2010 přijal Výbor ministrů Rady Evropy doporučení, jehož prostřednictvím doporučuje soudcům užití 'alternativního řešení sporů'.

II. Evropské státy a implementace evropských textů a projektů

Evropa může být urychlovačem pro mediaci. Uvědomujeme si, že mediace je aktuálně výrazně podporována.

Užití alternativního řešení sporů v Evropě je různé. V některých státech je mediace upravena jen stroze, pokud vůbec. Jinde se mediace hojně využívá a je výrazně rozvinutá. Mediace stále častěji zní jako univerzální slovo pro řešení sporů. Je obtížné poskytnout komplexní pohled na celou problematiku, ale pokusme se alespoň přiblížit situaci v některých státech.

V Řecku stanovil občanský soudní řád jako osobu předsedající procesu smírného řešení sporu soudce. V roce 2000 se pokus o smírné řešení stal povinným pro každý spor o min. 80 000 eur. To je přímo vedeno právníky stran, ale je možné určit třetí stranu k nalezení řešení. Termín 'mediátor' nebyl užíván. Řízení nemělo žádnou specifickou úpravu. Poté, v roce 2007, bylo smírné řešení sporů zavedeno do rodinného práva a v roce 2010 do práva spotřebitelského. Směrnice byla definitivně implementována v prosinci 2010. Pro mediátory je neziskovými organizacemi (právnícké komory a společnosti, obchodní komory) vytvořen vzdělávací plán. Ministerstvo spravedlnosti stanoví komisi pro mediátory sestávající ze tří aprobovaných mediátorů a dvou právníků. Definice Směrnice ohledně dobrovolnosti řízení je dodržována. Mediace musí být placena, a to k tíži obou stran, ale je možné upravit podíl stran na úhradě poplatků podle jejich poměrů. Poplatky jsou vypočteny hodinovou sazbou, která nesmí přesáhnout 24 hodin, a to včetně přípravné fáze. Hodinová sazba je stanovena a upravována Ministerstvem spravedlnosti, což se jeví jako princip fixního tarifu.

V Portugalsku byla směrnice implementována v roce 2009 (zákon z 29. června 2009). Občanský soudní řád byl doplněn: soudní a mimosoudní mediace musí být zřetelně odlišena. Jakákoli lhůta musí být přerušena v případě zahájení mediace tak, jak je doporučeno Směrnicí; je zmíněna i možnost souhlasu soudu. Rámec je docela široký (občanské právo, obchodní právo, právo rodinné, spotřebitelské, a brzy také pracovní právo). Strany mají během mediačních schůzek právo na právníka. Soudce může odkázat spor do mediačního procesu s výjimkou případů, kdy některá ze stran nesouhlasí.

V Německu již soudce byl velmi aktivním hráčem při snaze o dosažení shody mezi stranami. Od 1. ledna 2000 se mediace stala podmínkou zahájení soudního řízení v některých menších sporech (občanské spory o částky menší než 750 eur, sousedské spory, poškození dobré pověsti či pomluva). V roce 2002 došlo k novelizaci občanského soudního řádu, která zavedla pravomoc soudu odkázat strany na mediaci. Rovněž bylo zavedeno vzdělávání pro mediátory prostřednictvím mediačních a smírčích center a také byl vytvořen etický kodex, zdůrazňující nestrannost a nezávislost. Směrnice byla implementována 21. července 2012. Mediace není povinná, německé federální státy (*Länder*) jsou žádány, aby ji implementovaly do své místní legislativy.

V Rakousku vstoupil zákon o mediaci v občanských věcech v účinnost v roce 2003. Nebyl vytvořen oficiální seznam, probíhá pouze registrace při Federálním ministerstvu spravedlnosti. Mediátoři se musí povinně vzdělávat (120 hodin pro účely zápisu do seznamu plus 80 hodin dodatečného školení). Průběžné vzdělávání je povinné v rozsahu jednoho a půl dne ročně. K dispozici jsou rovněž kurzy a školení na univerzitách a při profesních komorách vázaných profesí.

Právníci jsou výrazně angažováni.

V ostatních zemích probíhá rozvoj mediace jako různorodé procesy (Rumunsko založilo mediační výbor pro účely výběru mediátorů a Vysoká rada soudců a prokurátorů navrhla učinit mediační řízení povinným v pracovním a rodinném právu; Česká republika vytvořila vázanou profesi akreditovaných mediátorů, atd.).

V Belgii je soudní smírcí řízení součástí soudního řádu (článek 731). Zákon z 19. února 2001 o mediaci v rodinném právu umožňuje soudci svěřit se souhlasem manželů doprovodnou funkci při vyjednávání třetí straně. Zákon z 21. února 2005 rozšířil tuto formu mediace pod soudním dohledem na všechna odvětví práva. Soudce může schválit dohodu z mediačního řízení, není-li v rozporu s veřejným pořádkem nebo zájmy dítěte. Vyjednávání musí být vedeno mediátorem, aprobovaným Belgickou federální komisí pro mediaci. Pochopitelně byla určena různá etická pravidla (včetně důvěrnosti).

Mediací se přerušují lhůty. Mediátoři pocházejí z různých poměrů. Přesto lze pozorovat, že Belgická federální komise pro mediaci, jejímž posláním je udělování akreditací mediátorům, funguje za dosti vágních podmínek. Právníci, notáři a další právní profese jsou mediátory ze zákona, ale další profesní mohou být akreditováni Federální komisí. Vedle profesních organizací právníků a notářů jsou zakládána soukromá centra. OBF (L'Ordre des Barreaux Francophones et Germanophone) a OVB (Orde van Vlaamse Balies)¹ uzákonily předpisy, které se vztahují na všechny právníky v pozici mediátorů. Veškerá pravidla zdůrazňují důvěrnost, nestrannost, nezáujatost, nezávislost a mediační kvalifikaci.

Ve Španělsku byla situace poněkud složitější. Ve skutečnosti byl návrh úpravy mediace v občanských a obchodních věcech rozeslán v květnu 2011: text pracoval s povinnou mediací, rovněž přinesl nepřípustnost žádostí podaných přímo soudu. Mediace však byla povinná pouze pro spory do výše 6 000 eur.

Následně bylo 5. května 2012 vydáno nařízení, které zcela mění předchozí princip mediace jako dobrovolného odklonu. Text umožňuje vtělit již do smlouvy podmínky odkazující na mediaci a tato ujednání jsou zásadní. Předpokládá se také, že mediační organizace budou pořádat informační setkání.

V Itálii byl schválen zákon, který se vztahoval k efektivitě soudního systému. Zákon 2013 obsahuje následující úpravu mediace:

- povinná asistence právníka v mediačním řízení,
- povinná (opět) povaha mediace v některých odvětvích (právní nástupnictví, rodinné právo, nájem, lékařská

odpovědnost, pomluva, pojišťovnictví, reklamní činnost, bankovníctví, finance atd.). To pak přirozeně znamená, že uvedené věci nelze řešit soudní cestou.

Francie – Nařízení z 11. března 2015 přináší povinnost stran uvést, jaké úkony byly ve věci učiněny za účelem dosažení smírného řešení. Mediace se vyvíjí již více než 20 let.

Závěr

Evropa je nakloněna alternativnímu řešení sporů. Smutné je, že důvody se nezdají vždy relevantní (vyvedení části případů ze soudního systému, úspory rozpočtových prostředků). Je však nezbytné vyhnout se takovým výstřednostem jako je povinná mediace nebo nová profese mediátorů.

¹ Pozn. překl. – Asociace frankofonních a germanofonních advokátních komor a Asociace vlámských advokátních komor.

SOUDNICTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETECH 1848-1938

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík

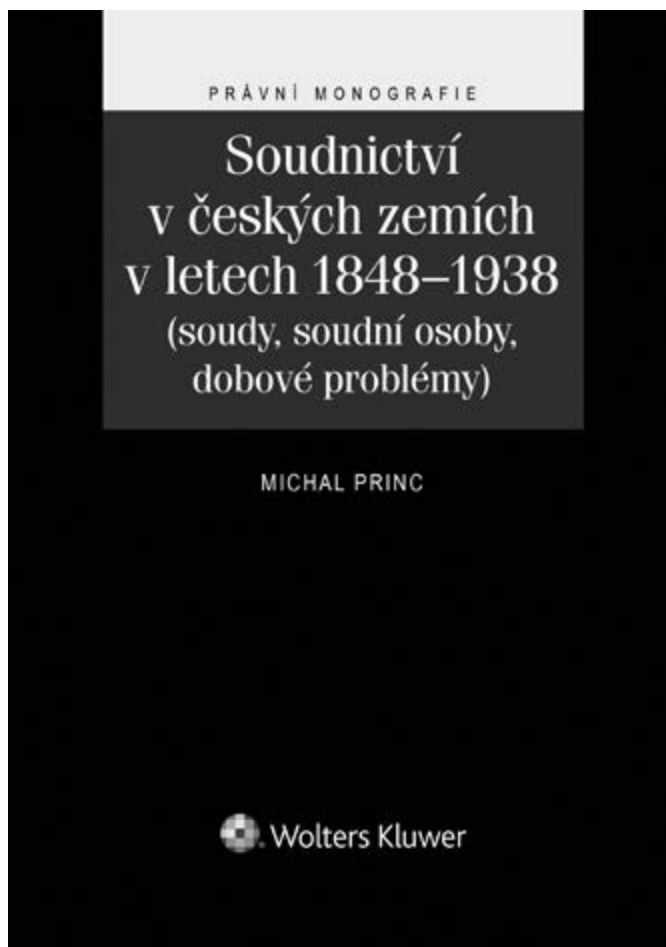
advokát, emeritní ústavní soudce

Letos v červnu vyšla publikace s názvem Soudnictví v českých zemích v letech 1848-1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy). Anotovaná monografie z pera soudce a právního historika Michala Prince je další z prací, které se věnují soudnictví v českých zemích v letech 1848-1938. Je potěšující, že autor je soudcem, v současné době též předsedou Obvodního soudu pro Prahu 3. Ukazuje se tak, že o danou tematiku neprojeví vědecký zájem pouze právní historikové z řad akademických, ale též příslušníci soudcovského sboru, který tímto způsobem nepochybně mimo jiné získává historicko-komparatistický materiál k diskusi o stavu a perspektivách současné české justice.

Autor rozdělil publikaci do devíti základních kapitol, v nichž postupně pojednal o vývoji právní úpravy, soustavě řádných soudů v různých obdobích sledovaných let 1848-1938, o organizaci a působnosti státního zastupitelství, mimořádných soudech, rozhodčích soudech a soudech veřejného práva, o soudních osobách, o vnitřním uspořádání a organizaci práce řádných soudů, soudní správě a služebním dohledu, o dalších otázkách souvisejících s činností soudů, dobových problémech soudnictví a o soudnictví ve světle dobových nároků na výkon soudní moci.

Publikace, jak již bylo naznačeno, otevírá celou řadu témat a otázek, je systematická a přehledná, lze říci, že je napsána jako kvalitní učebnice. Na straně druhé tato forma neumožnila autorovi vypořádat se plně s jednotlivými okruhy a subkapitolami, takže např. o prvorepublikovém Ústavním soudu, jemuž je věnována nedávno vydaná monografie soudce Nejvyššího správního soudu a právního historika Tomáše Langáška, je pojednáno na třech stranách.

Michal Princ se zabýval soudnictvím z doby monarchie a první republiky především z pohledu právní úpravy a jeho model tak vypovídá o soudnictví, jak mělo vypadat. Tematika faktického fungování justice je zmiňována spíše okrajově, přičemž reflexe je sledována pouze v soudcovském stavu. Pro další bádání je třeba nabídnout jako prameny i dobové advokátské časopisy (Časopis českých advokátů, Právnícké rozhledy, Česká advokacie), případně notářský časopis České právo. Některá témata,



jak se ukazuje, jsou stále aktuální, jiná, například stranou ponechaná otázka jazyková, spadají vskutku již jen do historie.

Dějiny soudnictví, obdobně jako je tomu v případě historie právnických profesí, tvořících tzv. širší justici, nejsou pouhými dějinami právní úpravy a organizace příslušné profese či stavu. Patří k nim i výklady o tom, jak daná profese fakticky fungovala, jakož i biografie či biogramy dobových soudců či jejich „prototypů“. Nabízí se i právně archeologická oblast dobových soudních budov a jejich historických pohlednic a vyobrazení, jimž se dlouhodobě věnuje brněnský advokát Lubomír Činka.

Historie soudnictví v českých zemích je – jak bylo naznačeno – velmi rozsáhlá, ba bezbřehá. Za takové situace nemohou být shora učiněné náměty, jejichž snesení je vyprovokováno zájmem, který publikace u čtenáře vyvolala, vnímány jako kritické výtky. Autorovi se naopak podařilo podat čtenáři téměř encyklopedický úvod, na nějž se dá v jednotlivých okruzích dobře navázat.

Trend zpracovávat historii nejrůznějších, včetně právnických profesí, je v současné době naštěstí módní. Je dobře, že je takto udržována historická paměť, i když se to těm, kdož se občas chtějí pokoušet o nepromyšlené reformy, nemusí zrovna líbit.

Knihu Michala Prince je vhodné zařadit do knihovny nejen pro jedno prolistování, ale k prostudování a jako zdroj příkladů k úvahám a argumentaci v okamžicích současných.

PRINC, Michal: Soudnictví v českých zemích v letech 1848-1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy). Praha: Wolters Kluwer, a. s., 205. 344 s. ISBN 978-80-7478-797-3; 978-80-7478-798-0.

ZPRÁVY Z KOMORY

Profesní profily nových soudních exekutorů

Mgr. Blanka Březinová

soudní exekutorka
Exekutorského úřadu Bruntál



Jaká odborná praxe předcházela Vašemu jmenování?

Po absolvování studia Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci jsem v roce 2007 nastoupila jako exekutorská koncipientka k JUDr. Antonínu Dohnalovi, soudnímu exekutorovi v Jeseníku. Na tomto úřadě jsem působila do září 2015 jako exekutorská kandidátka nově jmenovaného soudního exekutora Mgr. Alana Havlice.

S jakým mottem budete provádět svou činnost?

Mým pravidlem je „každému, co jeho jest“. Činnost soudní exekutorky chci tedy provádět především poctivě. Je potřeba zachovávat práva všech, kteří se exekučního řízení účastní.

Kde svůj úřad zřizujete?

Z důvodu zachování kontinuity úřadu bude jeho sídlo v Bruntále na stejné adrese, jako bylo dosud. Pokud jde o další záležitosti spojené s jeho otevřením, lze zmínit např. IT. Domnívám se, že dokonalé technické vybavení je dnes nutným předpokladem pro to, aby nový soudní exekutor mohl na trhu vůbec konkurovat. Z počátku budu mít jen několik málo zaměstnanců, kteří však mají dlouholeté zkušenosti z exekuční činnosti, a myslím, že budeme tvořit dobře fungující tým. Mým cílem je vytvořit menší úřad, který oprávněným nabídne osobní přístup k jejich potřebám.

Mgr. Pavel Struminský

soudní exekutor
Exekutorského úřadu Karviná



Kde jste působil předtím, než jste byl ministrem jmenován?

Po absolvování gymnázia v Havířově jsem vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Po ukončení studia jsem vstoupil do advokacie nejprve jako advokátní koncipient a po úspěšném zvládnutí advokátních zkoušek i jako advokát. Od roku 2004 jsem byl v pozici exekutorského kandidáta Exekutorského úřadu v Praze 6 JUDr. Jana Grosama. Zhruba od poloviny roku 2013 ve stejném exekutorském úřadu Mgr. Zuzany Sobíškové.

Na co se při výkonu činnosti budete soustředit?

K řádnému vedení úřadu je potřeba mít odborné i manažerské zkušenosti. Hodlám tedy uplatnit nabyté zkušenosti z dosavadní praxe. Má vize směřuje k vytvoření menšího úřadu, v němž se zaměstnanci budou cítit dobře a příjemně. Současně si přeji, aby byl úřad vnímán odbornou i laickou veřejností jako efektivní, akceschopný, s maximálním a důsledným využitím všech dostupných právních prostředků při vedení exekučních řízení. To vše při zohlednění spravedlivého přístupu vůči účastníkům řízení. Úřad bych chtěl otevřít co nejdříve.

S jakou ideou do své funkce nastupujete?

Jsem přesvědčen, že je v zájmu celé České republiky, aby tzv. vymahatelnost práva fungovala rychle a efektivně. Měli bychom všem připomínat, jaká byla vymahatelnost práva v systému soudního výkonu rozhodnutí a jak se výrazně zvýšila úspěšnost ve vymáhání po zavedení institutu exekucí a soudních exekutorů. Role soudních exekutorů je tedy podle mého názoru nezastupitelná pro transparentní fungování podnikatelského prostředí, zachování právních jistot.

ABSTRACTS

Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M.

Bailiff's Costs at Collision of Inheritance
and Enforcement Procedures

Making clear legal opinions on costs and remuneration of a bailiff, that is what the article leads to; it tries to bring light into the issue of bailiff's costs in case of debtor's decease and into possible situations within inheritance procedures, all of that with regard to new stricter (from the heirs' point of view) material and process laws. The aim is to set a clue for a bailiff in questions of costs – in situation a debtor deceases. The conclusions are useful for creditors, heirs and even notaries as court commissioners.

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

Contracts

In contractual relations, the commencement and termination are always crucial. It is natural for any type of contractual relations – purchase agreements, performance agreements or any other contract type. Flawless course of particularly business cases (with no negative impact), accomplishment and eventually legal regulation application are due to the article limited mostly by content quality of legislation, contract content itself, providing evidence of contract course and last but not least, speed and quality of dispute resolution.

Mgr. Jaroslav Hobl

Relative Ineffectiveness and Notice
of Stipulation on Deed Ineffectiveness

Relative ineffectiveness of deeds due to Act No. 89/2012 Coll., Civil Code, is the gist of this article; so are the fairly new activities of bailiff resulting from and related to the abovementioned. These may be performed apart from enforcement procedures as such, on request of a creditor against payment, due to § 76d et seq, Act No. 120/2001 Coll., Enforcement Code. Not bringing revolutionary insights in material law on relative ineffectiveness of deeds was the intention of the author (within experts, it had been already discussed sufficiently) – it was just handing out overview of this issue and pointing out the bailiffs' scope of activities being omitted lately. Notice of stipulation on deed ineffectiveness is undoubtedly another service a bailiff can provide to the public – with regards to continuous trend of imposing further limits on bailiffs' powers it might be a step forward.

JUDr. Lukáš Jícha

Debt Enforceability due to § 336i
par. 2 Civil Procedure Code

§ 336i par. 2 Civil Procedure Code was brought into focus by this article; the law says that enforcement procedure shall be partially terminated with regards to immovable assets in case that sum of claims of the creditor in the procedure and other enlisted creditors does not reach 30.000 CZK (regardless of claim costs and attributions). The author tackles the issue from the bailiff's point of view and ponders the question of possible irretrievability of petty claims.

JUDr. Ing. Martin Štika

Bailiff Deeds in the View of Current Law

Bailiff deeds are the grounds of this article; in the very beginning, the author comes with list of types and provides his opinion on bailiffs being deprived of the possibility to draw up directly enforceable bailiff deeds. Main part of the writing summarises current law on bailiff deeds and certifying objective state and condition. There are three main parts of the procedure – request from a client, the real course of the act and drawing up the bailiff deed. Each part is being commented not only concerning law provisions but also from the practical point of view – the author provides his own findings from practice. He also mentions the alternative of deed being drawn up by bailiff's employees (trainees, candidates). Finally, fields of possible expansion of bailiff deeds on certifying objective state and condition are put into focus and the author also discusses multidisciplinary activities of bailiffs.

Michel Benichou

Mediation and Europe

Mediation and its European legal scope as one of alternative dispute resolution is what the author comes up with in his work. He introduces the basis of European legislation, mentions selected provisions of appropriate directive and declares them indispensable. Substantial part of the article is dedicated to the question of confidentiality of information and this rule as binding for the person acting as mediator. Nevertheless, critical view of certain aspects of European legislation is also provided. Second part is dedicated to implementation of European legislation into several chosen states of EU.

CONTENT

INTERVIEW	6	My Vision is to Reach Brilliance of Individual Fields Interview with JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D., the just elected dean of the Faculty of Law at Palackého University in Olomouc	COURT PRACTICE	35	Court Practice of the Constitutional Court Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
ARTICLES	8	Bailiff's Costs at Collision of Inheritance and Enforcement Procedures Mgr. Jaroslav Kocinec, LL.M.		38	Court Practice within Enforcement Matter Section prepared by Mgr. David Hozman
	14	Contracts prof. JUDr. Karel Marek, CSc.	FROM HISTORY	41	What's New JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
	20	Relative Ineffectiveness and Notice of Stipulation on Deed Ineffectiveness Mgr. Jaroslav Hobl	FROM ABROAD	42	Mediation and Europe Michel Benichou
	24	Debt Enforceability due to § 336i par. 2 Civil Procedure Code JUDr. Lukáš Jícha		46	Mediation and Europe (in translation) Michel Benichou
	29	Bailiff Deeds in the View of Current Law JUDr. Ing. Martin Štika	REVIEW	50	Courts in Bohemian Region during 1848-1938 JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
			CHAMBER NEWS	52	Professional Profile of New Bailiffs Mgr. Blanka Březinová, Mgr. Pavel Struminský

Cover and interview photograph resource:
www.zurnal-upol.cz

Komorní listy

dvacáté páté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘIJMENÍ J. Název článku. Komorní listy, 04/2015. Praha: Exekutorská komora ČR, 2015. s. xx. MK ČR E 19153.

Redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litva)
Mgr. Petra Báčková
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
Mgr. David Hozman
Mgr. František Korbek, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Mgr. Pavel Tintěra

zdarma
náklad 800 ks
vychází čtvrtletně
datum vydání 14. 12. 2015

MK ČR E 19153
registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on-line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

redakce

Barbora Krúpová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy
Na Pankráci 1062/58
140 00 Praha 4

kontakt

tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Tereza Lungová

sazba a tisk

PRINTECO s. r. o., Brno

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

**Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky**



KONKURSNÍ NOVINY

SPOLEHLIVÝ PRÁVNÍ ZDROJ



ROČNÍ PŘEDPLATNÉ
PRÁVNÍHO BULLETINU
SE SLEVOU 31%

JEN ZA 828,- Kč

Objednejte ještě dnes na www.kn.cz



Příjemné prožití svátků
vánočních a úspěšný
rok 2016



Mgr. Pavla Fučíková
prezidentka Exekutorské komory ČR



Exekutorská komora České republiky
podpořila koupi tohoto PF
neziskovou organizací
Dejte dětem šanci o.p.s.